This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.
The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
https://kksu.co.in/

Digitization was executed by NMM

https://www.namami.gov.in/

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
https://egangotri.wordpress.com/

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

विधेयानिर्दिसेसमुत्तरोत्तरसाकाङ्क्षत्वमधिकारत्वम्॥ यथा उत्तरसूत्रेस्वेकवाक्यतापन्नत्वमधिकारत्वम्१

श्रीराम

१ आ

१ श्रीगणेशायनमः॥धातोः १ इत्यधिक्रियते भ्वादिः क्रियावाचिच

नो भ्वादिर्धातुसंज्ञः॥ आदेच उपदेशेऽनैचः ५ अनुदात्तेतोऽन्तरचो

लोपश्च॥ आस्वरितेत उभयं १ ततः स्वरितेतश्चधातोरात्मस्ततः ०

परस्मैपदम् उक्तनिमित्तहीनाद्धातोः परस्मैपदं तिवादीनाम

प्रानितवचनानि परस्मायात नाम्नि चयुष्मदि दीयस्मदि चोप

गैः तिवादिकान त्रेधेयु नामादिषु उ पदे स्त्रूरत्तं प्रत्ययाहि त्रिभि

पदसंज्ञानि २

ज्य १

गैःस्युरास्ययेपा॥ नाम्नि प्रयुज्यमाने च प्राच्यामहप्रयुमाने ऽपि प्रथमः॥ युष्मदि

मध्यमः अस्मद्युत्तमः॥ कर्त्तरि पञ्च॥ चाहात॥ भुसत्तायाम॥ वर्त्तमाने॥ तिप्

तस् अन्ति सिप्। थस्। थ। मिप् वस्। मस्। ते। आते। अन्ते॥ आते। से। आथे। ध्वे। ए। वहे। म

हे॥ वर्त्तमानेर्थे तेधीतो तिवादयः प्रत्ययाः स्युः॥ पूर्वासंज्ञा॥ अथ प्रकर्त्तरि॥ ७ल

कर्त्तर्थेषु तिवादिषु परतुषु हि प्रत्ययेषु परतो धातोरप्रत्ययात्॥ गुणः॥ ना

म्यन्तस्य धातोर्गुणः॥ भवति॥ अपित्वङित्॥ पकारेतं तादिकं चवि

हापान्य प्रत्ययोऽङिद्वत्स्या॥ ङित्प्रत्यये॥ क्ङिति ङिति च परे स्व

अपितादिः ङितिङ्घ्याकारेणोलौकिकानां परस्मैन प्रत्यये परे गुणवृद्धि प्रातेस एवतादिः ङित्स्वि स्प्रसंप

गुणावि धाप्रको भवतिप्राप्येरितिप्राप्तायकात २॥

Accession No.
~~10172~~ M943
Title:- आख्यात प्रक्रिया
पेज 5-77

K K S U LIBRARY
RAMTEK
441 106
M943
Dist Nagpur

Checked 2012

(1)

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

॥२॥

अरम
2

द्रि गुरौ नाम्ध्विंवचनु हेतुकेङसिस्यादि ति तुसि गुरणाम्प्रौप्तौ अपनिमित्तौ
गुराम् । भवतः । अन्ते द्र॥ अन्ती, लोपो भव अवरे ष्टकारे वपरे ॥ भवन्ति ॥ भ
वसि । भवथः । भवथ । औरौ । यमपोः परतो २ तस्या लंसपात ॥ भवामि ।
भवावः ॥ भवामः । स भवति । त्वं भवसि । अहं भवामि । पुगुपत्प्रायैषपरः०
२ सपर्तंव भवथः । अहं हेव तेव भयाव ॥ अहं हेव तेप स्वव भवामः ॥ वि
यिसंभावन पोः ॥ पात्ताम् पात्तां पुसपास्पात् तंपात पामस्पाव पाम ॥
अरम ईत ई यात्तां ईरन ईथास ईयाथाम ईध्वं ईय ईवहि ईमहि ॥ विधि

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

र्त्याणोपदिष्टाः ॥ संज्ञा भावनं कल्पनं तत्र पाद्दाद्दपः ॥ २ ॥ एषां संज्ञा लिङ् ॥ पो ॥ अतः परोयाइः स्यात् ॥ भवेत् । भवेताम् । पुस
इट । अतुः परस्य पुसइ ड्यागमः । भवेयुः भवेः ॥ भवेतम् । भवेत ।
पाभियम ॥ अतः परो यामियः स्यात् । भवेयम् । भवेव । भवेम ॥ शीभी
गुड ह भुउ भूषकः भवेत ॥ भवे ह सौ वे द वि एद्धा ल्लरा भात ॥
आप्रीः प्रेरशे पौः तुपतां अं नुहितं त आनि प आ व प आमप ॥

ष्प

भुतमि च्छु तिशु शुबते शु भुषत इति शु भुषकः गुरोः शु भुषयः गुरु शु भुषक ॥ २ ॥ २

(2)

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

॥रम

॥श्री॥

तां आतां अन्तां स्व आथां ध्वं ऐ पआव हैप अ न म हैप॥ अप्रा घ्र प्रा

र्थ नस्याश्रुतीः परस्मैपदानि शास नंया। प्रेरुलोपश्च वर्तमंतप्रत्तु वाद्धपः। २

धांसंतालोट्॥ तुह्योस्तातङ्ङाशिषि वा॥ भवतु। भवतात्। भवतां

भवन्तु॥ अतः। अतः परस्मै हेर्लुक्। भवतात्। भवतं। भवत। भवानि

भवाव भवाम॥ आद्यप नापो घतो भवसैमा। आपुष्मान भवतु भवी॥ ॥०

अनद्यतने ल ती तो दिवतां अन। सिपतं तम मिपथम॥ तन आतां अन्त

॥३॥

श्रीरम

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अन्तराः परयरोक्तः तस्मि परोक्षे परप्राढस्य परसांदृशः परोक्ते इति ज्ञापकात् ॥ साक्षात्करोमि स्येत्ताः प्रपवि
षपत्व परोक्त्वम येन विचारः पितुं न प्राकृते अतस्यो चात्र गार्थ्य ६ ॥

पांस आपां चंईवहिमहि ॥ अत्तीता पा शन्नपाम द्पा एवं गय
मृगा गामि पाः प्रथमं पा मद्ध पंरिवसः सवलः सो ३ घतमः मास्त पघ
तनो पस्मि भत्तीते कालेत्तन्त्रुद्विवाद पः ॥ ९ ॥ पांसं त्वाल ५ ॥ हिसिमीनामि
कारो चारराणी ॥ दिवादयट ॥ धातोः अभवत् अभैतां अभयन् ॥
अभयः अभवत्तं अभवत अभवम अभवाव अभवाम ॥ ह्वो भवत् न स्मृ ॥
परा परोक्ते । ताप अतु स उस पप अणुस अरा पवप ॥ ८ आतेइरे सेन्ने पघे
रथ हे महे ॥ धातो परोक्ते २ तीति कालेरा वाद पः ॥ ९ पांसं ज्ञालिए ॥ दिख ॥

(३)

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अनेकस्वरस्य धातोः २ द्विरु १ १ ॥श्री॥

उत्तरार्धसामा वा द्विपो ये धातोर्द्वि र्वचनम् ॥ सस्वर आदि द्वि ॥
स स्वरां● घो २ वपयो ३ द्विरु क्तो द्वि भवति ॥ रामादि वि ति त्रापि स्मा
द्वि: वित ॥ श्रावो रामि द्वि । पूर्वस्याकारस्य भूश्र इस्य वा ककारो रोमा द्वि ॥
ह्रस्वः पूर्वसंवाध्विनो द्विर्वे: ह्रस्वः भूपा नाजवत्वपाः पूर्वस्य भपानां
जवा २ व प्रास्तुः ॥ भ ठ ध ब भ भा जा [illegible] गवाः । खफ छ ठ थ्वा मा व ठ त व
पाः ॥ भुवो वुक् ॥ भुवो वुगागमो ता [illegible] द्वो स्वरे ॥ बभूव ॥ बभूवतुः ॥ बभूवुः ॥
॥श्री॥ क्रादेरति १० ॥ क्रस्त [illegible] स्तु स्तु ३ प्रतेभ्यः परस्य वसां रादि [illegible] भ
[illegible]स्मात् भवतीति नियमा द्विर् ॥ बभूव । बभूवाथ बभूविथ । बभूविम ॥

ति १ बभूविथ बभूवथुः १ ६२

CC-0. In Public Domain Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

पी॰म

वलिर्वलिवान्य भू वे श्रा श्रीषि ॥ पात् । पास्तां पासुः पाः पास्तं पा

स्त ॥ पासं पास्व ॥ पास्म । सीक्कसीपास्तांसीरन् सीष्ठास ती पा स्थांसी

ध्वं सी पसी वहि सीमहि ॥ धातोराशिषि पा ए ए पः ॥ अभ्यासस्या लि ङ् ॥

आशीर्लिङि द्वे ह्रिः पं कित् ॥ भूपात् ॥ भूपास्तां म । भूपासुः भूपाः ॥ भूपास्तम्

सि ४ भूपास्व ॥ २ भूपास्म । सश्रीमान् भूपात् ॥ श्वस्तने ॥ ता तारौ तारस ता सि

तास्थस्तास्थ ता स्मि तास्वस तास्मस ॥ ता तारौ तारस ता से तासा थे ताध्वे ता

हे तास्व हे तास्म हे ॥ श्वो भा विन्यर्थे ताद पः ॥ २ धा सं त्वा ब्रुट् ॥ सि स ता

सी स्य पा मिट् ॥ भविता भवितारौ ॥ भवितारः ॥ भवितास्थः ॥ भवितासि ॥

५

श्रीराम

१

भ.क्र.८

भावि ताम स्वः ॥ भवितास्मः ॥ स्वो भवितारान्नभामः कुमारस्यः स्या दे
भविष्यातिस्वच ॥ धा मौर्विष्यति कालेस्व प्रत्ययो भावेत्ति ॥ ति वा घष्वा
स्यातु परजः ॥ ह षासं स्ता मः ॥ भविष्यतः ॥ भविष्यन्ति ॥ भविष्या वः ॥
भाविष्यासि ॥ भविष्यथः भविष्य ॥ भविष्यामि ॥ भविष्यामः ॥ स्व पा क्रे
प्राप्ते कर्मे न्हे पापाश्र त्तिक्रमेषु ताश्रवस्य निष्य तोस स्यां स्वप्र
स्यपा भवति ॥ द्विपरतः ॥ ह णांस त्वाल्ल ५ ॥ पाद्धि स्तु ळ ळि ः स्कृत
यंपा भाविष्य तदा सुभिस्तुम भविष्यतम ॥ अभावि ष्यताम ॥ अभविष्यन् ॥
अभविष्यः ॥ अभाविष्य अभविष्यतम ॥ अभाविष्यत ॥ अभविष्यम ॥

१

८३

श्री

श्रीराम

अभविष्याव ॥ अमाष्याम ॥ भूतेस्सिः ॥ धातो भूतमात्र कालेस्सि
प्रसमयो भवति ॥ द्वियाद्दिपरः॰ २ यां से सा ल्ड ॥ द्वाद्वः पो पिपरे
आपि दा धा स्या इरा भू पिवती भूः ॥ परस्य से र्दुक ॥ सा छा श्रा घ्री
धेट्वा ॥ भुवः सिलोपेड पाड़ि ॥ नुकि गुरोमा ॥ अभूत ॥ अभूताम ॥ भुवः
सिलोपे स्वरेवुक ॥ अभूवन् अभूः ॥ अभूतम ॥ अभूत ॥ अभूवम ॥ अभूव ॥
अभूम ॥ मांङि सिरेवसस हितोद्दि वा द्दिवी ॥ मेटि ॥ माङ्प्रागे ऽटोम ॥
मा भवन्भूत ॥ मास्म भूत मास्मभवत ॥ भू प्रासाबीवान ॥ भवत ॥ आद्य

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम
६

ष ङः ॥ अतः परस्मा[illegible]त्मनाप्यभ्यवात इ भवित्ति ॥ भवेते। भवन्ते। भवसे ॥
भवेथे ॥ भवध्वे ॥ भवे। भवावहे ॥ भवामहे। भवेत ॥ भवेयाताम् ॥ भवे
रन्। भवेथाः। भवेयाथाम्। भवेध्वम्। भवेय। भवेवहि। भवेमहि ॥
भवताम्। भवेताम्। भवन्ताम्। भवस्व। भवेथाम्। भवध्वम्। भवै। भवा
वहै ॥ भवामहै ॥ तनो नकार इशात्तम्य कर्त्तर्यर्पः ॥ अभवेताम् ॥ अभ
वन्त ॥ अभवथाः ॥ अभवेथाम् ॥ अभवध्वम् ॥ अभवे। अभवावहि ॥
अभवामहि ॥ बभूवाते ॥ बभूविरे ॥ बभूविषे ॥ बभूवाथे ॥ नामि नो ३

श्रीराम
६

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

व तुलंगीषीढ्वं नाम्यन्ता धात्तोः॥ परस्य षी धंलु ङ लिटां

धस्य ढः॥ स्सि टो ढ्स्ताढ्वः॥ बभूविढ्वे॥ बभूविध्वे॥ बभूवे॥ ब

भूविवहे। बभूविमहे॥ भविषीष्ट॥ भविषीयास्ताम्॥ भ

विषीरन्। भविषीष्ठाः॥ भविषीध्वम्॥ भविषीवहि॥ भविषी

महि॥ भविता॥ भवितारौ॥ भवितासे॥ भवितासाथे॥ भविताध्वे॥

भविताहे। भवितास्वहे। भवितास्महे॥ भविष्यते॥ भविष्येते॥ भविष्य

6

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

॥८॥

ते ॥ भाविष्यसे ॥ भविष्येथे ॥ भविष्यध्वे ॥ भविष्ये ॥ भाविष्यावहे ॥
भविष्यामहे ॥ अभविष्यत ॥ अभविष्येताम् ॥ अभविष्यन्त ॥ अभविष्य
थाः ॥ अभविष्येथाम् ॥ अभविष्यध्वम् ॥ अभविष्ये ॥ अभविष्या
वहि ॥ अभविष्यामहि ॥ अभविष्ट ॥ अभविषाताम् ॥ आतोऽन्तोऽन्त
तः ॥ आतोऽत्तो ॥ इट् ... तरस्यन ॥ अभविषत ॥ अभविष्ठाः ॥
अभविषाथाम् ॥ ढ्वैसंलोपिः ॥ अभविढ्ढ्वम् ॥ अभविढ्वम् ॥ अभविषि ॥

श्रीराम

८

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

स्र संं सेति के घुङः
स्र मुग भाविति मुं नरू स्पै व धा ज्ञानं तस्मिन्संज्ञाने॥
अभवि च्वहि॥ अभावि स्महि॥ चितीसंज्ञाने॥ उपधायाः लन
घोः॥ धातोरुपधायाः लघोः॥ मिमी गुणः॥ चेतेत॥ चेतत्तु॥ अवेद
तु॥ पूर्वस्य ह्रस्वाहिःशेषः॥ पूर्वस्याहि हि सशिष्यतेअभ्यस्ता
लुप्यते॥ चिचेत॥ चिचेतिथ॥ सेः॥ सिभ्यां करसर पो हि पणि पोचि॥
दीर्घ॥ इटः परस्मैपदे इटि॥ अचेतीत॥ अचेतिष्टाम॥ स्या
विहः॥ सेरात्तो विह प्रथमपरस्यान उ भवति॥ अचेतिषुः॥ च्युतिरासेचने॥
च्योतति॥ च्यो तेत॥ च्योततु॥ अच्योतत॥ इरितो वा॥ इरित्ते वा ङः प्रत्य

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम
॥ ९ ॥

योभवात्ति॥ येसेरपवारः॥ अव्युत्त॥ अव्योतीत ॥ ऋव्युतिरा त्ररो॥ ऋव्योतति॥
श्व्योत्तेत॥ अप्रव्योत्तत॥ भप्रासात्तवपाः॥ पूर्वस्य भ्रासासरः स्वपा॥ शिप्राच्यन्ते
नभ्रासाः॥ व्युभव्योत्त॥ अप्रव्युतत॥ अव्योतीत्त॥ यकारसहितो प्यमर॥ ऋवोत्ति॥
ष्ठ॥ मंष्पावि नोऽभ्ये॥ मंष्पत्ति॥ मंष्पेत॥ मंष्पत्तु॥ अमंष्पत॥ ममंष्प॥ नोलोपेति लोपे
प्राप्ते॥ असंयोगात्॥ हिरकित्॥ ममंष्पत्तुः॥ मष्पात॥ मंष्पिना॥ मंष्पिच्यात्ति॥
अमंष्पिच्यत्त॥ अमंष्पीत्॥ कुषि॥ पिहिं तासं लैक्षु नमोः॥ इस्तिनुम॥ इहत्तो
घात्तोर्नुम॥ कुंप्रात्ति॥ कुहोपवुः॥ पूर्वस्य कर्गोहकारयो प्रबुषे भवित्ति॥ हकारस्य

पुष्पि

नोलोपः॥ धातोर्हिसानात्सोपधा॥ नतनकातस्य लोपः
क्ङिति॥ पजार्थोवचते नेनित्तपरा॥ अचेः क्ङिपिन ३३८

श्रीराम
॥ ८ ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

सातपरह घोस्सस्यष संनपेन नाम्रा पूगपेतविधिरागरस्पते सतस्पे गुणधकः १

धर्जिंचतुर्थः ॥ चुकुंपा ॥ इस्त्तिोनत्वौसेना ॥ कुं ध्मातृगबुविवक्त संयोगे र ॥ विघुंगमा
म ॥ श्रारेः घासः ॥ घासाघोः घकाररणकारयोः सकारनकारो भवातः ॥ सेधति ॥
प्रारे ख्वतप्पा तोस्सु नमाम ॥ प्रारेः भरेषांखरीनांनुमाहि नां धातूनांसकारनकापाः
घकाररणकारौ भवतः ॥ घुलरणानिमित्तेसति ॥ निषेधति ॥ अट दि क्ष्यव धानेपि
बः ॥ न्यषेधत् ॥ निषिषेध ॥ सेधतेर्गतौ नवः ॥ गं गंविसेधति ॥ विधु भास्त्रमाङ्
स्येव ॥ पुरितोवा ॥ पुरितो धातोः परस्प व साहरनपीश्वा ॥ सतिंसृ पातिलध
पनधनप्रास्ट परस्पे मह्लसीहाव ॥ स्वरतिसृ तिसृयातिधू पाकि दमा हरतिारर्ति
समिर ॥ सिषेधिष्प ॥ तप्पोर्द्धः ॥ भ भान्तद्धनीः पर योस्तकारपकार यो द्विका
रादेशो भवतिद धातेर्न ॥ मृषे जयाः ॥ सिष ॥ सेधित ॥ सद्धा ॥ असे धीत ॥

स्ति

(४)

दुहास्तुह २

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

स्यात् । निमित्त ... ॥ ... स्वर्ग ... रघु ... नस्वरात् स्यात् ...

अनिटोऽहन्नाभिवत्तः ॥ अवतेनाम वत्तख्वानिटो धातोर्... ः स्मात्परे सो ॥ अ

सेत्सीत् । भ सात्ते ॥ भ साकुत्तरस्य ... भ से ॥ अ सैन्नाम ॥ असै सु ॥ ... स्यैर्य हिंसा

याम् ॥ अतउय धाया ॥ धा तोऽय धाया ॥ अ तोऽक्त्रि भयति ॥ वरवाद । रा कृतमो वा

रात् ॥ वरवाद ॥ शि स्यायेसेरीत ॥ अ तो हसाद लिप्राची ... ॥ सेदि सै ॥ अरव

द्दित्त ॥ अरव द्दित्त ॥ गद्भ्य न्नाया ... ॥ प्रादि स्पर्शाभिभि ... ने नैस्वरात् ॥

गद वद पतयद अयि शुधास्या माडौसि ... नि नि याति वा ति प्रा तिप्सा ति य अ

तिव नतिप्रा ... तिविमो ति ... धिपुव ॥ अ ... पा वा षा नेऽस्त्रा घोषार रो वा

[illegible]

[illegible]

॥ ६ ॥ आ घोषार रो कादि वादि षा ... गहनता ... आ तो परे प्रादि स्पर्शानिमितात्

रस्य रात्वं वा भवति २२२

(margin) ... प्रादि ... निमित्तात् ... स्यात् ...

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

प्रणिगच्छति। प्रणिभवति। प्रनिभवति। प्रनिग[illegible]ति॥ अकषायेणाविं॥ प्रणि

करोति। प्रनिखनति॥ अ[illegible]तेर्विं। प्रनि पुष्यति॥ अघोषारस्येपविं। प्रणि चरवार

अगा[illegible]त। अगछेत्तः रर वीलेखने रार। नो पेः पवांकि पे चास्य॥ पवा

दिनां मुनादि सादि नां पुर्वस्य लोपो भ[illegible] कारस्य[illegible] सम्पध्यस्य हा

वर्णकारः॥ क्वितिस्यादौ[illegible]पाधिव। रेष्टतुः[illegible]॥ प्रणि

मेदुः मे[illegible]॥ अ[illegible] यावने व॥ अभ्यासादि[illegible]॥ अ[illegible]तेः॥ सकारादि

संयोगांता कारादेश्च पुर्वस्य नुग भवति रागादौ॥ अ[illegible]त॥ नद[illegible] गद[illegible]

नदति। अतसात प्रगमने॥ अ[illegible]॥ खादः भक्षणे॥ अ[illegible]त। अति

[illegible]

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

इभवत्स्वभावः ऐश्वर्यं परम ऐश्वर्यं तस्मि परमे ऐश्वर्ये १२

श्री वम्यते॥ आनंद॥ गति मदनैव देशे। गराहति। पुना ह्रस्व॥ मन दाचादि आ

दो दीर्घो च। वर्द्धति। अवंदीत। शुं यप्र॥ इउ धा। अ धीता। इदि परमैश्वर्ये॥

इन्द्रति॥ स्वरादेः॥ स्वरादेर्धातोर्दीर्घ उपधायां इन्द्रति॥ अइ॥ इदेइ॥ आसादिः

मपाद्यामत्र स भपर। आस आस यमगुरु नामधाय नेस्वरे॥ परे आम प्रत्यय

भवति स्व भपरः॥ प्रयोग॥ विद्वदरिद्रा जाग्रु भावारः॥ पूर्वस्य कारस्य काकार

धातोर्नामिनः॥ नाम्य ह्रस्व धातोर्वृद्धि॥ त्रिति णितिपरे इन्द्रा च कारा इंदां चक्रतुः इंदां चक्रुः॥

इंदां चकर्थ। इंदामास। इंदामास। इंदामासुः। इंदां बभूव। इंदां स्त॥ ॥ ॥ शादिश

सोपाम्। प्रशिंदति। निनिंद। उरवग ते। आरवति। असवर्णा स्वरपूर्वस्य कारो कारयो रिमवौ॥

१२ गमोभव

श्रीराम
॥ १० ॥

ऽवोरवा। ऽरवत्तुः॥ ऽरवुः। ऽयोरिवप्प। श्रौ रियात्। श्रंवुगत्तिपू जनपोः॥ श्रानंच। श्र
व्यात्। पूजायां॥ श्रंव्यात्। श्राछिश्रापामे। श्रा छे भुग्या। श्रानां छ। श्रांछ। ठु छा कोछिय॥
योर्विहिसेटू छे ति। जु टू छ। यजगतौ॥ प्रासदद्ध्याद्धि ऽरा भुत्ता। कारारांा मै सपूर्वलोपे॥
यवजत्तुः॥ श्रयाजीत। श्रयजीत। प्रजगतौ। यद्धि श्रमुः सैा निसंकुद्धिः॥ श्र श्रात्ता। श्रज जी ४
गतौ न्त्रेपरोच। श्रजेरवत्तु धुवीपसाद्दौ वा॥ वि वाप। नुयात्तोः॥ विकार रास्य नेकृत्ता। श्रय
र्गाापरीपोरिपु वैस्वरे ऽनेकस्वरस्यासंयोग पूर्वस्यत्तु घौ ऽवरार्गा न्ते ठुन्ये रवापि॥
श्रसंयोपूर्वस्याद्विम। वाल्पित्तुः॥ वेऽप्पपः॥ स्वरा त्ताद सत्तभ्रवतादौ। नि स्मा निटस्यपो वे

10

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

पा० ८

ढ विवपिष्व । विवे ष्व । आजिष्व । विस्पपुः । विव्यिवा आजिम नैकस्वरादनुदात्तात् आघो
षोरोऽनुड्य स्वराद्धु तेः परस्य वसादि । रिवनः ॥ ० ॥ अनिट् स्वरान्तो भवतीति हृ श्वप्तामिमां
स्तुसेदः प्रवदन्तितां छिदः ॥ अकृत्तमृदं तम तां चध्रा ० न मौप्रिव डीडि॰ वरौर्ष्व प्रश्राः श्री
गायपि १ गरा स्पमुंहृतेमु तां च रूप्ननुयौ छुवंतस्थो शैतिति मध्यो पुराणुश्चाः यः २ तिसरान्ताः भि
पुरौ॰ सम्र विता स्तै तोह सा भानापिसं निवो धत॰ २ शाकिस्तु कं। तेषानिऽक्र इष्यते वसिष्व
सांते पुवासि॰ प्रसाररीतारमिष्व भां तेष्व मेपु॰ नेपमिसत्तस्तै ती मो नाभिरेवनेत्तरे २ पाम
नमांतेष्वानिऽक्र इष्यते रमि र्द्दिवादायापिपञ्चतेमानिः नामिष्व तुप्योह । मिरवपंचा । मोगामिस्तु

राम ११

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

चकः प्रतिषेधवाचिनां ७ द्विहि द्विर्हिमेंहत्तिरोहत्तिर्वर्हिर्नहिस्तुषष्ठोहत्तिस्तप्यालि

ष्टिं ३ दिः इमेनिटोष्ठाविहस्त्कसंप्रापागरोष्ठुहात्ताः प्रविभमुकीर्तित्ताः २ द्विप्रिंह द्वि दशि १२

मप्याम प्रिं शिष्ठिंत्तशिंक्राप्रातिमच्छ मंयिप्रिम। जीप्रिंवप्रांत्तानमिटः पुरारागमः॥

पठत्तिपाठेष्ठुदप्रैजनेत्तरानु १ तूधिस्वराधिदुधिवंधिसाधपः क्राधिप्तु धीप्रुध्यात्तिनुध्य

नी प्याधिः इमेनुधांत्तादप्राचीभि टोमत्तास्ततः परांसि ध्यात्तिरेवनेत्तरे ७ प्राभिंधिभि

प्रुध्यात्ति पुष्यतीत्तिविंधिविधित्रिलाभिंजुष्यतीति दुष्यतीद्विधिमःऽः २ मान्दप्रै वोपादि

प्रांसमनिदुधोगरो दुषा त्तानम्रु वि कुर्षतीतेप्रा ८ त्तापिंसत्तिपिंवाप्तिमपमे यपिंसिपिं

लुपिंतप्यात्तिदप्यातीसपिम स्वरेराती चेनप्रापं दु पिंक्षिपिंभ्रतीहिप्रानानप्रारा

11

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

तांस्त्र पादस्रा ⌐ स्रद्धिंहद्धिं स्कूद्धिमिद्धिं द्धि द्धिस्तुंद्धीं स्राद्धिं साद्धिं स्यि पातिप घ ती कि
द्धिम गुद्धिं त्तुद्धिं वि तिविं तइस पिप्रती हि द्वानान्ह प्राप वचानिट: १० पविंवचीं वि
विरिवि रंजिप छ्ती निजिंसि विंम्हविं भाजिभं जिभ ज्ञती न् सजिंपजिंप्रु जिरू त्रिसं
जिमज्ञती न् गु जिंस्वाजिंस जिपिजिवि द्धु निघ्स्वरान् ११ ०: येत्ता स्रजित्ता स्रवैषीत
स्राजीत् जिज्ञुपोःस्रपति घ्रपेत्त सपत्तु॥ स्र त्त्पत्तु विन्ताफ़ विभि पत्तुः॥ पस्त्र
नःपिप करैपुर्वस्य दी र्धे। त्तीपात॥ त्तूष्पातिम्र स्रेप्पत्त् म्रसैषीत्। त्तु
पहीसापाम॥ प्रा त्तुंपक्तेः सुर्गाविक त्तीरि॥ प्रस्तुंपति गौः स्रोराघ्स्रपन पने॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

दा ३

श्रीरानि॥ श्रीरांविकार॥ कुविश्रा छाद्दने कुम्वति। वुमिमरवंवुम्वने॥ व
नव नसंभक्षौ॥ यनति॥ वचान। सनोति॥ से वतुः नलसनख नामा संसे[illegible]
ति भ्रः सेहे वपादौ [illegible]तिवा। सोपात्। सन्यात्। वमु छ मुजम भ्रमश्र द्दने छि
वु श्रुम्चा वमं॥ दीर्घे ऽपि विषये॥ श्रा वाभाति॥ स्त्र ३ः क्लिम। वमाति [illegible] चमति
वमत्तुः स्त्र वमीत॥ छिवु निरसने नामधात्तु च्छ्छि वौनस सम॥ छीवति।
छिवेः पूर्वस्य च्छ्य वौ। त्रिछ्छिव। टिछ्छ्व॥ छी व्यात्॥ छि विता॥ स्त्र छिवीत्॥
क्ष्टवर्णावरराणोः॥ हम्यन्त न्द्र राश्वसं ग्र श्वेद्दितां सेट्सौ न मृद्धिः रूपति॥
जा

12

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम
१२

चकार। अकटीत्। जुगूहिसि। जोप्ता। अजौषीत्। गुपू रक्षणे आयः॥ गु
पूधूपविछि परीणाबनिभ्यः स्वार्थे आप प्रत्ययः। अनपितुवा। स धातुः प
ग्राद्धिप्र। ग्रसपांतः धाद्धो धातुसंज्ञको भवति। धातुसत्ति वाद्द पः अद्रि॥ गो
पायति। गोपायिता। गोपायतु। अगोपायत्। गोपायांचकार। गोपायामास। गो
पायांबभूव। जुगोप। जुगुपतुः पतः पस्यात अत्रा नपिलोपः गोपाय्यात्। गोपा
यिता। गोपिता। गोप्ता। अगोपायीत्। अगोपीत्। अनिटो नाभिवत्तः॥ अगौप्सीत्।
रसात्। अगौप्सम्। २४ धूप संतापे। धूपायति। धूपायांचकार दुधूप

श्रीराम
१३

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अधूपायीत् ॥ तप संतापे ॥ तेपिष्ट ॥ तत्तप्थ ॥ अताप्सीत् ॥ अपत्रपप्रभत्त्रपांच
चि ॥ त्रेपीष्ट ॥ त्रपिता ॥ तत्रप्यतुः ॥ अत्रपाइ चिक्षेपे ॥ असु क्षेपणे ॥ अस्यत्यसुः अस
असिशृंगि नत्रोपोपाव तर्षैष्वचतुर्षु ॥ अनः पही धौऽधिषये: आस्यति ॥ आमत्ति ॥ स्न
कोराति नेट ॥ प्रस्ता ॥ अकमीत् ॥ यमडपरमे ॥ गमिष्ठु ॥ गमयम इषुरमाम छा ऽधि
षेधे ॥ यच्छति ॥ येमिष्ठ ॥ ययप्थ ॥ यमिरमिनामा तांस परेतरिट्पे ॥ अयंसीत् ॥ अयंसिष्ट ॥ अ
यंसिषुः ॥ ईर्ष्य ईर्ष्यायाम ॥ ईर्ष्या ॥ नानि ॥ ईर्ष्यति ॥ ईर्ष्यति ॥ ऐर्ष्यीत् ॥ ऐर्ष्यीत् ॥
मप्रकृतैषैर्दैव ॥ नेमिष्ठ ॥ ननन्थ ॥ अनंसीत् ॥ गम्ऌ गतौ ॥ गच्छति ॥ गमास्वर ॥
गमहनजनखन घसांगमुपधाया लोपः स्वरेकुं तिनतुडे जगमतुः गामिष्ठ जगंथ
हन्तः लोपः हंते अहं ता घपरस्य स्पष्टः भवति । गमेस्तुपे । गमिष्यति । लिस्थु
धादेई ॥ लितो धातोः पुषादेः ङः प्रसेपो भवति पसेरपवादः अगमत् ॥

13

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

घुवादेर्धीङः ॥ मुवु म्नुवु ग्नुवु म्लुवु ग्लुंबु म्र श्ववु धाङ प्रमपः सेरपधाह्दः म्नुबु म्नु
बु गतौ ॥ म्नोवति ॥ म्नेविता ॥ अम्नुवत् ॥ अम्नोवीत् ॥ अम्रुवत् ॥ अम्रौवीत् ॥
ग्मुवु ग्लुवु चौर्ये ॥ अग्मुवत् । अग्मोवीत् ॥ अग्लुवत् ॥ अग्लोवीत् ॥ ह्लुंबु गतौ ॥
अग्लुवत् ॥ अग्लुवीत् ॥ ञिफला विशरणे ॥ फलति ॥ तृ फल भजत्रपां चि त्रिरणा
हासेटि प्रपि वै स्पूर्ष जोषे ॥ फेलतुः फेलुः फेलिथ ॥ ओंतस्य न समीपा [illegible]
लिसं वाद्धिः अफालीत् ॥ फुल्ल विकसने । पुफुल्ल ति [illegible] फुल्लीत् । फल निष्पत्तौ ॥ अफा
लीत् ॥ चर गति भक्षणयोः ॥ चरति । चचार ॥ चेरतुः चेरुः अचारीत् ॥ जिजप [illegible]
[illegible] जेगिः ॥ जिगाय ॥ जिग्यतुः जिग्युः जीयात् ॥ जेता ॥ अजैषीत् ॥ [illegible]

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

रभ्लग लगरा ... वश्चार वश्च भेषो समाहरः आत्तस्वं श्वारः ६

से रचने कृषीतिः वव्रश्च । वव्रश्चतुः वव्रश्चुः वव्रक्ष । विव्य । गरो भक्षे हृ ग्रास ॥ हृ ग्रास
जरूषम घ्ल स्व घस पूह पू स पां भक्षे ऽ रारो भव स्वारेराध ॥ रूषा दो नाम्वा । श्र
च्छ । कर्षा । व ... च कसे ॥ धातोः घ ठपोः घ सं भवति सेपरे ॥ घ कृषति ॥ कुषस्य ग्राम
प्रत्यय हृषां जासिः श्र ग्रा हीत ॥ श्रव्याहीति ॥ हृपांचा ता सव हंता च्छी ॥ ता स्रो
ताभास्युपधाद् जिट स्व कुम्र प्रयोभमृतो द्वे वाहू परतः नत्तु ह घ्रोः सेरयकाद्ध ः
श्ररूह्नत ॥ स प्रोगतौ ॥ सर्पति । ससर्प । सस्रपतुः सस्रुपुः सस्रेमा सर्मा स्त्र प्स्यति ॥
क्रुश्ग्मा श्राह्ना भेरोह्रते च ॥ क्रोशति । चुक्रोश ॥ चुक्रुशतुः चुक्रुशुः क्रोष्टा ॥ क्रो
क्ष्यति । अक्रोक्षत् । श्र क्रुक्षत ॥ रुष रिष रिषा हिंसायाम ॥ रोषति । रुरोष । रुष्यात ॥

(13)

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

[illegible]

१५ उष्टुसत्वनु भरूव रिषामनपित्तस्पष्टु ॥ रोषिता । रोष्टा रोषिष्यति । अरोषीत् । रुषति
रिरोष । रिरिषतुः रिरिषुः रिष्यात् । रेषिता रेष्टा । अरेषीत् । प्रोषति । प्रिप्रोष । से
ट कोण्य मिसेके । रोषिता । रोष्टा । असोक्षत् । उषदाहे ॥ ओषति । ओषांचकार ॥
उवोष । औषीत् ॥ मिह सेचने ॥ मेहति । मेढेत् । मिमेह ॥ मिमेहिथ । मिह्यात् ॥
ढिढा । ढो पो दीर्घश्च ॥ ढ परे ढस्य लोपः पूर्वस्य वाण्को दीर्घः मेढा । अमिक्षत् ॥
दह भस्मीकरणे ॥ दहति । ददाह । देहिथ ॥ ददग्ध ॥ दाहेर्घः । दग्धा । धक्ष्यति ॥
अधाक्षीत् । भसात् । अदग्धाम् । इवि व्याप्तौ ॥ इन्वति । इन्वांचकार । ऐन्वीत् ॥ १५

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

१८

अपः विकरणेत्र प्रत्ययस्य गुणो भवति १ पितिपरे २
उप्रत्ययस्य वा १ धि २

हिविदिविधिविजिविपिविप्रीणने ॥ हिन्वति । जिहिन्व । हिन्विता स्त्र । हिन्वि ता । प्रति
न्वीत् । ह्दिन्वति । धिवि कृणोर्वायीस्य लोपो गुणं भावउप्र सक्ष्वाधिकेये ॥ धिनो
ति । ओ औ धी २ लेपः । असंयोगपूर्वस्य प्रत्ययोकारस्य लोपो वायमयोः ॥ धिनः ॥
धिनुवः धिन्मः धिनुमः ॥ भिपितु गुरोगावाधकः ॥ धिनोमि ॥ धिनोतु ॥ ओ औह
असंयोग पूर्वा स्त्रसंयोकाराऊ ह्र्नुव्हू । धिनु ॥ कृ विहिंसा करणगतिषु ॥ कृणोति ॥
अ सूआ तो अन्तोया भुसयो ऽधिकये ॥ अकृणोत्ति । अकृण्वात्ति । आवकिष्य । आग्रक
अकृत्ता । अरुच्छा । आरुतीत्त । आच्छाम्र । आमनुः तन्नू भ्रन्नू त नुकरणो ॥ तनुस्त नू
कृरौनुर्धा अधिकये ॥ तनोति । तन्नुतिधाक्षाच्छम्र । तत्नाक्षिष्य । तमक्ष । अतन्नीत ॥
हन्नंहिंसाक्रियते तिकरणंगमनंगतौ हिंसाकरणं वगतौ भवतां हिंसाकरणगतौ ताः सुहिंसाकरणगतिषुः

15

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अतस्थिष्टाम ॥ अस्ताष्टाम ॥ तस्य ऊह गोऽभिसूत्राभिसंतरत्ति । भसंपती सर्वा
शिष्यं बुध्यते ॥ प्रशिलत्ति । शिश्रिपि ॥ शैस्मने ॥ सध्यसरारागम्मा आ... ॥ आतो रा...
आह्वाता दातो: परोराष्ट्रं भवत्ति जग्लै ॥ आत्तोऽनपि ॥ धातोराततो लोपोऽनपि
क्ङिति स्थोरेऽइति च ॥ जग्लतु: जग्लिथ ॥ जग्लाथ ॥ संयो गाद्यादस्तस्यक्किति लि ...
वा ॥ ग्लायात् । ग्लेयात् । अग्लासीत् । अग्लासिष्टम ॥ मे गैरैपा हे कगो ध्रोदरे
अपिदाधामा गैहसपिपति सास्मामादेव...भयस्या ... ॥ गेयात् ॥
अगासीत् ॥ ... संघातयो: ॥ स्त्यायत्ति ॥ तस्थौ ॥ स्त्यापास्तु ॥ स्त्यासीत् ॥ द
पृ ...ने ॥ दद्रौ ध्यायात् । अद्रासीत् ॥ धेट्पाने ॥ दधौ धेयात् अधासीत् ॥ सिज्लोपप... १६
बोपदेशस्यापि सत्वे सति तु ...णत्वपेक्षा ... तु तिष्ठासति अतिष्ठापदि... २

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

सुविकनरणा सुगिवकनराणोर सुगिपि कनराप्तैवग्रहणम् तेन या इति स्यादिवेगमस्तेभत्यपादि १

अधात ॥ उस्यालोपः ॥ अधुः छेटे भूत मा अदि वा दिपरो देः वाद्धि

लंक्ष्व ॥ अदधत् ॥ ऊर्ध्वर प्रेन्स्तरो ॥ द स्मेदः पस्यादि श्वयतुर्छैत्पि ॥ दधा

अस्य धाद सद मा घ्रा ध्मास्नाहारण स्थापयन्त्र छ घोष्णीयसीहद पिंजी

घ्रधम मनय छ तिष्ठा ॥ पश्यति ॥ दद्यौ ॥ स जिदयोस्यपे वेट ॥ दद्धिप ॥

दच्छा ॥ दृष्टा ॥ दृष्यति ॥ अद्रात्तीत ॥ अद्राक्षाम् ॥ अद्राक्षुः ॥ अवर्णाद् ऐ

तुः गुरणः ॥ अरभीत ॥ अगतौ ॥ अछति ॥ आच्छैत ॥ गुरणो लिसिपो ग

बोः अर्त्तेः संयोगादेः असत्त स्य गुरोणप्य विपदि वि ति रागाद वा प्रतीष्वा स

हेव ॥ आन ॥ आरत्तुः ॥ आरुः ॥ अ स त्ति अपती नांपयेपानि स्पमिट ॥ आरिप ॥

पारम

16

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

अर्ध्या त्॥ अरिष्यति। सर्तिसास्यति म्यो मुंजुड्सेरपवादः॥ आरत्त
अर्ते हुहेरि ति के वित्त। आर्षित॥ सृ गतौ॥ धावति॥ ऋ घृ गत्त
वेजापम्॥ अ य॥ ससरत्तिः॥ससर्प॥ससृव॥ सृसूम॥ पाह हौपेव॥
पाहारि अत्तो रिरु भवति॥ ईर्ष्य यथानार्षः ते नपे स्तृति नदीर्धः॥
स्त्रिपात्॥ असरत्त॥ सृ गतौ॥ सुस्रोप॥ [illegible] सुस्रुव॥ सुस्रुम॥ सु
पात्॥ श्रोसुव सोऽईधातो॥ वाद्धि संजुषि सेरपवादः॥ हु गतौ॥
उहेव॥ जहविम॥ उहोष॥ अउहुवत्त॥ ऋश्रुवरो॥ श्रुव॥ आदेसो नुप्र
सर्पः॥ वाधिषिषि॥ ऋ रोति॥ रावः॥ रामः॥ रायुमः॥ रायु॥ प्र॥ पीय॥

असुस्रुवतः॥

॥ १४ ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

प्रातर्नकुरेसाः १ रात्तनौविशीर्णता १

तुष्टुव ॥ तुष्टुम ॥ स्तूयात् ॥ अस्तौषीत् ॥ प्सा भक्षणे ॥ प्साति ॥ पप्सौ ॥ प्सेयात् ॥ प्सीयते ॥
प्सास्यति ॥ प्सातु ॥ प्सेय ॥ [illegible] ॥ अप्सासीत् ॥ षद्लृ विशरणगत्यवसादनेषु ॥ सीदति ॥
सदेः स्तो लिटि परस्य न षः ॥ निषसाद ॥ असदत् ॥ पा पाने ॥ पिबति ॥ पेयात् ॥ अपात् ॥
[illegible] घ्रा गन्धोपादाने ॥ जिघ्रति ॥ घ्रायात् ॥ घ्रेयात् ॥ अघ्रासीत् ॥ अघ्रात् ॥ ध्मा
शब्दाग्निसंयोगयोः ॥ धमति ॥ दध्मौ ॥ ध्मायात् ॥ ध्मेयात् ॥ [illegible] ॥ अध्मासीत् ॥
अध्मासिष्टाम ॥ ष्ठा गतिनिवृत्तौ ॥ तिष्ठति ॥ निमित्ताभावे नष्टस्य ॥ त[illegible] ॥ श्लो ३
स्थेयात् ॥ अस्थात् ॥ म्ना अभ्यासे ॥ मनति ॥ मम्नौ ॥ म्नायात् ॥ म्नेयात् ॥ अम्नासीत् ॥
दाण् दाने ॥ यच्छति ॥ देयात् ॥ अदात् ॥ ह्वृ कौटिल्ये ॥ ह्वरति ॥ जह्वार ॥ जह्वरतुः ॥

17

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

जल्हतुः॥ न्यग्रहस्यायेतिनेष्ठ॥ जरु धे॥ जुर्यात्॥ अजुगर्षीत॥ स्फु शब्दोपताप योः॥
स्वरति॥ सस्वरिथ॥ सस्वर्षे॥ अस्वारीत॥ अस्वार्षीत्॥ बुध अवज्ञाने॥ बोधति॥
सस्वरिथ॥ सस्वर्षे॥ बुबोध॥ बोधिता॥ बुबुधे जज्ञन्यानि प्रादुर्भावे च॥ रोदा॥ रो
न्त्यति॥ अनुन्नत॥ स्वनिर गति प्रोणवरायोः स्वरदाति॥ वस्फ्रित्रिष्ण॥ वस्वस्य॥
स्फोघात्॥ अस्वांस्सीत॥ साधानिवितानि संपूर्छि॥ नोलोप॥ धातोर्हे सान्तस्योपधा
न्तस्य न कारस्य लोपः क्ङिति॥ अस्वस्त्॥ पभनेपुने॥ पेमिथ॥ पपंथ॥ पस्व
ति॥ अपाप्सीत्॥ स्फू व्यंजनतरराधोः॥ ततार॥ तेरतुः॥ तेनुः॥ तेरिथ॥ अत
१८ रर॥ अपारस्य इर भवतिः॥ अगुरणाऊ धोप्र सपपरे॥ तीर्यात॥ इतोग्रहं॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

गृहा हि नामिर ईक्कारोलतुलाद्वै ॥ छ उऊज ग्र हत्ता नांगा ॥ तरिता ॥ तत्ता ॥
चैसेरिटोनहीर्धः सीब्वाहेभूवं ॥ भ्रूतारित्त् ॥ भ्रतारिक्काम ॥ हंभाहंमाने ॥ भ्रपिर
हंसा सर्जसज्जाम ॥ श्तेषां मस्व नोपोऽपि ॥ हमाति ॥ अहाइश्रीत ॥ च मस
डु ॥ सजति ॥ खघाऽस्त्रीत ॥ वित्तरोगाप मपनेसं पापेवःगु ब्रपः पेः ॥ गुपति ॥ ज
कित ॥ मार ॥ यधहानपाप्रपः ॥ स्पार्पैसम स पे भवति ॥ घातोप्त्वाढ्वम ॥ ॥
विविसति ॥ विविसुंवकार ॥ विधिसाभास ॥ प न्पतने ॥ पतातिः ॥ पपा
त ॥ पे तनुः ॥ पत्ते पुर ॥ अपमत्त ॥ भ्रमुवचने ॥ भ्रस्पत्ति ॥ भ्रेमाति ॥ भ्रमा ॥
फ्रागराउ भ्राउ भ्रापू ह्वा स स्पसुस्य न ऊष भ्रळ्त्रसामे सपूर्ध ॥

सांप्रतिका भावेध्तपूर्वजातिराश्रीपतेः ३ः

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

18

धा०

व भ्रमतुः॥ अभ्रमीत्॥ फण गतौ॥ फेणतुः॥ पफणतुः॥ अफणीत्॥ अफाणीत्॥ स्यमु स्वन ध्वन शब्दे॥ स्येमतुः॥ सस्वनतुः॥ स्येमतुः सस्यमतुः॥ प्ट प्ट पुत गतौ

प्रापतित्॥ प्रा पुहि सायाम॥ पप्रातुः॥ प्रा प्रासीष्ट॥ तुहिर् दुहिर् अर्द हिंसायां

मेव॥ अतुहत्॥ अतोहीत्॥ दोहिता॥ उर्दिर॥ अर्दहत्॥ अर्दहीत्॥ वसनिवा

से॥ सायासे पूर्वस्य॥ जजाहीभां ग्रहा जांच पूर्वस्य संप्रसारणं॥ जाग होवा॥ व

धरस्य भिउस्तुः॥ सस्यरस्य संप्रसारणाम॥ उयास० पजांपव रांगा॥ उत स्वंप

सार रांधिलि० पजारो नं संप्रसारणांधित्ति० पजीर्वपिर्वाहि श्वेवयेज

१५

उ०ति०३

धात्

प्रेत्रौऊ पत्तिस्यपि० वहच्यसीस्यपतिर्द्वेक्ति॥ वेथर हप्राव आहयः॥ ग्रहि
प्रा प्रपि प्रधीवषि विवातिर्छे प्रवत्तिस्तषपा॥ ८७ छति भ त्नति स्वेवनै
व हेनु ग्त्र हूाहयः॥ घसाेहः स्वः॥ घसि प्रासिवसी नांसस्यबालिमित्तेसति॥
उपतुः उवसिष० उवस्य० उष्यात० ससेता ऽनपि० ससस्त तो ऽनपिसेव स्यति॥
अवासीत्तत० वद्दप्रस्तु पोवाचि० उवहिप० उघात० वहित्ता० अवाहीत०
उ श्राविइरागत्तिछेः ०१व यत्ति० स्वपत्तेर्गाहेसंप्रसाररगवात्तौ
द्विवम० सुमुाव० सुसुवतु० सिस्वाय० सिषिपतु० सिस्वपिष० सुप्त०
अस्वपीत० स्वप तेरितो नोयोडुः० अस्वत० स्वपते ऽः विसंवाएरलोपः॥

17

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

घीर आरित्थ बभस्त ॥ घ[स्लृ] अदने ॥ जघास ॥ जक्षतुः ॥ जघसिम ॥ जघस्थ ॥ घस्ता ॥ अघसत् ॥ १० ॥
० ॥ इति पंप्रत्तिपा ॥ दधद्धे ॥ दधे ॥ दधांचक्रे ॥ आमो भसोनोत्व तोरि ॥
दधामास ॥ दधांबभूव ॥ ईखिष्ठ ॥ ईजुदशनि ॥ ईजांचक्रे ॥ ईजिष्ठ ॥ चचञ्जते ॥
ममज चच्छे ॥ चच्छिमचीष्ठ ॥ वेष वेषने ॥ विवेष्ठे ॥ वेष वेष्ठे पाम ॥ प्रवे
छिष्ठ ॥ जगतैसंबर्ध्या चा ॥ अर्जते ॥ आर्जे ॥ आर्जिष्ठ ॥ सार्जि म
जी मर्जने ॥ आर्जिष्ठ ॥ ममें जिष्ठ ॥ चञ्जपात्रिछंगे ॥ खजते ॥ खजन्ते
२० रागरिदीवचिस्तम ॥ परिचखञ्जे ॥ पमाजपेभ अखजा ॥ खज ॥ खजिष्ठ ॥ अखञ्जत ॥
॥ २० ॥ सन्निपातपरिभाषया एषिष्ठे स च लोपोऽस्य इति सुत्रे रास सकार लोपो नेति भावः ५०

घीरा

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

णेनो धातो॥णा नस्य धातो र्णस्य नो भवति भृ स्नेपहृाने वमपो भ्र॥ण्रुतौ

अष्टवु ऽ स्नातां॥ न्नपूषवनन्नापम्॥ न्नेपे॥ न्नपिष्टीष्ट॥ न्नपीष्ट॥ अन्नापिष्ट॥

तिष्ठ तेव षिष्ठ ष्ठ ष्ठ स्नेरो॥तिप्सीष्ट॥ तेप्ता॥ अतिप्त॥ जभी जृभी गान्नवि

नामे॥ रधि जो: स्वनेनुम॥ जंभते॥ जजंभे॥ अ जंभिष्ट॥ष्टु भस्तं भे॥ षिष्ठा न

ते॥ स्ता भि तासे॥ अस्ता भिष्ट॥ जमू षसहने॥ क्षमे॥ वसमहे॥ क्षूप

ऽ डम्ब॥ क्षूपते॥ चुक्षुपे॥ अक्षुपिष्ट॥ मायी धुनने॥ ममा

पे॥ अमायिष्ट॥ स्मायी प्यायी वृद्धौ॥ पस्फाये॥ तिंप्र ज्ञे: पाप: पी:॥

पिप्ये॥ अप्यायिष्ट॥ तेपजनबुधपूरितायिप्याय पिभ्यो या इरातनिम तेरि॥ लुङ्॥

इण: पर स्मात्त लोलुङ्॥ अप्यायि॥ तोष्ट सन्ता नया जनपो:॥ उलव इत्र संप्परणो॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

॥ ९१ ॥

अवलीढ ॥ दुग्धाकु उ भ्राष्टु उभ्राष्टु हीसे ॥ भ्रेडे ॥ व भ्राडे ॥ भ्राप्रूपते । भ्राप्रगते ॥
भूप्रे ॥ व भ्राप्रे । भ्राप्रते ॥ स्रेप्रे । व भ्राप्रे ॥ तिज़ी निपूगने स्समापने च ॥ तितिक्षते ॥ तिति
क्षांचक्रे ॥ गुप गोपन कुत्सनयोः ॥ जुगुप्सते ॥ मा न विचारणे ॥ पिः स ॥ पुर्धस्या
तकूसे ॥ मान गाहीनो पूर्वस्य तोदीर्घः ॥ मीमांसते ॥ वधनिग्रहापाम ॥ आदिजयोने ॥
बीभत्सते । पराप्रयहानेस्तु तौ चपरच ॥ परगोपतितौ परगाते ॥ परगापरचक्रार ॥
पैर ॥ कमुकान्तौ ॥ कमेः स्वार्थेणिङ ॥ नयितुवा कामयते । कामयांचक्रे ॥
तेप व कमे ॥ णिरङ् द्विधव ॥ अनतादातोः कर्तर्यणेङ् नुङि धातो पूर्वादितः सरपवाहः सरण्यवापाः
ने ॥ अगपजेह्वोपोनत्तु इ डामसोत्याव्यर्थिहमुपु ॥ अडि जथौ । गूरूसउ ॥ ९१ ॥
अनुबन्धस्य फेवलेवारितार्थस्याहापप्रसक्त्या । सुतावेवाप ॐ
भासनेयहर ॥ २ ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अ सिद्धं वहि न ऊ मन्त । ऊ य व न रा र्वकुलो आपातः नहि वा र्धी न भित्तत पारि पते

अ ङि सुप धातोः गुहो भवति पूर्वस्यातो लघु मिधातस्य न नेपर इमारः लघोर्हि
र्धः ॥ अ ङ सति पूर्वस्य लघो दी र्धो लघुनि धास्य इरे परे ॥ अत भाव र्वमेरङ्गि
ऊ ॥ अ वीकमते ॥ अ चकमत ॥ अण गतौ ॥ अणते ॥ अप तौ प्रादेरे पस्य लत्वम ॥
प्लापते ॥ पलापते ॥ अ पाश्चक्रे ॥ अ पिछ ॥ दयदान गति हिंसा दानेषु ॥ दयते ॥
दयां चक्रे ॥ घट चेष्टायां ॥ जघटे ॥ अ घटिष्ठ ॥ ऊह चेष्टायां ॥ ईहां चक्रे । ऊह
वितर्के ॥ ऊहां चक्रे ॥ का स म्प्रा अ सायां ॥ कासांचक्रे षिञ सेवने ॥ सिषे वे । अ
सेविष्ठ ॥ प्लुङः पुङ मुङः गतौ ॥ अप्रोष्ठ ॥ अ प्रोष्ठ ॥ अ प्रोष्ठ ॥ गाङ गतौ ॥ गाते ॥
अ गरङः त्वा सवर्णो द्वी र्धः ॥ गाते ॥ गौ गायते ॥ जगे । अ गास्त ॥ नुङ गतौ भावकर्मो
प्रत्यये प्रत्यये का कार्ये अ तरङः ॥ रो पमिसे प्रकृत्या श्रितं कार्यं अंत रंग प्रकृति प्रत्यया
प्र स पर सर्वोः कार्ये बहिरङ्गं ॥ कार्यं बहिरङ्गं अ तरङ्गं कार्यं कृत वहि रङ्ग असिद्धं स्यात श्रितं

...स्थेन भूता संगानि ... तानि

जं १

॥१२॥

रवते॥ ना नव्या॥ अनयिविषयेऽउवर्णा स्यव स्वंन॥ नुनुवे॥ अनोष्ठ॥ अनविष्ठ॥
मः वध्वने॥ मवित्ता॥ रे उ अने ऽ पा च्यने॥ दपते॥ हे ऽ रा हैाहि या क्षेदिं ना वश्व॥
हि पेव॥ हा सीष्ठ॥ अपिहा धास्यामि सेऽ समा ति॥ नतु हीद॥ जोपो हस्या
स्कसे॥ हस्या स्व रस्यसे जोषो कसे॥ अदित॥ अपते॥ अत्रास्त॥ ऽ इष दस्ये॥
सेता॥ डी ऽ विहायसा गत्तौ॥ ऽसे॥ अऽपष्ठ॥ घुत्ता हि सा॥ घोत्तते॥ घुतेः पु
र्धस्यसंप्रसारणं स्वापेस्तुसे॥ द्विघुत्तादि यो लुङि वापंवेऽ॥ अघुत्तर॥ अघोतिष्ठ॥
श्विता वर्णे॥ श्वेततरे॥ अश्वित्तत्त॥ अश्वेतिष्ठ॥ जिमिदा स्नेहने॥ अमिदत्त॥
सत अमेदिष्ठ॥ जिष्विदा लेहनमो चनयो॥ अष्विदत्त॥ अश्वेदिष्ठ॥ मिश्विदाव॥ ॥१२॥

द्विघुतेर अरि

अनिटार्थ स्वह रेऽटि

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

रा

षा

अखिद्दत् ॥ अघेदिष्ठ ॥ पुवटीप्रीतिप्रीतौ च ॥ अनुवत्त् ॥ अ ग्रोविष्ठ ॥ घुट परिवर्त्तने ॥ अ
घुटत् ॥ अघोटिष्ठ ॥ रुट लुट लुठ प्रतिघाते ॥ अरुटत् ॥ अरोटिष्ठ ॥ अलुटत् ॥ अलोटिष्ठ ॥
अलुटत् । अलोटिष्ठ ॥ शुभ दीप्तौ ॥ अशुभत् ॥ अशोभिष्ठ ॥ क्षुभ संचलने ॥ क्षुभ । अक्षुभत् ॥
अक्षोभिष्ठ ॥ णभ तुभ हिंसायाम् ॥ नेमे । अनभत् ॥ अनभिष्ठ ॥ अतुभत् ॥ अतोभिष्ठ ॥ स्रं सी
सु ध्वंसु भ्रंसु अवस्रंसने । अस्रसत् । अस्रंसिष्ठ ॥ ध्वंस गतौ च ॥ अध्वसत् । अध्वंसिष्ठ ।
स्रंभु विश्वासे ॥ अस्रभत् ॥ अस्रंभिष्ठ ॥ वृतु वर्त्तने ॥ वृतादिः स्यसनोः स्यसपोः वेति । उभि
पसंच ॥ व ... स्यति ॥ वर्त्तिष्यते । अवर्त्स्यत् । अवर्तिष्यत ॥ अवृतत् ॥ अवर्तिष्ठ ॥
स्यंदू प्रस्रवणे ॥ स्यंदते ॥ अस्यंदिष्ट ॥ अस्यंदत् । ऋधु वृद्धौ ॥ अर्धते । अधु ध ...
वृधु शब्दे ॥ वर्धते ॥ अवर्धिष्ठ ॥ अवृधत् । शृधु शब्दकुत्सायाम् । शर्धते ॥ अशृधत् ।

(२२)

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

हसात्परस्य कृतस्य लोपो ... सर्वेभ्यो से २

॥१३॥ अप्राप्धिष्ठ॥ स्य स्प्र भ्रन्तवरो॥ सस्यदे॥ सं स्पति॥ संस्पिष्यते॥ सं स्पते॥ अ संस्पत्।
अस्वनिषत्॥ अ संस्पत्॥ अस्वप्त॥ अ संस्पिष्ठ॥ अस्वप्त॥ स्वपु साम र्थ्ये॥ स्वपे त्रा नः॥ स्वपे
विपस नः स्वपा वस्वप न्न पा नः॥ स्वप्नते॥ सुषुपे॥ स्वप्स्यिष्ठाद्॥ सीस्वाः॥ उपधापा गुरोग
सिस्वा त्रावित्प्य नतः स्वप्सिष्ठ॥ स्वपे स्ता स्वेपे वापेद् लिस्व॥ स्वप्स्या॥ श्राप्ति॥ स्वप्स्यिता॥ स्व
प्स्या॥ स्वप्स्यति॥ स्वप्सिष्यते॥ स्वप्स्यते॥ अस्वप्स्यत॥ अ स्वप्सि ... स्यत॥ अस्वप्स्य त।
अ सुषुपत्॥ अ स्वप्सिष्ठ। अ सुषुप्त॥ २ तेघु ताद्पो सत्ता द्पक्व॥ अपघ्नुः खसं च ज
नेपाः॥ अपपते॥ अपोरा॥ वा लोपपूर्वस्य पस्य इ॥ धि अपि अ अप्पिष्ठ। नुङ् गतौ॥ नुनु
वि॥ अ नोष्ठ। नमु क्री उपाय। नमते। प्या ङ्प प्युपे भोत्रमः पर॥ व रमति। रेमे। अरंसीत्॥

धीरा
॥१३॥

CC-0, In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

दुद्धे के॥ अद्वेधिछ ३

अ नेस्त॥ नोस्त बोच दर्शने॥ नोयते। नोवत्ते॥ नुनोदे ६ १ नो स्मसे ध्राने॥ अ१ नोधिछ

धाकि फं कृ पाम॥ धोमडु। अधूं धिछ। अपि नरो॥ आ नेपे॥ दोभूवी दू नवि न

तो गौ लधिभो न नानिहत्तोव॥ जलं वे। अलंबुिछ। दुद्वे केश्च द्वानिछ॥ वाधताः॥

वधाधे॥ अधिछ। नाप नाध पं वो पत्ता ये १ वध्योधितु नाप आधिछ्या

स नेपदम्। नापते। अ स्वत्र नाधत्ति। अ नाधिछ। दधध नरो। दधे। अहधिछ॥ सु

दिश्रा प्रवने। मुस्खुदे। अ सुंदिछ॥ यदि श्रभि याद नस्त स्याः यवदे। यदिषीछ॥

भाधूकं प्याने सु रेयच। जभेद्दिवे। मदि स्तुति मोदमस्य प्रयाति गातिषु॥ म

मंदिवस्यादि। किंचिच नने॥ पसंदिधि मुद हर्वे। मोदते। मुमुदे। दद यने॥

छाते १

रामा

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

कैपाठ
१८०

इहिरे॥ पती प्रपत्ने। पिते। क्रिसमेतासंभ्रमे। स्यमते। तस्वने। अस्यत्रिछ। च तमर्षरो॥
सेहे। सहिता। सहि यहि त्रौध रा स्वद्द नोपिसत्ति। सो हि। अ सहिछो। गा
हविलो उने। जगाहिषे। जगाहिद्रु। जे गाहिष्वे। जघा द्रु। गाहिषीछ। धाक्षीछ। गा
हिता। गा घ्र॥ गा हिष्यते। घा स्यते। अगाहिछ। अगाढ॥ ऊहनहरो॥ ता
हिषे। जघ ले॥ गाहिषीछ॥ अगेहिछ अघ ज्ञत॥ आर्ति सके। नोपस्वते
अघ ज्ञा ताम॥ ० ॥ उसापु लत्रिपा॥ ० ॥ त्राऊही पु। नेजत्तुः नो गाजतुः नेजु॥
नत्रौ जे। अत्रात्रिछ। अजा स स्व प्रात॥ रवानिषीछ॥ रवनिचा अरवा नौ॥ २८

श्रीराम

खनखनि॥ चखन्तुः चखे। खापात्त॥ खन्यात्॥ अखानित्त॥ अखनिष्ठ
हृ जहर्षो॥ जहर्षे॥ हृषात्त॥ उः स्वरीस्पर्शसि स्पोटि [illegible] गुराः हृ [illegible]च्छ॥
श्रहावीत्॥ अहृत॥ [illegible] जैव॥ ही हासत्ति॥ ही हांसांचक्रे। १॥ नत्तेजने॥
श्री हांसत्ति॥ श्री सांसांचक्रे॥ गुहू संवरणे॥ गुहे नुप धा [illegible] रा है तोस्वरे॥
गूहति॥ गूहते। जुगूह। जुगुहतुः जुगूहिथ। जुगोढ॥ जुगूहिवे॥ जुघुक्षे।
जुगुहिढ्वे॥ जुगुहिध्वे॥ जुघुढ्वे। गुहिषीष्ठ। घुक्षीष्ठ। गूहिता। गो[illegible]॥
गूहिष्यति। घो[illegible]ति॥ [illegible] गुहू [illegible] सर्वो नु [illegible]
पोरात्त॥ अगूढ॥ अघुक्षत्त। अगूहयीहि॥ अघु[illegible] वहि॥ भज सेवा
पाम॥ भेजिषे॥ वभक्ष। भज। भक्षीष्ठ। अभाक्षीत्त। [illegible]भक्त॥

८५

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University-Ramtek Collection

राम
१३॥

भ्रिजन्से गपाथ॥ भ्रिजभ्रिपत्तु॥ भ्रितभ्रिपे। भ्रीपात्। भ्रापभीछ। श्रा भ्रिभ्रिपत्। बिभ
तिपेप्ता॥ तत्तेषव। त्तिव्वेषं॥ नि त्तीछ॥ श्रासित्सत्॥ श्रासिज्ञा तार॥ स्वपू वाध नस्वर्प्
नपेः। स्वप्ताते। पस्वप्ते॥ श्रस्वाप्तीत्॥ श्रस्वप्तीत्॥ नष का न्तौ॥ नपत्ते। नेच। रंज
रागे॥ रजाति। राजिप। रज्यात्॥ रउनौ छ॥ श्ररा डुसीत्॥ श्ररउन्तौ। रंजमरे
पमर्ष। पम्व॥ नम्भे। धन धा रसौ॥ दधर्ष। दधे॥ श्रधार्षीत्। श्रधत्॥
सौ रघुपरो॥ नि नीपप॥ नि नेष॥ श्रनैषीत्॥ श्रनेनेछ॥ दुपाव्वपाभ्रुपाम॥
पा वाति॥ पपाविषे॥ श्रपविछ। प जेदेयप्। जासंगाति करसा॥ दानेछ॥ रूप
पिप। इपछा। पत्तीछ। श्रजा जीत्॥ श्रपछ॥ दु वप। प जत्त नु संताने॥ उज
त्रिप। उवोपकम्प। दुपे। उप्यात्। वपसीछ। श्रवाप्सीत्॥ श्रवस। वह प्राप॥ २५॥
परो॥ उवहिप॥ उवोप॥ उहे॥ उह्यात्॥ वत्तीछवोढो॥ श्रवाक्षीत्॥

श्रीराम

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

वेञो णा हीनसंप्र

अवोचाम् ॥ अवेचाम् ॥ अवत्तात्तां ॥ वेञस्तंतुसंतानि ॥ वेञो णा हीनसंप्र
साराणम् ॥ ववौ । ववे ॥ वित्ता वपरा हीवा ॥ उवाय ॥ आह्वाहुं । तिव ॥
ग्रहि ज्याविव्यधि वष्कि ॥ ऊ श्वति । प्र छति विवर्त्ति भ्रज्जतीनां संप्रसा
रणां कित्ति । डिति च ॥ वपीयस्य मेवं ॥ ऊपतु । ऊपुः । उवपिथ । ऊपे । वपोप
स्य किति लिटि वो वा ॥ ऊवतुः । ऊवुः ॥ ऊपात् ॥ वासीष्ठ ॥ अवासीत् ॥ अव
स्त ॥ ओ रसंचर रेत ॥ अजो । लिजा सं ॥ विप्राच । विव्याधिषा ॥ विव्य
विपात् ॥ प्रासीष्ठ ॥ अप्रासत ॥ ह्वेञ स्पर्धायाम् ॥ अधि रू । त्तेस्य रूप
तिः संप्रसारणां ॥ जुहाव ॥ जुहविथ ॥ जुहाव ॥ हूयात् ॥ अहृत ॥ लि

पताभि व फा स्पर्द्धो २

ट्कित्वात् संप्रसारणाप्रीतं कार्यं वसवत ॥ ७

श्रीराम
॥२६॥

पिपिचि सूपत्तीनां डुपचुड्षाश्राप्ति॥अपत्त॥अपप्तास्त॥डुपचषप
॥पचति।पिपचि॥पपक्ष॥पेचे॥अपाक्षीत्त।अपक्त॥षचसम ोवे
चे।असचीत्॥असाचीत॥षापआ श्रोपे॥ोपे॥अप्रा पीत॥िघ्रुअम जेपाि॥
जिघ्रि॥अहिघ्रीत्॥अनुगतैपा च नेच॥आनंचे॥आचीत॥अपरी माषरो॥त्रिन
॥वेते चेिपम्रनेच॥वेते॥अवत्तीत्॥वे ॥अवहीत्त॥प्राप्पप्र्यासेो॥ प्रप्राप
॥ मिमिदिषाहि सनयोः॥मिमिद्॥मिमेद॥मिच्छ संगमेच॥तौाद्यो कु सा स
मि मेिधाहिं सनयोः॥मिमिद्॥मिमेद॥मेध संगमेच॥...बुधी रेवाधने
निकर्षराापोः लिनि॥बुध बुध्येद्ने॥प्राप घे॥अबाधीत्त॥बुधीरेवाधने
अबुधत्त॥अ बोधीत्॥उबुौंदिरनौ मने॥अबुद्दत्त॥अबुंदित्त॥वेण गतिज्ञा ॥२६॥
श्रीराम

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

नविं त्तानि प्राम न वा ष्ठि त्र यहरेगाष्ठ ॥ वि वेरो ॥ अ वे रीत्त ॥ नात्तेग्य पम ॥ वेनत्ति ॥ वी ऌ अ
ह्य न सं वर रांपो ॥ चि चीधे । अ चीवीत्त ॥ वापपू जानि भ्राम नपोः चवापे ॥ अ चापीत ॥ अ
पमत्तो ॥ अ प्रपे ॥ अ प्रपीत्त ॥ भ्रे प्रऌ से प्रऌ गत्तो ॥ वि भ्रेप्रे ॥ अ भ्रे प्रीत्त ॥ भेष्ठ भपि ॥ वि भेषे ॥ अ
भेषीत्त ॥ अ स गात्ति ह्रि प्राह नेष्ठु ॥ आस ॥ आ सत्तुः आसुः आ से ॰ आसीत्त ॥ अ पंषा न्तोपि ॥
वषभस्तरो ॥ वेष ॥ अ वषीत्त ॥ अ वाषीत्त ॥ छ षाहिं सापाम ॥ व छाव ॥ अ छ षीत्त ॥ अ छाषीत्त ॥
भऌ ष आह्य न सं वररापोः ज भ्रुषे ॥ भन श भस्न अ ह्नि ॥ व भनत्ते ॥ अ भनीत्तः ह्य प्रऌ ह्य ने ॥ अ
ह्य भ्रसित्त ॥ मा ह्य माने ॥ ममाहिषे ॥ माहिस्ता ॥ माहिष्यती ॥ अमाहीत्त ॥ ० ॥ ३ ऌ भपपू ६ प्रति
पा ० तत जगुप्सा पा ऌ पापाच ॥ अ तेरीपम । स्वार्थे ऽ नपि तु वा । अ त्तीपते ॥ अ
तीपतामर । आतिपित्त ॥ अ त्ती पा चक्रे ॥ आ नत्ते ॥ अ तीपिष्यते । आत्तिष्यति । आत्तित ॥ २८

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम ॥२८॥

आपिब॥ ॐ इति घ्राद्य ॐ अद भक्षणे॥ अदादे धस्लृ अपः॥ अत्ति॥ अत्तः अदन्ति॥
अघात॥ अत्तुः भूसाद्धेर्हि भूसातह थाप ख्वपरस्य हेर्द्धिः अद्धि॥ अत्ताम्॥ अदुहादेरट्॥
अत्ति नुहादेः स्वपरयोरिं पुसि पो नद्धागमः स्यात् आदत्॥ सिसयोरं बहुल्ल लिटितुवा॥
जघास॥ गमांस्वरे॥ घसा देशः जक्षतुः जक्षुः जघसीथ॥ आद॥ आदतुः आदुः आदिथ॥
जक्षिता दुः अघसत॥ स्यानु क्षरो॥ प्साति॥ प्सायात्॥ प्सातु॥ आदता हवो ऽन
उसत्॥ आप्सान॥ अप्सुः पस्नौ॥ पस्नाथ॥ पप्सिथ॥ प्सापात्॥ प्सेयात्॥ अप्सी
सीत्॥ मामाने॥ भाति॥ अभुः अभ्मान॥ ममौ॥ मेपात्॥ अमासीत्॥ पाप्रपरा॥ याति॥
यथौ॥ अपासीत्॥ वागतिगन्धनयोः वाति॥ ववौ॥ अवासीत्॥ राहाने॥ राति॥
लाहानग्रहणयो॥ लाति॥ ललौ॥ अलासीत॥ आपाके॥ श्राति॥ ष्णुश्रौ॥ आपात्॥

श्रीराम ॥२८॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

४४

श्रेपात्॥ अश्रासीत्॥ हपल्लवने॥ हाति॥ हौ॥ हापात्॥ अहासीत्॥ रभ्मा प्रकर्पणे॥
स्मात्ति। वरैष्मा॥ अस्याति वान्ति स्मातिष्या ई क्षुटि॥ अक्ष्यत्॥ ग्रा कुत्सायां ग्राति॥ ग्रौ॥
ग्रापात्। ग्रेपात्॥ अग्रासीत्॥ पा रक्षणे॥ पाति॥ पपौ॥ पापात्॥ अपासीत्॥ भा दीप्तौ॥ भाति॥
वभौ॥ अभासीत्॥ स्ना शौचे॥ स्नाति॥ सस्नौ॥ स्नापात्॥ स्नेपात्॥ अस्नासीत्॥ वप्रा कृतौ॥
वच्छि॰ उच्छः उच्छ्राति॥ वच्छि॰ उच्छः वच्छिस॰ उच्छश्चरस॥ उच्छ्यात्॰ वच्छ॰ उच्छात्॰ उच्छास॰
उच्छ्रातु॰ योऽतुः उच्छि॰ उच्छात्॰ उच्छर॰ उच्छ॰ वप्रानि॰ वप्रास॰ हिस्यार्ह सात्त्॰ हू सात्ता
सरपाहि पसिपा जौपि॰ अवच॰ अवच॰ औच्छाम॰ औ प्रान॰ अवच॰ औच्छम॰ औच्छ॰ अ
अवप्रास॰ औप्रव॰ औप्रस॰ उपास॰ उप्रतुः उवसिहूय॰ उच्छ्यात्॰ वप्रीत्ता॰ अवासित्॥
हनहिंसागत्योः तूहि॰ जोपस्व नुदा तत नाम॰ अनुदात्ता नां समत्ता नां सन्नादि नो
वनतेष्ठ स्नमस्य जौपा मः सेद्धि तिहू कारखः॰ हतः घ्नत्ति॰ हन्यात्॰ हताम॰ घ्नन्तु॰॰

४४ ५०

५७

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

॥२८॥

जहे॥ घिसाधि ॥ हन्ते जंहिरसे॰ रेघिश्रासेः श्राधिर्लिपा संते लिविषये॰ जहि॰ हनानि॰ श्र
हन॰ श्रहतास॰ श्रघ्नन्॰ जघान॰ जघ्नतुः पूर्वीस्यरस्य हंते हस्य घः जघनिथ॰ जघन्थ॰
हनोधुरः वि द्रा वधः लुङ्वांतिवाः वध्यात्॰ वध्यास्ताम्ः हनिष्यतिः जनि वधी न कति
श्रवधीत्॰ युमिश्ररोः श्रमि श्ररो नु॰ श्रौरौ॰ उकारस्याधिरूत स्यश्रौ का रो ऽ वाशिषिति
॥२८॥ स्मि॰ यौति॰ युतः युवन्ति॰ यौषिः यौमि॰ युतात्॰ यौतु॰ युहि॰ श्रयौत्॰ श्रयौः युपावः॥
पुपविथ॰ पूयात्॰ पविता ःश्रपावीत् ःतुगत्ति वृद्धि हिंसासु॰ तु तुसु मो ऽधि रूनो मा
तु साती नां व तुसा मीक्ष ॰ः तौति॰ तवीति॰ तुतः तुवीतः तौषि॰ तवीषि॰ तुथः तुवीथः
तुथ॰ तुवीथ॰ तौमि॰ तवीमि॰ तुयात्॰ तुवीयात्॰ तौतु॰ तवीतु॰ तुतात्॰ तुवी
तात्॰ तुतां॰ तुवीतां॰ तुहि॰ तुवीहि॰ श्रतौत्॰ श्रतवीत्॰ तुताव॰ तोता॰ तोष्यति
ति॰ श्रतौवीत्॰ नुप्रोद्ध॰ नौति ः नवीति॰ नुवः नुवीथ॰ श्रनवीत्॰ रा तु स्तुतौ॰ नौति

श्रीराम

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

चुनाविष्प० अचावीत्० पु सुप्रद० चौगत्ति० चौत्तु० अचौगत्० चुलविष्प० अच्लावीत्० राङ्तेजने०
रोगात्ति० चु रगाविष्प० अरगावीत्० खुप्र अवरो॥ चौगात्ति० सुलविष्प० अस्लावीत्० घुअभिगमने
च्योति० दुधाविष्प० दुच्योष्पे० अच्योषीत्० छुप्र प्रावै स्पर्धिपो: चौत्ति० सुपात्० सोत्तु० असोत्० सु
यविष्प० सुचाष्प० असोषीत्० कुप्रे० कौत्ति० चुकविष्प० चुकोष्प० अकौषीत्० वीईगति
प्राप्ति प्रजनन कान्ति असन खादनेषु० वेत्ति० वीत: विपन्ति० वेमि० वेत्तु० वीहि० अवेत्० अवि
यन्० विवपिष्प० विवेष्प० अवेषीत्० पत्ति० इत: इपत्ति० इपात्० पेत्त० अपात्वकारे० इतां० पषी १२
त्० इराग त्तो० पत्ति० इत्त:० इरा: हितिस्य रूप: पन्ति० पषि० इपात्० पत्तु० इतात्० इतां० पन्तु०
इहि० अपाति० पेत्० पताम्० आपन्त्० प: पताम्० पेत० आपम्० पव० प इपाप० इरा:
किन्तिरा होपूर्धस्यहीयं० इपत्तु: इपापिष्य० इपेष्प० इपष्पु: इपात्० पेत्ताव दाहि: पदरा:
१३ ११

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

इति श्रतङः इतितेष्वे ह्रः लुगेपो नुसतो समउ

श्रीराम इति वेधातुरधिउपसर्गतः न अभिवरतः नकमनयप्पक्ष भवतः पितु वर्तते १ विदांकुरु तेलत्प नत्वणु रोगव १

सि लोपिमा । अगात् ० इवत्स्मर रेग ० इति वा व्यछ पसर्गेतो न व्यभिचरत्तः अध्येति ० अधीतः ॥

१०७ अधीयन्ति ० इराँवर्तिकः विहोति ० वेत्ति ० वित्तः विदन्ति ० वेत्सि ० वित्थः वेद्मि ० विद्वः विद्मः

विद ननानां स्याहीनां रावाह्निधी ० विरः परेषां स्याही नां ना वा नां रावाह्निलवक्वोवा ॥

वेत्तिरूपं वेद ० विदतुः विदुः वेत्थ ० विदथुः विद ० वेद ० विद्व ० विद्म ० विद्यात् ० वेत्तु ० विद्धि ० वेत्ते

विद्यातेले पाम ० गुराणा भागः वरी स्य नुप्रयोगस्य वा ॥ तलाहि रूप ० विदांकरोतु ० इति संदः १९

वित्तोविद सो ... इति ० विदांकुरुतात् ० विदां कुर्वन्तु ० अवेत ० अविदुः हः धातो

विचारणा स्यासिपिरोवाप घोन्ते ० अवेः अवेत् ० विदेः ० आमिविदेन गुराः विदान्वकार ॥ अवेदीत् ०

विघतेघ असभुवि ० आस्ति ० नमसोऽस्य ० प्रस्यपस्य नमोऽस्लीधातो श्वाकारस्य लोपो

इ सत्तायांइ इति ॥ स्तः सन्ति ० सिसः अस्त ः सस्य लोपः सारो ॥ असि ० स्थः स्थ ० अस्मि ०

लान भेविद इराः धातोइरावत्त भुविकोऽर्थः भावेभावे वोर्पसत्तायाम्हर विदांकुर्वन्तु इत्यत्र ... पूर्वव

तिवि सेतेर वोऽर्थभवतिइरात्तुला इरावतर तो नास्ति ... वोर्थितो ... धीप ६

CC-0. In Public Domain. Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

स्वः स्मः स्यात॰ अ सं॰ स्तात॰ स्तां॰ सन्तु॰ एधि॰ अ सानि॰ अ स्तरीः॥ विद्यमानास्ति
स्थाहे श्वप रंपोर्दे स्पारी प्रमः स्पात॰ आसीत॰ आसां॰ आसन्॰ आसीः अ स्तरन
पिमूः व भूवस्पादि॥ म जूष शुद्धौ॰ म जेर्वृद्धिः द्विः ति स्वरे वा॥ मार्ष्टि॰ म
ष्टः मृजंति॰ मार्जीति॥ मार्जि॥ मृज्यात॥ मार्ष्टु॰ मृष्टि॥ मार्जानि॥ अमा
र्॥ अमार्ड्॥ ममार्ज॥ ममृजतुः ममार्जतुः ममार्जिथ॥ ममार्ष्ठ॥ मृज्यातः मा
र्जिता॰ मार्ष्टा॰ अमार्जीत॰ अमार्जीत॥ अमार्क्षीत॥ क्व परीभाषरो॥ वक्ति
वक्तः नमिवाविरात्तिपरः वक्ति॥ वकृथ॰ वकृप॰ वच्मि॰ वच्वः वच्मः॰ वच्यात॰ वग्धि॰
अवक॰ उवाच॰ उवचतुः उचुः उ ववि॰ उवक्थ॰ उच्यात॥ वक्ता॰ रु॰ व॥

(२९)

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

॥ ३० ॥ वेरूस ॥ अवोचत् ॥ रुरिरअ सुविमोचने ॥ रुरोदिश्चतुर्णां रुसोहः ॥ रुदादेः परस्य
ति वादिश्चतुर्णां मध्ये हकार वृसोहः प्रस्पप स्पक् ॥ रोदिति ॥ रुदितः रुदन्ति ॥
रोदिषि ॥ रुद्यात् ॥ रोदितु ॥ रुदिहि ॥ अरोदीत् ॥ अरोदत् ॥ रुदादेः हि सिपोरीडे
वा व रुरुदा अरुदिताम् ॥ अरुदन् ॥ अरोदीः ॥ अरोदः ॥ अरुदत् ॥ अरोदीत् ॥
ञिष्वप शये ॥ स्वपिति ॥ स्विप्यात् ॥ स्वपितु ॥ अस्वपित् ॥ अस्वपत् ॥ सुष्वा ॥ ३० ॥
प सुषुपतुः ॥ सुष्वापिथ ॥ सुष्वप्थ ॥ सुप्यात् ॥ स्वप्ता ॥ अस्वाप्सीत् ॥ श्व
स प्राणधारणे ॥ श्वसिति ॥ श्वसितः श्वस्यात् ॥ श्वसितु ॥ श्वसिहि ॥
अश्वसीत् ॥ अश्वसत् ॥ शश्वास ॥ अश्वसीत् ॥ अन प्राणने ॥ अनीति ॥ प्राह श्रीराम

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

रे फल्हनिर्त्तेर्न्न स्वरा स्यम् ॥ प्रारीत्ति ॥ प्रारीहि ॥ प्रानीत् ॥ प्रानत्त् ॥ प्रान ॥
प्रानतु ॥ प्रानीत्त ॥ जन ॥ भजनहीसननपोः ॥ जज्ञिति ॥ जज्ञेतः जज्ञोहेरन्तो ऽ
नेउ स ॥ जज्ञजा गृ हरि प्रोष्मा सवक्रा गृ स्यः पर स्य प्रत्तप्रत प्रान उसभ
वति उसि गुरुणः ॥ जज्ञाति ॥ जज्ञ्यात् ॥ जज्ञिहि ॥ प्रजज्ञीत् ॥ प्रजज्ञत् ॥
प्रजज्ञित्ताम् ॥ प्रजज्ञूः जज्ञज्ञ ॥ जज्ञिता ॥ प्रजज्ञीत् ॥ इति रूपादिपः ॥
जागृ निजायेप ॥ जागर्त्ति जागृतः ॥ जागृत्ति ॥ जागृयात् ॥ जागृतु ॥ जा
गृता ॥ जागृतु ॥ प्रजागः प्रजागृताम् ॥ प्रजागरूः ॥ जजागार ॥ जागरि
वी राक्षि लिभग्छ गुरुणः ॥ जजागरतुः जागरावकार ॥ जागर्य्यात् ॥ प्रजा
गरीत् ॥ हरि प्रहुर्न तौ ॥ हरीयाति ॥ हरिया तौ रित्या नोपस्वरि: सि ॥ हरि

जागृह सहस्मर सं यणि वित्ता कुर्णः प्राप्नः तं वाधित्वा क्षातो नो मी न इति प्राप्ने: प्राप्नोतां वाधि
मतः जागतौरिते गुणो कृते ऽत्तउपधा पानि संप्राप्नः प्राप्ना तां वाधित्वा प्रो तस्वाति तिस्वम प्राप्ने: प्राप्ना

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

ह्रेरात्तो ओपोऽइ॰तिस्वरे रेफार श्चाइ॰तिहसे॥ हरिह्रितः॥ हरिह्रति॥ हरिह्रियात्॥ अहरिह्री
त्॥ अहरिह्रात्॥ अहरीह्रताम्॥ अहारिह्रुः हरिहै॥ हारिह्रतु॥ हरि ह्रांचकार॥ हरि ह्रातेरलप्या
३०॥ लोपः॥ सौ वा राप चुरा ऽ णिङ सपुङ सुन॥ हरिघ्रात्॥ अहरिघ्रीत्॥ अहरिघ्राम्॥ अहरिघ्र
सीत्॥ भ्रा सुअनुसिक्तौ॥ भ्रासि॥ भ्रासेरि॥ भ्रा सेरा ऽ तोहसे ङुइ॰ति ङ॰ब इभ भवति॥ घसा॥
वः भ्रिच्छः भ्रा सति॥ भ्रास्सि॥ भ्रिच्छः भ्रिच्छ॥ भ्रासिम॥ भ्रिसुः भ्रिसुः॥ भिभ्यात्॥ भ्रासतु॥ भ्र ॥३१॥
षि॥ ह्रिपि षा तो स्स सतः सिपिवा॥ अभ्रात्॥ अभ्रिच्छम॥ अभ्रासुः॥ अभ्रात्॥
भ्रा भ्रास॥ भ्र भ्रा सतु॥ भ्रिस्यात्॥ भ्राभ्रा तौ॥ अभ्रिष्यत्॥ चकास दीप्तौ॥ चकासि
चकास्तः चकासति॥ चकासतु॥ धेस लोपः॥ चकाधि॥ अचकात्॥ अचकासुः॥
अचकाः अचकात्॥ चकासांचकार॥ अचकासीत्॥ इति परस्मै॥ चक्रिऽ॰ अ

श्रीराम

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

गतिश्च सा शानश्च गति शा शने तयोः भिन्न ॥१॥२॥ मध्या

वेष्ठ१

कैयोम्बाचि ॥ स्येराघा स्रो ॥ वभ्राते ॥ वभ्राजे ॥ वभ्रे ॥ अभाषि ॥ वेष्टु ॥ वभ्रे ॥ वभ्रेहि ॥
वभ्रिरुता ऽनपिरख्या नवकुश आरागौतु या ॥ व
वभ्रमेहे ॥ वभ्रीत ॥ वच्छाम ॥ अनच्छ ॥ वक्ष्यामि ॥ स्मापात ॥ स्मपात ॥ कुश्रापा ॥ त ॥ वुश्रोपान
रक्षो ॥ वरक्षो नुः वरक्षे ॥ ववले ॥ वकुशो ॥ इनगतौ कंपनेव ॥ ईते ॥ ईराते ॥ ईसे ॥ ईरीत ॥
अख्यत ॥ अख्यत ॥ अकुश्रासीत ॥ अकुश्रास्त ॥ इनग तौ कंपनेव ॥
अकुशाखत ॥ अकुश्रासीत ॥ अकुश्रास्त ॥ ईरिषीष्ठ ॥ रिक्ष ॥ अाङ्श्रा लुङ्छ पाम ॥ आशासे ॥
ईर्त्तामि ॥ ईरेः ईर्त्ते ॥ ईरात्तांः ईराचक्रे ॥ ईरिषीष्ठ ॥ कसिगति शास संपोः ॥ कंसे ॥ कंसाते ॥ कं
आश्राशासे ॥ आशाशासाते ॥ आशाशासिष्ठ ॥ कसिगति शास संपोः ॥ कंसे ॥ कंसाते ॥ कं
सते ॥ अपमानिति सेच ॥ वकुसे ॥ ताल श्रान्तो ऽप्यनिहितः ॥ चकुष्ठ ॥ वकुशाते ॥ वकुसे ॥
वकुद्ध ॥ ववकुशे ॥ अकशिष्ठ ॥ णिसि चुम्बने ॥ निंसे ॥ निसाते ॥ निनिंसे ॥ अनिंसिष्ठ ॥
णिजि सुद्धो ॥ निंक्ते ॥ निंसे ॥ निनिंजे ॥ णिजि अव्यक्ते शब्दे ॥ शिंक्ते ॥ शिशिंजे ॥

31

श्रीराम॥

सम्यक्सैव

॥ पजि सम्यवने॥ पत्ते॥ पपजे॥ प. वीसम्यवने॥
पिजिवरो॥ पित्ते॥ पिजाते॥ पिपिंजे॥ ई उत्ते॥ ई डीश्री भ्यांसधपोरिदू॥ ईडिधे॥ ई छाघे॥ ईडिधे॥ इदीत॥
त्ते॥ ई इत्तु सौ॥ ईहे॥ ईधुनीत॥ ईध्रेधं॥ ई द्र॥ ई डा नाम॥ ईङ्ग धस्यनेट॥ ई द्धुम॥ ई डंवत्रे॥ ई डिछ॥
ईहुम॥ ई ध्यि॥ ईधिध्यं॥ ईध्रि॥ ई श्रिध॥ ईश्ना वत्रे॥ ईश्लिछ॥ श्रासउपवेशने॥ श्रास्ते॥
॥३२॥ ईश्रेश्ववेध्ये॥ ईछे॥ ईश्रिवे॥ ईश्रिधे॥ ईश्ना वत्रे॥ ईश्रिछ॥
ईश्रेश्ववेध्ये॥ ईछि॥ ईश्रिवे॥ वसञ्च छादने॥ वस्ते॥ वसाते॥ वस्त्ते॥ वसीत॥
श्राधे॥ श्रासांवत्रे॥ श्राश्रिछ॥ वसाश्रा छादने॥ वस्ते॥ वसाते॥ वस्त्ते॥ वसीत॥
श्राधे॥ श्रासांवत्रे॥ श्राश्रिछ॥ वसञ्च प्राणिगर्भविमोचने॥ सूत्ते॥ सूवीत॥ ॥३२॥
वस्ता॥ श्रवस्त॥ ववसे॥ श्रवसिछ॥ सु॥ सुवे॥ सुवावहे॥ सु वामहे॥ श्रसुत॥ सुषुवे॥ सवीछोक॥
सुवा नगुराश्व तुहु॥ सुवे॥ सुवावहे॥
सोषीछ॥ श्रसोछ॥ शीङ्. स्वप्ने॥ शीङ्ोगुराश्व तुहु॥ शेते॥ शयाते॥ शीङ्॥
सेतुहु॥ शीङ्. पनस्यानुहु॥ शेरते॥ शयीत॥ शेतां॥ शयातां॥ शेरतां॥ श्रशेत॥

नौ

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अशयाताम् ॥ अशेरत ॥ शिश्ये ॥ अशायिष्ठ ॥ इङ् अध्ययने ॥ अधिपूर्वः ॥ अधीते ॥
अधीयाते ॥ अधीयते ॥ अध्यैत ॥ अध्यैयाताम् ॥ इङ्खुरा गो गा ॥ अधिजगे ॥ अध्ये-
धीष्ठ ॥ इङो वा गी लुङ्लृङोः ॥ इङो गुरा भावश्च ॥ अध्यगीष्यत ॥ अध्यैष्यत ॥ अध्यगी-
ष्ठ ॥ अध्यैष्ठ ॥ इत्यादि ॥ द्विष अप्रीतौ ॥ द्वेष्टि ॥ द्विष्टः ॥ द्वेक्षु ॥ द्विड्ढि ॥ अद्वेट् ॥ अद्विक्षाम ॥
दि द्वेष ॥ दिद्वेषिथ ॥ दिद्वेषिषे ॥ द्विक्षीष्ठ ॥ अद्विक्षत ॥ दुह प्रपूरणे ॥ दोग्धि ॥ दुग्धः ॥
धोक्षि ॥ दुग्धे ॥ दोग्धु ॥ दोहानि ॥ अधोक् ॥ दुदोह ॥ धुक्षीष्ठ ॥ अदुग्ध ॥ अधुक्षत ॥ अ-
धुक्षाताम् ॥ अधुक्षन्त ॥ अदुग्धाः ॥ अधुक्षथाः ॥ अदुग्ध्वम् ॥ अधुक्षध्वम् ॥ अदुह्वहि ॥ अ-
धुक्षावहि ॥ दिह उपचये ॥ देग्धि ॥ लिह आस्वादने ॥ लेढि ॥ लीढः ॥ लिहन्ति ॥ ष्टुञ्
स्तुतौ ॥ स्तौति ॥ स्तवीति ॥ स्तुतः स्तवीतः ॥ स्तुवन्ति ॥ स्तोषि ॥ स्तवीषि ॥ स्तुथः स्तवीथः

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

स्तुवः स्तुवीवः॥ स्तुत॥ स्तुवीति॥ तुष्टोष्य॥ तुष्टुव॥ स्तोषीष्ठ॥ स्तुसुधूञ्जोपसेरिट्॥ स्तो

॥२३॥ वान्त॥ अस्तोष्ठ॥ ब्रूञ् व्यक्तायां वाचि॥ अवाहावेंपित्तिस्मि॥ ब्रूञः ई प्रत्ययस्त ब्रारसव्य

मकरा हे सेवित्त्रि अवा हे॥ ब्रवीति॥ ब्रूतः ब्रुवंति॥ ब्रुवश्चाहश्चवपं वा नाम॥ ब्रुवःपरेषाति वा

हि लोपंवा नो रा वा ष्यः [illegible] पञ्चोहेशां भुवश्चाभ्व॥ आह॥ आहतुः॥ आहुः॥ त

थे॥ आ हो ह स्य तो भवति धिपरे॥ आत्थ॥ आहथुः॥ ब्रूवे॥ अब्रवीत॥ ब्रुजोअनपि

ववः॥ उवाच॥ ऊचे॥ अवोचत॥ उर्णुञ् आच्छादने॥ ऊर्णो तेर्वा विभाषा हसादौ ॥२३॥

पिति ऊर्णुवित्॥ ऊर्णोति॥ ऊर्णौति॥ ऊर्णुतः॥ ऊर्णुवन्ति॥ ऊर्णुते॥ ऊर्णुनाव॥

ऊर्णु वीत॥ ऊर्णौतु॥ ऊर्णोतु॥ ऊर्णौर्ते गुरोगादि स्पाः कृ के रूपवाह॥ औरौगीत॥

और्णोः ऊर्णौ तेरामन॥ स्वरादेः परः॥ स्वरादेर्धाती तो द्वि तीयो ऽवयवो ऽद्वि रू श्रीराम

स्वरोद्धिर्भ वधि ॥ खरास्पराः संयो गाह्पोवनहराद्धिर्च ॥ डुर्णुनाव ॥ उ
ऊ स्स्खरोद्धिर्भ वधि ॥ ड़ुरोर्णी र्ते रिउर्णद्दिप्रस्पेपा वार्डुःत ॥ उर्णु[illegible] नविष्य ॥ डुर्णुनुवीथ ॥
र्णुनुवत्तुः ॥ डुरोर्णी र्ते ॥ उर्णविता ॥ उर्णुविता ॥ उरोर्णी र्ते वाव्णीप्र सैसोप्पपश्चेगुराः ॥ श्रोर्णी
उर्णुपात् ॥ डुर्णाविता ॥ उर्णुविता ॥ उरोर्णी र्ते वाव्णीउ सैसोपपश्चेगुराः ॥ श्रोर्णी
वीत् ॥ श्रोर्णाविता ॥ श्रोर्णुवीत् ॥ श्रोर्णु छार ॥ श्रोर्णुविछ ॥ श्रोर्णाविछ ॥
[illegible] डुसाहृपं ॥ हुहानाप्तनेपाः ॥ क्रोंहृदिरव ॥ डुहुस्पारे नु स्पल स्थापोरनुक
धातो वधिहमर ॥ जुहोति ॥ जुहुतः ॥ दिहुन्त्वा स्पस्पातोडत्र ॥ जुह्वति ॥
जुहुवः ॥ जुहुम ॥ जुहोतु ॥ जुहुतात् ॥ जुह्वतु ॥ होर्हुदिः जुहुधि ॥ अजुहोत् ॥
अहुनउस ॥ दिहृनाद्दनउसः अ जुहवु ॥ भी ह्रीभृहुवामाम्वासलु

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम
गिराम

ऽवत् ॥ जुह्वांचकार ॥ अहौषीत् ॥ जिभीभेप ॥ विभेत्ति ॥ द्वितिह्से नीत्हाके
रिःतु ॥ बिभित्तः बिबिभीत्तः बिभ्यत्ति ॥ अविभप्ः विभपांचकार ॥ बिभाय ॥
॥ ३४ ॥ ह्रीःन ज्ञापाम ॥ जिह्रेति ॥ अजिह्रुः जिह्रपांचकार ॥ जिह्राय ॥ अह्रैषीत् ॥
पृ पाःलनपूरणयोः ॥ अर्त्तिपिपर्त्योश्च ॥ अप्रोष्ठ्यपूर्वस्य ॥ अप्रेप्रापूर्वस्यइत्तउत्कि ॥ पिपर्त्ति ॥
प्रोरूर ॥ पवर्गा कारात्परस्यअजउर ॥ पिपूर्तः पिपुरति ॥ पिपूर्ष्यात् ॥ ३४ ॥
अपिपः ॥ अपिपरुः ॥ पपार ॥ पपरतुः ॥ पपरिथ ॥ पूर्यात् ॥ परित्ता ॥ परी
ता ॥ पृपाःलनपूरणयोः ॥ पिपर्त्ति ॥ पिपृतः पिप्रति ॥ पिपृतु ॥ पपार ॥ पप्रतु ॥
पपर्थ ॥ प्रियात् ॥ परिष्यति ॥ अपार्षीत् ॥ ओहाक्त्यागे ॥ जहाति ॥ धेत्तो ॥
श्रीराम

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

द्विरुक्त जा स्वधातोरात्तो ऽपोङिन्ति स्वरे ईकार श्वाङिन्ति हसे ॥ जहितः ॥
जहितः ॥ जहति ॥ हाक्वाया ह हा वा लोपः ॥ जह्यात् ॥ ई वा हौ ॥ जहाति हौ
परे ईकारो वा० जहिहि ॥ जहीहि ॥ जहि ॥ हा हेरे ॥ ह्यात् ॥ अहासीत् ॥ अग
तो ॥ असवर्णो स्वरे इय ॥ इयर्ति ॥ इयृयात् ॥ इयर्तु० इयृहि ॥ ऐयः ॥ ऐ
यृताम् ॥ ऐयनुः ॥ आर ॥ अर्प्यात् ॥ आरत् ॥ ० ॥ इति पं ॥ ० ॥ ओहांग
तौ ॥ भृञां त्रित् ॥ ३ भ जहा ३ मा ङ पूर्वस्यात्त इत्त त्रिता ॥ जिहीते ॥ जिहाते ॥
जिहते ॥ जहे ॥ अहास्त ॥ माङ् माने ॥ मिमीते ॥ ममे ॥ अमास्त ॥ ० ॥ इस्यात्त ॥ ० ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

स्वर्ग ६

॥ २५ ॥ दुतजधारणपोषणयोः ॥ बिभर्ति ॥ बिभृतः ॥ बिभ्रति ॥ अबिभः ॥ बिभरांबभार ॥
बभार ॥ बभर्थ ॥ बभृव ॥ बभृम ॥ बभ्रेत् ॥ भृषीष्ट ॥ अभार्षीत् ॥ डुदाञ् दाने ॥
ददाति ॥ दत्तः ॥ ददति ॥ दाधा घ्वदाप् ॥ आतोलोपइटिच ॥ ददौ ॥ ददाति ॥ दत्ते ॥ देहि ॥
अपिदाधा मेत्वं ॥ पूर्वस्य लोपे हि ॥ देहि ॥ अददात् ॥ दद्यात् ॥ दाप्यात् ॥ देयात् ॥ अदात्
अदिषातां ॥ डुधाञ् धारणपोषणयोः ॥ दधाति ॥ पूर्वस्य झषस्तथोश्च ध्वः ॥ २५ ॥
धाजपूर्वस्य हकारस्य धोऽडिति झसेपरे ॥ धत्तः ॥ दधाति ॥ धत्ते ॥ धेहि ॥ धत्तां ॥
धेयात् ॥ अधात् ॥ अधित ॥ णिजिर् शौचपोषणयोः ॥ निजांगुणः ॥ निजवि
जांविषांपूर्वस्य गुणोऽलुकि ॥ नेनेक्ति ॥ नेनिक्तः ॥ नेनिजति ॥ नेनेक्ति ॥ नेनिक्त ॥

श्रीराम

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

नेनिक्षि ॥ द्धिः ॥ ख्योरगधिनोपधायाः गुरतः ॥ छि हृत्कस्य धात्तोरविषपेस्खोरडप
धापाण्गुरोान ॥ नेनिक्ष्गनि ॥ नेर्निक्तु ॥ नेनिजे ॥ श्रनेनेक्षु ॥ भिनेज ॥ निनिज्निषि ॥
निज्ञीष्छ ॥ नेत्तु ॥ श्रनिजत्त् ॥ श्र नैज्ञीत् ॥ श्र नै त्तां ॥ विजिरव्पथक्भावे ॥
वेवेक्ति ॥ विघूच्यासै ॥ वेवेष्ठि ॥ विविविघे ॥ विश्तीक्ष ॥ श्रविषत ॥ ॥ ७ः
इतिव्हापवृः हिनुत्री ड्गविगीषा प्रवहार घुति स्तुतिमोनुमद स्वप्नकं
तिगतिषु ॥ द्विोर्ध्य ॥ फर्त्तीस्थ तुंबुश्रपो ऽ पचाहः ॥ दीव्यत्ति ॥ दिदेव ॥
दिदेव ॥ दिव्यात ॥ श्रदेवीत् ॥ षिंवुत्तंतुसंतानं ने ॥ सीव्यत्ति ॥ सिषीव रू
प्यवायेवाघ् ॥ अषेवीत ॥ न्यसेवीत् ॥ स्नुसुश्रद नाद्दान द श्रीनेर्षु ॥ सुस्नोस्न ॥
ततश्चः सुत्रासितेषांसंता नप्रक्षेपसां प्रेररां ३

35

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

।२६।। सुनिसन्ने।। सस्वास।। असुकेति स्वपिसौ।। अश्वासीत्।। सुषुः सुष्वापोः।

षुष्वाप।। पुष्वापिष।। स्विवुगत्तिसाधराणो।। स्वीय्यति।। षिंबुलिर

सने।। क्ष्वीप्याति।। न्नतिगा त्रवि ञेपे।। न्सप्ता।। न्मत १ ष्ठ ६ व्यातस्य

प्या ३ सें सासीरन्दू।। नस्पाति।। नतिष्यति।। अनतीत्।। नासिदुप

णे।। नस्पति।। नसप्रि।। त्रे सत्तु।। तत्रसत्तु।। कुधपूतीभावे।। वुको

पिष्य।। पुष्पाहि सापं।। अपोप्पीत्।। गुधपरिवेष्ठने।। अगोधीत्।। ।२६।

सन्निपप्रेरणे।। सेपा।। असेप्सीत्।। पुष्योयिके सजे।। पुष्यति।।

प्राग वाधः १ वि कक्षानंप्रक्षा क्षानं १।।१ पुत्ति दुर्गधतस्य भावः पु भाग्न:।१

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

पुपुष्य ॥ तिमष्ठिमष्ठीम आर्द्री भावे । तिम्यति ॥ षितेमिष्य ॥ स्तिम्यति ॥
स्तीम्यति ॥ अस्तिमीत् ॥ व्रीड लज्जायां ॥ अव्रीडीत् ॥ इष गतौ ॥ ऐषीत् ॥
षह षुह चक्यर्थे ॥ असहीत् ॥ असोहीत् ॥ जृष झृष वयोहानौ ॥ अ
जीर्यति ॥ जजरतुः ॥ अजारीत् ॥ अजारीत् ॥ अझारीत् ॥ प्रोञ्चनु
करणे ॥ प्या ॥ पञ्चसप्तपरे धातोरेक्षेपः ॥ श्यति ॥ शपसो ॥ अशात् ॥
अशासीत् ॥ छो छेदने ॥ छ्यति ॥ अछात् ॥ अछासीत् ॥ षोन्तक
र्मणि ॥ स्यति ॥ सेपात् ॥ असात् ॥ असासीत् ॥ ब्रीड व्रलज्जने ॥ प्यति ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

रेध्यात् ॥ अराधत् ॥ राध साध संसिद्धौ ॥ राधो अकर्मकाद्वृद्धावेव श्यन् ॥ रध्यति ॥ रराधिथ ॥
॥३८॥ साध्यति ॥ व्यध ताडने ॥ विध्यति ॥ विविधतुः ॥ विव्यधिथ ॥ विव्यद्धा ॥ विध्यात् ॥
व्यद्धा ॥ अव्यात्सीत् ॥ अव्याद्धाम् ॥ पुष पुष्टौ ॥ पोष्टा ॥ पोक्ष्यति ॥ अपुषत् ॥ शु
ष शोषणे ॥ शोष्टा ॥ शोक्ष्यति ॥ अशुषत् ॥ तुष प्रीतौ ॥ तोष्टा ॥ तोक्ष्यति ॥ अ
तुषत् ॥ दुष वैकृत्ये ॥ दोष्टा ॥ अदुषत् ॥ श्लिष आलिंगने ॥ श्लेष्टा ॥ श्लेक्ष्या ॥
श्लेक्ष्यति ॥ श्लिषेरालिंगनेऽसकृत्तोपवादः ॥ अश्लिक्षत्कन्यां चैत्रः ॥ अश्लि ॥३८॥
लिंगने समाश्लिषज्जतु काष्ठं ॥ शिवि दाग्रानप्र शरंरो ॥ स्वेत्ता ॥ आश्वि
त् ॥ क्रुध क्रोधे ॥ क्रोद्धा ॥ क्षुध बुभुक्षायाम् ॥ क्षोद्धा ॥ अक्षुधत् ॥ शु श्रीराम
तु २

धप्सीभ्वे ॥ धूोऽप्सा ॥ धिघसंराह्वे ॥ सिभ्यति ॥ सेप्सा ॥ अस्थात ॥ रधहिंसायां ॥ रंधिष
रध्व ॥ लिटु जेौ इ रधे नुम्म ॥ रधिता ॥ रद्धा ॥ अरधत्त ॥ रा रा अरु रो ॥ नोश्रि
ध ॥ मरि न शे र्मसेलुम ॥ ननंष्ठ ॥ नेष्ठ्व ॥ नशिता ॥ नष्ठा ॥ अनशत्त ॥ तृप
प्रीणने ॥ तृप्यति ॥ ततर्प्थ ॥ ततृप्थ ॥ तर्पिता ॥ तप्ता ॥ त्रप्ता ॥ अतृप्यत्त ॥ अत्रा
प्सीत्त ॥ अत्राप्सीत्त ॥ अतृपत्त ॥ दृपहर्षगर्वयोः ॥ दृप्यति ॥ दर्पथ ॥ दर्पिथ ॥
दर्प्थ ॥ दद्रप्थ ॥ दुहजिघांसायां ॥ दुद्रोह ॥ दुद्रोथ ॥ दुद्रोहिथ ॥ द्रोहिता ॥ द्रोग्धा ॥
द्रोहिष्यति ॥ ध्रोक्ष्यति ॥ अद्रुहत्त ॥ मुह वैचित्ये ॥ मुमोहिथ ॥ मुमोग्ध ॥ मुमोढ ॥
ष्णुहउद्गीरणे ॥ सुस्नोहिथ ॥ सुस्नोग्ध ॥ सुस्नोढ ॥ सुस्नोहिव ॥ सुस्नुहिम ॥

37

श्रीराम

॥३८॥ लिलिह प्रीत्तो ॥ सिस्यति ॥ सिसेरु ॥ सिसेहिष्य ॥ सिसेऽध ॥ सिलेप ॥ अप्रमिहत्त ॥ आ
मुडपश्रमे ॥ ग्रामाणीर्वः प्रेपेरे ॥ श्राम्यति ॥ प्रमत्तुः ॥ अश्रमत्त ॥ तमु कांक्षायां ॥ ताम्य
त्ति ॥ दमु उपशमे ॥ दाम्यति ॥ दमित्ता ॥ अदमत्त ॥ स्त्रमुत्तपसि खेदे च ॥ स्त्रम्यति ॥ सस्त्रा
म ॥ अस्त्रमत्त ॥ भ्रमु अनवस्थाने ॥ भ्राम्यति ॥ अभ्रमत्त ॥ क्षमुष सहने ॥ क्षाम्यति ॥
व क्षमिव ॥ क्षक्षराव ॥ अक्षमत्त ॥ क्लमु ग्लानौ ॥ क्लाम्यति ॥ क्लमत्ति ॥ अक्लमत्त ॥ ॥३८॥
मदी हर्षे ॥ मौदप्र ॥ माद्यत्ति ॥ अमदत्त ॥ ग्रामादपोच्छोग तां ॥ असु क्षेपणे ॥
अस्यति ॥ आस ॥ अस्यत्तु [illegible] ॥ [illegible]स्यते ॥ यीऽ विहाय प्रसानते ॥ दिप्रे ॥ यविष्यते ॥ श्रीराम
धीऽ आधारे ॥ धीधी धे ॥ अधेक्क ॥ मीऽ प्राणवियोगे ॥ मिम्ये ॥ मेता ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

स्पुकॄङः ॥ श्रो [illegible]त् ॥ पसु प्रयत्ने ॥ अनुपसर्गात्पसस्संपू र्धाबंपो वा ॥
पस्यत्ति ॥ पसत्ति ॥ संपसत्ति ॥ संपसत्ति ॥ उपसर्गात्तु प्रतीप स्यत्ति ॥ त्रसु
भी न्नरेग ॥ त्रस्यत्ति ॥ मसु स्तु उप शंपे ॥ तेसिप ॥ हेसिप ॥ वसु स्तंभे ॥
ववसेतुः ॥ विप्राप्रेर रेग ॥ विप्सत्ति ॥ वि येष ॥ अविप्रात् ॥ कुप्रासंश्लेष
रोगे ॥ कूासित्ता ॥ बुसउत्सर्गे ॥ वोसित्ता ॥ भूसलंडने ॥ भोसीत्ता ॥ म
सीसमीप नीसं गेम ॥ सेमिक्व ॥ लुठ विलोडने ॥ लोठिता ॥ उवसमवा
पे ॥ उस्यत्ति ॥ उवोच ॥ उवतुः ॥ आविष्याति ॥ श्रीवत् ॥ प्सु अंसु अध
पतने ॥ भ्रस्यत्ति ॥ वभ्रसिप ॥ अभ्रसत् ॥ भ्रस्यत्ति ॥ अभ्रसत् ॥ व्रसवरी ॥

(38)

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

॥३८॥ ववर्सिथ ॥ सूपातनुवररो ॥ चकर्षिथ ॥ जि रुषपिपासापां ॥ तुष्यति ॥ तत
र्षि ॥ ततर्षिथ ॥ तर्षिता ॥ अतृपत् ॥ तृपतुष्टैः ॥ तुष्यति ॥ जहर्षिथ ॥ तुषरि
षाहिंसायां ॥ रोषिता ॥ रोष्टा ॥ डिप क्षेपे ॥ [illegible] पिता ॥ कुप क्रोधे ॥ कोपिता ॥
गुप व्याकुलत्वे ॥ गोपिता ॥ युप रुप लुप विमोहने ॥ योपिता ॥
रोपिता ॥ लोपिता ॥ डुभस्रा कांक्षायां ॥ लोभिता ॥ लोब्धा ॥ तुभ सं ॥३९॥
क्षोभणे ॥ संवनं प्रसूति विस्पासः ॥ क्षोभिता ॥ क्लिदू आर्द्रीभावे ॥ क्ले
दिता ॥ जिमिदा स्नेहनमोचनयोः ॥ मिदेर्गुण इति ॥ मेद्यति ॥ जिक्ष्वि
दा स्नेहनमोचनयोः ॥ क्ष्वेदिता ॥ ऋधु वृद्धौ ॥ आर्नर्ध ॥ गृधु अभिकांक्षायां ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

जगर्धि ०ः इत्तिपर ॥ ०ः पृत्तिपुष्टा ऽप ॥ छु ३ प्रारिगाप्रसवे ॥ सुछु विषे ॥ सोता ॥ सवित्ता ॥
दुः परितापे ॥ ढुढु विळे ॥ ढुढु विधे ॥ ही ३ लेप ॥ ती ३ णपुष्टि प्रीतिस्वरस्य ॥ रीपे ॥
मी नातिमि नोत्ति हि ३ गु राज्ञ क्षि विवपक्षपि च ॥ प्रासा ॥ हाता ॥ हास्येत ॥
षहास ॥ आसउपवेसने ॥ आस्यते ॥ ह ३ विहापसा गत्तो ॥ हिमे ॥ ३ पिष्यत्ते ॥ धी ३
आधारे ॥ धी धी घे ॥ अधेष्ट ॥ मी ३ प्रा रामवि पाये ॥ मिम्म ॥ मेता ॥ री ३ [illegible] ॥ प्रचरो
रीपते ॥ रिर्ष्ये ॥ रिर्षिषे ॥ जी ३ जेषरो ॥ जी जी ३ गा रसं वागुरा क्षि विषपे
प्रपिच ॥ जीम्मु ॥ अजेष्ठ ॥ वृी ३ वरौ ॥ व्रेष्यते ॥ स्वाः ३ पः श्रोतिः ॥ पी ३ पाने ॥
अपेछ ॥ मा ३ माने ॥ माप ते ॥ अमास्त ॥ ते ३ गत्तो ॥ अपांचक्रे ॥ रेछ ॥ प्री ३ प्रीतौ ॥

37

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

आरम

पिप्रिये ॥ जनीप्राद्भुभावे ॥ ज्ञा जनो र्जौ वत्तुष्ठे ॥ जापत्ते ॥ जत्ते ॥ जनि ता ॥ अजनि ॥ ॥ ७७ ॥
अज निषु ॥ अजनिषातास्म ॥ दीपीदीस्यो ॥ दिदिपिषे ॥ अरीपि ॥ अदीपिष्ठ ॥ पूरी
आप्यायने ॥ अपूरि ॥ अपूरिष्ठ ॥ तूरी गतित्वरणहिंसनयो: तुतूरिषे ॥ तपरे श्वर्ये ॥
७७ ॥ तप्यते ॥ तेपे ॥ तप्ता ॥ वा च्छेतु वर्त्तनो ॥ वाव्यत्ते ॥ पप्यातो ॥ पेषे ॥ पत्ता ॥ प है
रिराततेने ॥ अपादि ॥ अपसातास्म ॥ रिवदैर्ये ॥ रेवत्ता ॥ रेवस्यत्ते ॥ अरिवत्ता ॥
विद्भसतायाम ॥ विपते ॥ वि सौष्ठ ॥ अवित्त ॥ बुध अवगमने ॥ बुबुधे ॥ भु
सौष्ठ ॥ भोत्स्यत्ते ॥ अबोधि ॥ अ बुद्ध ॥ अ भुत्सातास्म ॥ युधुसंप्रहारे ॥ ७ सौष्ठ ॥
योद्धा ॥ अनुरुधकामे ॥ अनुरु ॥ धांवा क्रे ॥ अनुरोधो ॥ मन ज्ञाने ॥ भोनेषा ॥
धीर

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

मंता ॥ मंस्यते ॥ अमंस्त ॥ युज समाधौ ॥ समाधिश्चित्तवृत्तिनिरोधः योक्ता ॥
योक्ष्यते ॥ सृज विसर्गे ॥ स्रक्ष्यते ॥ स्रष्टा ॥ अस्रष्ट ॥ अस्रक्षाताम् ॥ लि
श अल्पीभावे ॥ लिक्षीष्ट ॥ लेष्टा ॥ लेक्ष्यते ॥ अलिक्षत ॥ अलिक्षाताम् ॥
॥ इत्यात्मनेपदिनः ॥ मृष तितिक्षायाम् ॥ मर्षिता ॥ मर्षिष्यति ॥ घुषिर् अविशब्दने ॥
अघुषत् ॥ अघोषीत् ॥ अघोषिष्टाम् ॥ रञ्ज रागे ॥ अराङ्क्षीत् ॥ अराङ्क्ताम् ॥
तृप प्रीणने ॥ तर्पिता ॥ तर्पिष्यति ॥ तृप्त्वा ॥ अतार्प्सीत् ॥ दृप हर्षमोहनयोः ॥ दृप्यति ॥
दर्पिता ॥ द्रप्ता ॥ द्रप्स्यते ॥ अद्राप्सीत् ॥ अद्राप्त ॥ सप्तमि ये के ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

॥ ८१ ॥ प्राक्षित्ता ॥ राह ब श्वने ॥ भेलिप ॥ ननद्ध ॥ नत्सीछ ॥ अनात्सीत् ॥ अनघ्र ॥

॥ इतिरीवाहप ॥ छुनअभिष वे ॥ अभिष व चाप्लनपलंपी उ नंसुरापा ॥ सघ्रा व ॥

स्यो र्नु: ॥ फत्तीरिव त्तुष्ठ ॥ अपा अपवर्ह: ॥ नुप: नु प्राप स्पइप्र स स्प व ग्डेगा

भर्वात्ति पित्ति पूरे ॥ सु नोत्ति ॥ सु नुत्त: ॥ सु र्वात्ति ॥ आर्घ मो र्वा ॥ नोप: ॥ सघ्र ॥ ८१

सु नु व: ॥ आ र्वाहे: ॥ सु नु ॥ सु नु वे ॥ सेषीछ ॥ असावीत्त् ॥ अ सोक्ष ॥ २

षि जव ध्वने ॥ सिष्ये ॥ अ सैषीत्त् ॥ षि ज निष्पा ने ॥ सि नोत्ति ॥ षिनुत्ते ॥

अप्रोछ ॥ डु मिञ प्र क्षेपने ॥ मिनोति ॥ मि नुत्ते ॥ म मो ॥ मिपत्तु: मोमिष ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

धूनोति कम्पयति शाखा धूनोत्यग्रोपं वृत्तं धुनाति धुवति स्फुरति तातिमुत्कं वायु र्धु धुनयति वस्य कुणुध्येर
राणु स्यता नने धवति वेनन मञ्जरी भौ ७
ममाथ ॥ मिम्ये ॥ मासीष्ठ ॥ माता ॥ अमासीत् ॥ अमास्त ॥ ञिष्वप्ने ॥ विनोति : स राणौ वि वी ॥
ममाथ ॥ मिम्ये ॥ मासीष्ठ ॥ माता ॥ अमासीत् ॥ अमास्त ॥ ञिष्वपने ॥ विनोतिः स राणौ कि वी ॥
विकाय ॥ विवाय ॥ अवैषीत् ॥ अवेष्ठ ॥ स्तृञ् आच्छादने ॥ स्तृणोति ॥ स्तृणुते ॥ तस्तार ॥
तस्तरतुः स्तर्यात् ॥ स्तृ ता संयोगादेः सि स्यात् ॥ गुणः ॥ स्तरिषीष्ठ ॥ स्तृषीष्ठ ॥ अस्ता
रीत् ॥ अस्तृत ॥ अस्तरिष्ठ ॥ कृञ् हिंसायाम् ॥ कृणोति ॥ कृणुते ॥ चकार ॥ चकृवहे ॥
क्रियात् ॥ कृषीष्ठ ॥ अकार्षीत् ॥ अकृत ॥ वृञ् वरणे ॥ वृणोति ॥ वृणुते ॥ ववार ॥
वव्रतुः ववरुः वरस्यपरण ॥ ववरिथ ॥ ववृवहे ॥ वृयात् ॥ वृ ऋ वृ ऋ स इता सीस्या
त्रिगुणाति ॥ वरिषीष्ठ ॥ वृषीष्ठ ॥ अवारीत् ॥ अवरिष्ठ ॥ अवृत ॥ धुञ् कम्पने ॥ धुनो
ति ॥ अधौषीत् ॥ दीर्घान्तोऽप्ययम् ॥ धूनोति ॥ अधावीत् ॥ अधविष्ठ ॥ अधोष्ठ ॥ इमातेः
धू जदीर्घान्तोऽप्ययमिति तत्पावककथितस्य धूनोति चम्पकवनानि धुनोत्यशोकं चूतं धुनो
ति धुवति स्फुरति मातिमुक्तं वायु र्विधूनयति चम्पकपुष्परेणुः यत्कानने धवति चन्दनमञ्जरी

धातु ३

९१

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम उपत्तापेत्रागः १

फुटुयेत्तापे॥ डुनोति॥ उनुपात्॥ डुनोतु॥ अडनोत्॥ होष्यति॥ अरौषीत्॥ हिगन्तौक

क्रौव॥ हिनोति॥ पूर्वार्द्धिनोतेर्हस्यघोनखिड्डि॥ जिधीपिष्प॥ जिधेष्प॥ हेता॥ आस्प्या

स्रो॥ आप्नुवंति॥ आप्नुहि॥ आप्प॥ आप॥ आपत्॥ प्राप्नू प्रान्तौ॥ प्राप्नोति॥ प्रो

श्रीराम

॥ श्री २॥

रातुः प्राप्नुप॥ प्राप्तुपत॥ अप्राकुत्॥ राध साध संसिद्धौ॥ राध्नोतिं सापामे

त्यपूर्वलोपौवाकिरितालिटि॥ पीपिव॥ रेधतुः रराद्ध॥ ससाधिप॥ असासीत्॥

असोद्राम॥ त्रिध्यपाप्राग्गमे॥ ध सोति॥ अधर्षीत्॥ ह्मुंदमे॥ प्रंप्यियंपिंदीभि॥ श्री २॥

प्पोलिटः कित्यप्पा हमेजिपेत्वपूर्वलोपौवा॥ ददंभ॥ दंभत्तुः॥ देभत्तुः दंदंभिप॥

दिंभ्यात्॥ दंभिता॥ अदंभीत्॥ ऋधु वृद्धौ॥ ऋध्नोति॥ आनर्द्ध॥ आनृधतुः

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

पीराम

अध्यात् ॥ अर्धिता ॥ आर्धीत् ॥ ञिहिंसायाम् ॥ ञिरोगति ॥ ञियात् ॥ अञ्जैषीत् ॥ इतिपञ्चः
अ प्रछु आ स्रोसंधत्तिव ॥ अप्रनुत्ते ॥ ग्रानप्रे ॥ अञ्जीछ ॥ अप्रिप्रीछ ॥ अप्राता ॥ अप्रछा ॥ आ
प्रिछ ॥ आप्छ ॥ आप्रागताम् ॥ छिदि आखूले ॥ स्तिघु ते ॥ स्तिछिधे ॥ स्तिछिधिषे ॥ स्तोधि
षीछ ॥ इतिस्वादयः ॥ ० ॥ रुधिर आवरणे ॥ रोरुधानेर पर्जीनिवतुण्ठ ॥ रुरोधि ॥ नमसे ॥
रुन्धः रुधंत्ति ॥ रुरोत्सि ॥ रुधे ॥ रुध्यात् ॥ रुधीत् ॥ रुरो ॥ धु ॥ रुन्धाम ॥ अरुरगत् ॥ अरुन्धाम् ॥
अरुधन ॥ अरुरात् ॥ रुरोध ॥ रुरुधिषे ॥ अरौत्सीत् ॥ अरुधत ॥ अरुद्ध ॥ भिदिर् विदारणे ॥
भिनत्ति ॥ भिद्यति ॥ अभिनत् ॥ अभिनः ॥ अभैत्सीत् ॥ अभित्त ॥ छिदिर् द्वैधीकरणे ॥ छिनत्ति ॥
छिन्ते ॥ चिच्छेद ॥ चिच्छिदे ॥ छिद्यात् ॥ छित्सीष्ट ॥ छेत्ता ॥ अच्छिदत् ॥ अच्छैत्सीत् ॥ अच्छित्त ॥

52

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

१ श्रीराम

रि विन्नविनेवने ॥ तिरात्ति ॥ त्रिङ्क्ते ॥ अरिलावू ॥ अत्रिवत्त् ॥ अत्रैत्सीत्त् ॥ अत्रिक्त ॥ विविन्न
धी ३ पपा भावे ॥ विङ्क्ते ॥ अविवत्त् ॥ अवैसीत् ॥ क्षुदिर संपेषणे ॥ क्षुणत्ति ॥ चुक्षोद ॥ क्षोत्ता ॥
अक्षुदत् ॥ अक्षुत्त ॥ युजिर योगे ॥ युनक्ति ॥ युङ्क्ते ॥ अयुजत ॥ अयौक्षीत् ॥ अयुक्त ॥ उछृदिर
दीप्ति देवनयोः छृणत्ति ॥ छृन्ते ॥ चछर्द ॥ छर्दिता ॥ छर्दिष्यति ॥ अछृदत् ॥ अछर्दीत् ॥ उ
तृदिर हिंसानादरयोः तृणत्ति ॥ तृन्ते ॥ ततर्द ॥ तर्दिता ॥ तर्त्स्यति ॥ तर्दिष्यति ॥ अतृदत् ॥ अतर्दीत् ॥ अतृत
त्त्त ० इत्यास्ये ॥ कृती वेष्टने ॥ कृणत्ति ॥ चकर्त ॥ कर्तिता ॥ कर्त्स्यति ॥ अकर्तीत् ॥ श्रीरा
ञिइन्धी दीप्तौ ॥ इन्द्धे ॥ इन्धां चक्रे ॥ इन्धिता ॥ इन्धिष्यते ॥ ऐन्धिष्ट ॥ खिद दैन्ये ॥ खिन्ते ॥ चिखिदे ॥ खेत्ता ॥ अखित्त ॥
अपिपेषत् ॥ पिष्लृ संचूर्णने ॥ पिनष्टि ॥ पिपेष ॥ पेष्टा ॥ पेक्ष्यति ॥ अपिषत् ॥ भञ्जो आमर्दने ॥ धी ३
र्दने ॥ भनक्ति ॥ भनक्ति ॥ भङ्क्ता ॥ भङ्क्ष्यति ॥ अभाङ्क्षीत् ॥ अभञ्जि ॥ भञ्जन्ति ॥ भनज्मि ॥ भनज्मः ॥ भुज

पा॰ नाम्नबहारपोः अभुनक् ॥ अभौत्सीत् ॥ अभौत्सां ॥ तृहि हिसि हिंसायां ॥
तृणेहानमिरते इमागमः पित्ति हसे ॥ तृणढ् ॥ पिदि लोपो घि घश्व ॥ तृणेढि ॥
तृणढः तृणेढ ॥ अतृणेढ् ॥ अतृणहन ॥ अतृणेत् ॥ इहितः ॥ नमः नमः प्रसपास
नस्य नस्य लोपः ॥ हिनस्ति ॥ हिंस्तः ॥ हिंसन्तु ॥ हिन्धि ॥ अहिनः ॥ अहिंस ॥ अहिंसी
त् ॥ उन्दी क्लेदने ॥ उनत्ति ॥ औनत् ॥ औन्ता ॥ औनता ॥ औ नः ॥ औनत ॥ उन्दा
ञ्चकार ॥ औन्दीत् ॥ अञ्जू व्यक्ति म्रक्षण ॥ पां ति गतिषु ॥ अनक्ति ॥ अंग्धि ॥
आनञ्ज ॥ आनञ्जिथ ॥ आनङ्क्थ ॥ आञ्जीत ॥ अङ्क्ता ॥ अंजेः सिचि नित्यमिट् ॥

९६

93

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramṭek Collection

श्रीराम

स्यर्षे३

॥ ४९ ॥ अजनीत् ॥ तं वूसंसोववने ॥ तनक्ति ॥ अवनक् ॥ अतंबीत् ॥ अताउ· रीत् ॥ आवि
जी भपवसनपोः ॥ विनक्ति ॥ विंत्रिरिश हिप्रसपोहित् ॥ विविजिष ॥ विजिता ॥
अविनीत् ॥ जीवर्जने ॥ रक्ति ॥ अवर्जीत् ॥ पवीसंपर्धे ॥ अपवी
त् ॥ इतिपं· ० जि इं धीरीपृ ॥ इंद्र ॥ इंसे ॥ ऐद्र ॥ इधांवके ॥ शेंषिक ॥ रिवा
हिष ॥ रिवत्ते ॥ रिवंरीत् ॥ रिवि त्तां ॥ खि सीक ॥ अरिवत्त ॥ विदविचार सो ॥ ॥ ४९ ॥
वित्सीक ॥ अविक्त ॥ ० इति नुधा दूपः ० तनुविस्तारे ॥ तनादेरूप कर्त
विवतुर्दे ॥ तनोति ॥ तनुतः ॥ तन्वंति ॥ तन्व ॥ तनुवः तन्वीत् ॥ तेने ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अतनीत् ॥ तनादिभ्यस्तथासोर्वा से लुक् ॥ लोपस्त्वनुदात्ततनाम् ॥ अतत ॥
अतनिष्ठ ॥ अतथाः ॥ अतनिष्ठाः ॥ षणु दाने ॥ सेने ॥ सायात् ॥ सन्यात् ॥
असात ॥ असनिष्ठ ॥ असाथाः ॥ असनिष्ठाः ॥ क्षणु क्षिणु हिंसायां ॥
क्षणोति ॥ अक्षणीत् ॥ अक्षत ॥ अक्षणिष्ठ ॥ अक्षथाः ॥ अक्षणिष्ठाः ॥ तना
देरुपधाया गुणो वेति ॥ क्षिणोति ॥ क्षेणोति ॥ अक्षेणीत् ॥ अक्षित ॥
अक्षेणिष्ठ ॥ ऋणु गतौ ॥ ऋणोति ॥ अर्णोति ॥ आर्णुत ॥ आर्णुत ॥ आ

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

।धी॰ ५॥ नर्ता ॥ अस्तरीत ॥ अतारीत् ॥ अतीर्त ॥ अतरिष्ठ ॥ अतीर्षाः अतरिषाताः तरणु
अत्रने ॥ तरीतास्ति ॥ तरीतास्ति ॥ तरणुत्तः तरीतुत्तः अतरीत् ॥ अत्रत ।अतरि
ष्ठ ॥ धरणुहीष्ठा ॥ धरीतास्ति ॥ धरीतास्ति ॥ जधरी ॥ अधरीत् ॥ अधत ॥
अधरिष्ठ ॥ अधषाः डुकृञ करणे ॥ करोति ॥ कृ-सकुः ॥ किति अतड् ॥ धी॰ ५ ॥
कुरुतः कुर्वन्ति ॥ कुरुतः रो नैरीर्थः ॥ कृञोनि सर्वे रुनोपः ॥ कुर्वः कु
र्मः कुरुते ॥ कृञोपे ॥ कृञ उप्र सपेस्य जोपोपे ॥ कुर्यात् ॥ चकार ॥
क्रियात् ॥ अकार्षीत् ॥ अकृत ॥ लोपो ह्रस्वा झसे ॥ सपर्डपेम्यः करोति मुपरे ॥ ८

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

संस्कुरोत्ति ॥ अटद्दिस अयधानेपिसुट् धास्पूर्वः ॥ सम स्करोत्त ॥ संबस्कार ॥ ससुः
स्कोलिट इट् ॥ संबब स्करिष्य ॥ संब स्करिव ॥ स्थस्फुपस्य कुनुते ॥ इसादे ॥ ० ॥
वनुपावने ॥ वनुत्त ॥ ववने ॥ परस्मैपघपमिस्येके ॥ ववान ॥ मनुश्रवबाधने ॥
मनुत्ते ॥ मनित्ता ॥ अमनिष्ठ ॥ ० ॥ इतितनादयः ॥ ० ॥ तुद्व्यथने ॥ तुदा हेरः ॥ वर्तीर
वतुर्छु ॥ तुदत्ति ॥ तुस्तीष्ठ ॥ अतोत्सीत्त ॥ अतुत्त ॥ रिफासितिसर्जने ॥ रिफा
त्ति ॥ रिशात्ते ॥ अरीशत्त ॥ अरीशत्त ॥ रागुद्प्रेरणे ॥ नुदत्ति ॥ नुदत्ते ॥ नुदे
त ॥ नुत्सीष्ठ ॥ नेत्ता ॥ अनौत्सीत्त ॥ अनुत्त ॥ भ्रस्जपाके ॥ भृज्जति ॥ भ्रष्टो
र सौरस्नपिवा ॥ वभर्ज्ज ॥ वभ्रज्ज ॥ वभर्ज्जिथ ॥ वभ्रष्ठ ॥ वभर्ष्ठ ॥ ग्रहिज्यातिसंप्रस

९८

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

ररां बाधकर्म॥ भ्रमात॥ अभ्राक्षीत्॥ अभ्राक्षीत॥ अभर्ष्ठ॥ अभ्रष्ठ॥ क्षिप
प्रेरणे॥ क्षिपति॥ क्षिप्सीष्ठ॥ अक्षैप्सीत॥ अक्षैप्त॥ कृष विलेखने॥ कृषति
४८ कृषेत्॥ कृक्षीष्ठ॥ क्रष्टा॥ कर्ष्टा॥ अक्राक्षीत्॥ अकार्क्षीत्॥ अकृक्षत॥
अकृष्ठ॥ अकृक्षाताम्॥ अकृक्षत॥ मिल संगमे॥ मिलति॥ मिमेल॥ अमेलिष्ठ॥
लिख अक्षरविन्यासे॥ लिलेख॥ मुच्लृ मोचने॥ मुचोर्मम॥ मुच्लृ उपधाति लिपसि
च क्षत्तपि शाखिहा मप्रसपपरस्मुम् मुंचति॥ मोक्ता॥ अमुचत॥ अमुक्त॥ लुप्लृ छे
दने॥ लुंपति॥ लुलोप॥ लुप्सीष्ठ॥ अलुपत॥ अलुप्त॥ विद्लृ लाभे॥ विंदति॥ ४९
अवेदिष्ठ॥ अनिडयमित्येके॥ वेत्ता॥ लिप॥ अलिंपत॥ लिलेप॥ अलिपत॥
उपदेहे॥ लिंपति॥ २

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

न सम्प्रसारणे तस्य सम्प्रसारणम् ॥ सम्प्रसारणं परपूर्वत्वस्य यणो न सम्प्रसारणम् ॥ ३ ॥

तिपिसिविरूपतीनां हिक्षुङ्किया आप्नोति ॥ असिपत् ॥ असिव्य ॥ षिवुतन्तुसन्ताने ॥ सीव्यति ॥ सिषे व ॥ सिषिविषे ॥ सिव्यात् ॥ असिवत् ॥ असिवत ॥ असि त्रः ॥ इन्धो ॥ असीगते ॥ अ षति ॥ अषेत् ॥ अषतु ॥ आर्षत् ॥ आनर्ष ॥ अर्षिता ॥ आर्षीत् ॥ ओवृश्चू छेदने ॥ वृश्चति ॥ वृश्चति ॥ वव्रश्च ॥ वव्रश्चिथ ॥ वव्रश्च ॥ वृश्च्यात् ॥ अव्रश्चीत् ॥ अव्राक्षीत् ॥ अव्राक्षाम् ॥ व्यच व्याजीकरणे ॥ विचति ॥ विव्याच ॥ विविचतुः ॥ विच्यात् ॥ अव्यचीत् ॥ अव्याचीत् ॥ उछि उंछे ॥ उछांचकार ॥ ऋछ गतीन्द्रियप्रलयमूर्तिभावेषु ॥ आर्छ ॥ आनर्छतुः ॥ आर्छीत् ॥ उज्झ उत्सर्गे ॥ उज्झांचकार ॥ लुभ विमोहने ॥ लोभिता ॥ लोब्धा ॥ अलोभीत् ॥ तृप तृम्फ तृप्तौ ॥ अतर्पीत् ॥ तृम्फति ॥ ना

ऋछ गतीन्द्रियप्रलयमूर्तिभावेषु ॥ ऋछेर्लुङि ॥ ३

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

(46)

श्रीराम

४

मर्व्यसेत्मृढः॥ रुं फति॥ रुफ्यात्॥ रुंफिता॥ तुप‧तुंप‧तुफ‧तुंफ हिंसायां॥ तुपति॥
तुंपति॥ तुफति॥ तुंफति॥ दृफ दृंफ उत्क्लेशे॥ दृफति॥ दृंफति॥ ऋफ ऋंफ हिं
सायां॥ आनर्फ॥ ऋंफति॥ ऋफा वफार॥ शुभ शुंभ शोभार्थे॥ शुभति॥ शुं
भति॥ शुंभति॥ दृभी ग्रंथे॥ अदृभीत्॥ चृती हिंसाग्रंथनयो॥ चर्तिष्यति॥ चर्त्स्य ४६
ति॥ अचर्तीत्॥ विध विधाने॥ वेधिता॥ कुट कौटिल्ये॥ कुटादिरासीदिर्ङ्ग प्रत्ययो सिङ्गां
ङित्॥ चुकोट॥ चुकुटिथ॥ कुटिता॥ अकुटीत्॥ पुट संश्लेषणे॥ पुटिता॥ कुच धा २ १
संकोचने॥ कुचिता॥ गुज शब्दे॥ गुजिता॥ गुड रक्षायां॥ गुडिता॥ डिप क्षेपे॥
छुर छेदने॥ कुरुछुरोराशीर्हिर्दीः शर्प्यात्॥ स्फुट विकसने॥ स्फुटिता॥ मुट आक्षे

श्रीराम

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

पश्रमर्णिनये॥ त्रुट छेदने॥ त्रुटति॥ त्रुटिता॥ तुट कलहकर्मणि॥ तुटिता॥ पुट छुट छेदने॥
जुड बंधने॥ कुड मर्दे॥ त्रुट संश्लेषणे॥ कूड घनत्वे॥ कूडिता॥ कुड बाल्ये॥ धुट प्रति
घाते॥ पुड स्फुड संवरणे॥ पुडिता॥ स्फुडिता॥ तुड तोडने॥ तुडिता॥ स्फुर स्फुर रो॥
स्फुल संकोचने॥ निर्निविभ्यः स्फुरस्फुलो[illegible]स्यपोवा॥ निःस्फुरति॥ विस्फुर
ति॥ निष्फुरति॥ स्फुरस्य कारोपधे फोवि स्यंदति॥ प्र स्फुर॥ णु स्तवने॥ नुवति॥
नुविता॥ अनुवीत्॥ धू विधुनने॥ अधुवीत्॥ गुपरीषोत्सर्गे॥ गुवति॥ जुगाव॥ जुगु
विथ॥ जुगुथ॥ गुत्ता॥ अगुवीत्॥ ध्रुगति स्थैर्ययोः ध्रुत्ता॥ अध्रुवीत्॥ इत्यादिकु
टादयः॥ लूती छेदने॥ लूंजति॥ कूर्तिष्यति॥ कलूर्तीति॥ अकजीत्॥ टनिगर रो॥

57

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

गिरति ॥ गिरते स्वरेर स्यलो वा ॥ गिलति ॥ अगाीत् ॥ अगालीत ॥ स्य प्रस्य र्पले ॥ स्पर्द्धा ॥
स्पर्छा ॥ अस्पार्द्धीत ॥ अस्पा नीत् ॥ अस्य तत ॥ पृच्छ लीप्सापाम ॥ पत्नति ॥ अप्रा
रीत ॥ सजवेस सर्ग्र ॥ स्जजि हृ प्रोस्यपे वेट ॥ ससर्जिथ ॥ स स्पर्छ ॥ स्पर्छा ॥ अस्त्रा
४८ रीत ॥ दुमस्लो प्रदुद्धे ॥ मज्जति ॥ ममज्ज प्रो र्भ सेनुस्ड ॥ ममङ्‌क्स ॥ ममज्जिथ ॥ मं
त्ता ॥ अमाङ्‌क्षीत ॥ विछ गतौ ॥ विच्छापति ॥ विच्छापां चकार ॥ विविच्छ ॥ विच्छापिता ॥
विच्छिता ॥ इषु इच्छापाम ॥ इच्छति ॥ इयेष ॥ इयेषिथ ॥ एषिता ॥ एच्छा ॥ ४८
एषीत ॥ विप्र प्रवेशने ॥ वेच्छा ॥ अवि नत्त ॥ मृश आमर्शने ॥ अम्राक्षीत ॥ अम्रा क्षत ॥
रिपि गतौ ॥ रिपति ॥ पिपति ॥ रित्ता ॥ पेत्ता ॥ धिधारणे ॥ धिपति ॥ धेत्ता ॥ क्षि निवास

श्रीराम

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

पम

गत्योः ॥ स्नेत्ता ॥ छुत्रेरणे ॥ सुवत्ति ॥ कॄ विक्षेपे ॥ किरत्ति ॥ चकार ॥ करित्ता ॥ करीता ॥
उपात्प्रतिरते ॥ सुडागमः छौ ऽथौ हिंसायां प्रतेश्च ॥ उपस्किरत्ति ॥ हिंसायां प्रतिस्किरत्ति ॥
उपचस्कार ॥ रुजो भंगे ॥ श्रौ तुम्प ॥ भुजो कौटिल्ये ॥ भो तृ ॥ श्र भौक्षीत्त ॥ छुप स्प
र्शे ॥ छुपत्ति ॥ छु प्ता ॥ श्रज्रौप्सीत्त ॥ रुश रिश हिंसायाम् ॥ रोष्टा ॥ श्ररुक्षत्त ॥ रेष्टा ॥
श्ररिक्षत्त ॥ लिश गतौ ॥ लेष्टा ॥ श्रलिक्षत्त ॥ खिद परिघाते ॥ खिदत्ति ॥ खेत्ता ॥ श्र
खैत्सीत् ॥ पिश अवयवे ॥ पिंशत्ति ॥ पेष्टा ॥ इति पमः ० ॥ जुषी प्रीतिसेवनयोः ॥
जुषते ॥ जोषिता ॥ श्रजोषि ॥ ओविजी भयचलनयोः ॥ उद्विजते ॥ विजतेरिडागमः स्पेपाडित ॥
उद्विजिता ॥ उदविजिष्ट ॥ ओलजी ओलस्जी ओलज्जी ओलजे ॥ लज्जते ॥ ५ ॥ आपाने ॥
रजी

58

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अपरि॥ अतोरिरः भवस्य काले प्रसपिपपावि व॥ असवरोस्वरे॥ आग्रिपते॥ आ
अपरि॥ अतोरिरः भवस्य काते प्रमपिपपावि व॥ अस्वरोस्वरे॥ आध्रिपते॥ आ
परिष्यते॥ आपत्त॥ आपावास॥ मः प्राराससा गे [illegible] जुः लिङ्गेः वतुर्षु॥ आम
नाम्यत्र॥ ध्रिपते॥ ममार॥ ममर्ष॥ मुषीष्ठ॥ मर्ता॥ मरिष्यति॥ अमृत॥ दृः आदृते॥
४९ आध्रियते॥ आहृत॥ आध्रिषीष्ठ॥ [illegible]॥ धृः प्रवस्थाने॥ ध्रियते॥ ० इति तु
दाप ० तु क्रीञ् द्रव्यविनिमये॥ नाक्र्याद्ः वः गर्त्तर्णे वतुर्षु॥ क्रीणाति॥ चिक्राय॥
ना इसस्या कारस्ये इतरिः तङ्के॥ क्रीणीतः भ्रात॥ नाइसस्या कारस्य ज्ञोपाः ति॥
स्वरे॥ क्रीणाति॥ क्रीणीते॥ विक्रीणाति॥ विक्रीणीते॥ अक्रैषीत्॥ अक्रेष्ठ॥ प्रीञ् तर्पणे कान्तौ च
करतौव॥ पिप्रिये॥ अप्रैषीत्॥ प्रीणाति॥ अप्रैषीत्॥ मीञ् हिंसायाम्॥ ममौ॥ ४९

स्तम्भ्वादयः चत्वारः सौत्राः सर्वे रोधनार्थाः इत्येके माधवस्तु प्रथमतृतीयौ स्तम्भ्वार्थौ
द्वितीयो रोधनार्थः चतुर्थो धारणार्थः इत्यस्याद्यः स्तम्भस्तद्वंशा नाम ।।

मिम्यतुः ।। ममिथ ।। ममाथ ।। मासीष्ठ ।। माता ।। अमासीत् ।। स्कुञ् आप्रवणे ।।
स्तंभु स्तुंभु स्कंभु स्कुंभु स्कुञ्श्चेति नुर्नीव ।। स्कुनोति ।। स्कुनाति ।। स्तंभु स्तुंभु स्कं
भु स्कुंभु रोधन इत्येके पवर्गान्ता ।। विष्ठभ्नोति । विष्ठभ्नाति ।। विष्कभ्नोति । वि
ष्कभ्नाति ।। हसान्तान हे ।। हसान्ता नास्य्याने श्नानः स्याद्धौ परे ।। स्तभान ।।
स्तुभान ।। स्कभान ।। स्कुभान ।। अस्तंभीत् ।। अस्तंभिष्ठ ।। पूञ् पवने ।। पुना
ति ।। पविता ।। कूञ् शब्दे ।। कूनाति ।। कूविता ।। अकावीत् ।। द्रूञ् हिंसायाम् ।।
द्रविता ।। पूञ् पवने ।। प्वादीनां ह्रस्वः कर्तरि तत्पुरुषु ।। पुनाति ।। अपावीत् ।। लूञ्
छेदने ।। लुनाति ।। अलावीत् ।। अलविष्ठ ।। स्तृञ् आच्छादने ।। स्तृणाति ।।

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम उश्च॥ अवर्णान्तास्योः॥ विन्तौ लः॥ नित्यमाति॥ ३

तस्तरतुः॥ स्तीर्यात्॥ स्तरिषीष्ट॥ स्तीर्षीष्ट॥ अस्तारीत्॥ अस्तरिष्ट॥
अस्तीर्ष्ट॥ कॄ हिंसायाम्॥ कृणाति॥ चकार॥ चकरे॥ वॄ वरणे॥ वृणाति॥
१० वूर्यात्॥ वरिषीष्ट॥ वूर्षीष्ट॥ अवारीत्॥ अवरिष्ट॥ अवरीष्ट॥ अवूर्ष्ट॥ धूञ्
कम्पने॥ धुनाति॥ दुधविथ॥ दुधोथ॥ धोता॥ धविता॥ अधावीत्॥ अ
धविष्ट॥ अधोष्ट॥ ग्रह उपादाने॥ गृह्णाति॥ जग्राह॥ जगृहतुः॥ ग
गृह्यात्॥ ग्रहीषीष्ट॥ ग्रहीता॥ अग्रहीष्ट॥ इस्यास्ये॥ शॄ हिंसायाम्॥ ५०
शृणाति॥ शॄदॄप्रां ह्रस्वो वा लिटि॥ शशरतुः॥ शश्रतुः॥ शीर्यात्॥ शरिता॥
शरीता॥ अशारीत्॥ पॄ पालनपूरणे॥ पृणाति॥ पपरतुः॥ पूर्यात्॥

६२

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

ध्वररो ॥ ध्वरागति ॥ ववरतुः ॥ धूर्ष्यात् ॥ भृ भर्त्से भरराणोः ॥ भरागति ॥
भूर्ष्यात् ॥ मृ हिंसापाय ॥ मूर्ष्यात् ॥ दृवि दाररो ॥ दरागति ॥ दारतुः ॥
ज़ृ वयोहानौ ॥ ज़ रागति ॥ दृ रौपे ॥ नरागति ॥ श्रृ हिंसापाय ॥ शृ रागति ॥
श्र गतौ ॥ अरागति ॥ श्र रोचयार ॥ इरर्षात् ॥ अरिता ॥ अरीता ॥
अरीत् ॥ गृ शब्दे ॥ गरागति ॥ ज्या वयोहानौ ॥ ग्रहाद्रिः तिव ॥ जिना
ति ॥ जि जये ॥ जिग्यतुः जीयात् ॥ अज्यासीत् ॥ रिगति रिषरापोः रिगा
ति ॥ लीङ् श्लेषणे ॥ लिरागति ॥ लीड्नौ ॥ लियात् ॥ लिलाय ॥ लिल्यतुः ॥
लाता ॥ लेता ॥ अलासीत् ॥ अलैषीत् ॥ व्री वररो ॥ व्रिरागति ॥ ०

॥ छ ॥

इतिप्याहृप॥श्री वररो॥ श्रीरामात्ति॥श्रीरामति॥॥ श्री भपनररापोः श्री
हिंसापात्॥र पात्रपारतां पा रूख॥ शिरामति॥ श्रीरामति॥ श्री ता॥
श्रीराम सोस्त्रवबोधने॥ जानाति॥ जतो॥ नापातु॥ ज्ञोत्ता॥ वंध वंधवे॥ ॥ छ ॥
५९ व घूात्ति॥ ववंप॥ पवांधिप॥ मत्स्यति॥ श्र भा ह्वास॥ मंषाविलाय
त्रे॥ मप्राप्ति॥ मंषित्ता॥ ग्रषास प्रमौ॥ षिात्रं षिं हमि प्रालिटं॥ वि
षंवा॥ षतंप॥ प्राप्य॥ जंग्रप॥ जात्राष्व॥ मंषित्ता॥ कुप कुंपसा ५९
त्रनेचरा॥ कृप्रानपा॥ चुकुंप॥ कुप्यिता॥ प्रहम ह्नोहवे॥ मर्हित्ता॥ महर॥

५

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

मगल्॥ गुध गोधे॥ गुध्नाति॥ गोधित्ता॥ कुष निष्कर्षे॥ कुष्णाति॥ कुषि

ता॥ निरः कुषो वसोरिड्वा न षि॥ निष्कोषिता॥ निष्कोष्टा॥ निर कोषीत्

निरकुक्षत्॥ क्षुभ संचलने॥ क्षुभ्नाति॥ क्षुभ्नादिषु न णत्वं॥ णभ तुभ हिंसायां

॥ नभ्नाति॥ तुभ्नाति॥ क्लिशू विबाधने॥ क्लिश्नाति॥ क्लेशि

ता॥ अक्लिक्षत्॥ अश भोजने॥ अश्नाति॥ आशिता॥ उध्रस उञ्छे॥ ध्रस्नाति॥

ध्रसिता॥ उकारो धात्ववयव इत्येके॥ उध्रस्ना वचार॥ इष आभीक्ष्ण्ये॥ इष्णा

ति॥ विषाता॥ एष्टा॥ अविस्तत॥ विष विप्रयोगे॥ विष्णाति॥ वेष्टा॥ अवेषीत्॥ प्रुष स्नेहने

मोषिता॥ अमोषीत्॥ खव भूतप्रादुर्भावे॥ खौनाति॥ हस्य क्रोने॥

57

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

५२

चुरादेः

रैवो नात्ति ॥ हिद नाति ॥ ० इतिपं० उ ऊ संभक्तौ ॥ दुरीति ॥ वद्धेष ॥ श्रवनीछ ॥
श्रवत्त० इति श्रपाद्य० चुनसेपि ॥ रवार्थेनि: सधातु:चो नपति ॥ चोरपो
व यार ॥ चोर्पात्त ॥ चोरपिता ॥ ओरऊ किष ॥ ओ: श्राउ: न धौ हस्व उपधाया ॥
न घो पिर्घ: ॥ श्र वूपुरत्त ॥ वितिस्म पापाम ॥ वि नापति ॥ श्रविवि नात ॥ वुप रा
हेर्जि वैति वैवित् ॥ वि नत्ति ॥ पाव्रिसंप्रो वृते ॥ पन्श्रपत्ति ॥ श्रो जरितिउ नेप
रा ॥ श्रो नराऊपत्ति ॥ श्रो नराऊति ॥ श्रो सैर नुरि सेवे ॥ नैराऊपत्ति ॥ जेऊत्ति ॥
पि ऊ श्रवगाहे ॥ पीऊपत्ति ॥ श्राजभास भापहोप नीव्रमी नपीऊं वेप धापा हस्वा
ऊऊ-परे जौ ॥ श्रपीपिऊत्त ॥ श्री पीऊत ॥ श्रप्रपौं प्राने ॥ श्रप्राप्रपत्ति ॥ श्राप्यात्त ॥

प्र

५२

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

सु

स्यात्वारप्रण म्रौस्य प्रांपूर्धस्या ॥ ३ ॥ पोरेज्जौ ॥ इत्वापवादः ॥ अपपत्रप्यत् ॥
व पुप्रज्ञेपे ॥ पर्ष्पपति ॥ पर्प्रपंाचकार ॥ उप धापा अवसर्मस्य अछाउपत्रेजै ॥
इर रारामपवादः ॥ अपिप्पत् ॥ अपपर्थत् ॥ भर मादने ॥ अयभरत्त ॥
भ्रराहने ॥ वि भ्राराम्पत्ति ॥ अपि भरात् ॥ व्यपप्रभ्रारात् ॥ ताअाधत्ति ॥
भ्रतीतात् ॥ तपत्ता नत्तापनपोर्मित्त ॥ मित्तो दूस्यः ॥ मित्तो धातू नाम्डप धा
पा दूस्वो जौ ॥ तपपत्ति ॥ अजितपत्त ॥ पमवेछनेमित्त ॥ कमपत्ति ॥ अपी
पमत्त ॥ वहवपपीवळनेमित्त ॥ वहपत्ति ॥ अवीनहत्त ॥ चपपत्ति ॥ रत्स

५९

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम ॥

नेमित ॥ रहयति ॥ अरीरहत ॥ वलप्राणनेमित ॥ वलपति ॥ चिंज वपनेमि
त ॥ विस्फुरणे भी धात्वंबा ॥ रात्तो नौपक ॥ अधात्ता राहो तस्यव नौपक ॥
॥ ९२ ॥ वपयति ॥ वपयति ॥ अवीवपत ॥ अवीवपत ॥ स्वापो नौ ताधारि स्या
इ प्रमित्ता न ॥ कृतसंप्रारवने ॥ धातो नुप धाप्रा अतइर ॥ कीर्तयति ॥ अवीकृतत
अचिकीर्तत ॥ आ कुस्मा द्ात्मनेपदिनः वित्तसंवेतने ॥ वेतयते ॥ अवीवितत ॥ ९३
इ प्रापने ॥ प्रापयते ॥ अराप्रत ॥ आ कुस्मीयमात्मनेपदं निसमि ये णगैव ॥
इ च्छति ॥ नत्तोयो न ॥ संज्ञि मासाद् वर्ण्यात्तम्य ईरे वत्त्र ग्नहरणात ॥
इच्छाआपार ३

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

नामपवनाम्नः अवाकारत्रस्वपः नत्कुवम्पत्तम ८

नत्रिकुडुम्बधाररोणा ॥ तंत्रपत्ते ॥ आततकृत् ॥ कुटुम्बपत्ते ॥ अवुकुडुम्बत्त ॥ मंत्रि

गुप्तभाषरोणा ॥ मंत्रपत्ते ॥ ग्रामजनृत्आसोवने ॥ ग्रामापत्ते ० से नृपत्ते ॥ हिवुप

रिकूजने ० ६ वपत्ते ॥ ग विताने ० गारपत्ते ॥ विहेतना ॥ रखानानिवासेछु ॥

वेदपत्ते ॥ कुत्सनाम्नो वा कुत्सेति धातुः कुत्सितस्मपने ॥ अवुकुत्सत्त ॥ अ

पवा कुत्सेति नामततेजिः ॥ करानिभिस्वने ॥ करापत्ति ॥ अवीकरात् ॥

अवकूरात् ॥ नवगमाम्रुत्तो नु स्थोहिंसार्थेस स्वार्थेजिः हिंसपत्ति ॥ ज्ञो

निपोगो ॥ नृपपत्ति ० भूमिपत्रीकररागविन्तनपेः भावपत्ति ॥ अवीभवत् ०

लो हृ लो व भाषरोणा ० नरितः ॥ अमीतः ग्रास४ वाङ्मुत्त कार्ष्यंन ॥ अवुलोकत्त ॥

निपोगो ६ बधारराम २

58

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

अ ऊर ऊ उ ऊ आ ऊते अवज्वरः तानअवद्रा ओपपतिती अवज् ओपितस्य अवद्
ओतविनः बद्धते॥

॥ ५४ ॥ अजुओवत्त॥ धूजस्पर्धने॥ धूजश्री जोर्भुजौ॰ धूलपति॥ धपति॰ श्री
जत्तर्प्यने॰ श्रीरणपति॥ प्रपति॥ अपाद्नाः रूप्पवा अप्रवधति॥ अद्री
पः स्यानिवत्तेलद् ऊर्ज॥ पतः॥ रूप्पपति॥ अघ्रु ओपि बनो नाङ्का ५४
पंसर॥ अव रूपत॥ पर ई प्सापात्र॥ वरपति॥ अववरत॥ गरा संख्याने॥
गरणपति॥ गरो॰ पूर्वस्य ई पस्तु परे जौ॥ अजीगणत्त॥ अजगरात्॥
स्तन गर्दि देवशब्दे॥ स्तनपति॥ गपति॥ अस्तिनत्त॥ अजगद्दत्॥ प
तगतौ वा प्रतः॥ प तपति॥ पत्तपाचवार॥ अपपतत्त॥ पतति॥ अपतीद्॥
वा अद् नउ स्वेके॥ पात्तपति॥ अपीपतत्॥ रवप्रतिपाने॥ रवपति॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

यापन्निपमः नेमेरोल भ्य तत्त्रै यात्कुप्राप्तोधपरिनिष्ठते नूयेनायाश्रय

वसगतौसरणानेच ॥ कलपति ॥ स्तृ ऽ ध्यापा ॥ स्तृपति ॥ भामक्रोधे ॥

भामपति ॥ अव भामत् ॥ सूवपस प्रासे ॥ सूवपति ॥ असु सूवत्त् ॥ सूत्रपरि

वेष्ठने ॥ सूत्रपति ॥ असुसू वत् ॥ मूत्रउत्सगै ॥ मूत्रपत्ति ॥ अमुमू वत् ॥ ज्ञुन

परिहाने ॥ ज्ञुनपत्ति ॥ जिनिमितः स्वरादेशोयि से कर्त अस्पानिवत्त ॥ स्वरोहि

परः ॥ स्वरोहिद्धात्तोर्द्धात्तोपो वपवोधिस्तु मत्यरोहिर्भवति ॥ अौ ननत्त्

अर्थ्यः पावने ॥ अर्थ्यपत्ते ॥ आर्त्तप्यत्त् ॥ संग्रमः ऽ युद्धे संग्रामपते ॥ असस

ग्रामत् ॥ अंध दृष्ठपधात्ते ॥ अंधपति ॥ आंदधत् ॥ अंक अंगपदे लक्षणेच

अंकपत्ति ॥ आंचकत्त ॥ आं जगत् ॥ इति चुरादयः ॥ धात्तोपेररो ॥

अत्रपतुपागवः प्रथो मनः पपोजयाती प्रयोजनः ।

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

(54)

श्रीराम

गम्भनाहारवो वार्णोस्याद्धा प्यो कर्म्म वा नुष्टु। आरी यजोष्ठुयः कर्त्ता स्याद्दो यजोष्ठुके

अचो ञ्णित्याचारे ऽर्थे घञ्णोर्ञ्जि प्रत्ययः॥भवत्त्मेररपत्ति।भावयत्ति॥भावयते॥

भावयाम्बभुव॥अः सयोः पूर्वस्योकारस्यायंपर्ज्ञय ञ्जकारेष्ववर्णापरे

षुपरतः॥अवीभवत्॥ अबभ्धने। अमीमवत्॥अपीप्यवत्॥अरीरवत्॥अजी

॥२२॥ जवत्॥अजीजवत्॥स्रवति श्रृणोति द्रवति प्रवति प्लवति च्यवति नामउः सयोः ॥२५॥

पुर्वस्येत्वं वा अवर्णे धात्त ञ्णेरपरे॥अस्ति स्रवत्॥असुस्रवत्॥अशिश्रवत्॥

असुश्रवत्॥अदिद्रवत्॥अदुद्रवत्॥नरितः अपीप्लासत्॥अचुच्यवत्॥ञ्मता

तष्णिञ्णेः वौरयत्ति॥अवूवुरत्॥ञ्ह्नोघत्॥हन्तेर्घः ह्नौ ह्रुस्वधञ्जितेति॥

७१

श्रीराम

श्रीराम

श्रीराम

श्रीराम घातपति ॥ अजी धत्तत् ॥ फ्रा हैंगौतो तोजौ ॥ प्रात्तपृत्ति ॥ अफ्री फ्रात्तत् ॥ ग
तौतु ॥ फ्राहृपत्ति ॥ रात्तो जौपुवू ॥ पुकि गुरगा॰ अप्यपत्ति ॥ अर्गख्यिपत्त् ॥ घा
पपत्ति ॥ अ रिदपत्त् ॥ वावपत्ति ॥ अदी धपत्त् ॥ स्पापपत्ति ॥ तिछतरउ
प धापाहूत्त् ॥ अतिछिपत्त् ॥ पोर्ढॄकू ॥ माप्रोधो सो रेजमेन के जो
फकूजो ॥ पापपत्ति ॥ पिव तेरउ॰ पू र्स्पेकगग उप धापार नोप स्व ॥
अपीप्पत्त् ॥ प्रापपत्ति ॥ अपूी रूापत्त् ॥ छापपत्ति ॥ अविछपत्त् ॥ सापप
त्रि ॥ ह्रापपत्ति ॥ हृपतेरउ॰ सयोः संभसाररांपुगनाव स्व ॥ अजुहावत्त् ॥
अजूहवत ॥ व्यापपत्ति ॥ वापपत्ति ॥ अवीवपत्त् ॥ पातेजौंजुकू ॥ पालपत्ति ।

९५

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम
श्री
पा

प्रपो ज का त्समपेजौस्मपतेरात्वं ॥ श्रीस्मिन्पो न्मत्ता भ्या मन्त्त् ॥ प्रपोजका चे
रु पस्मयो ॥ जटि लोविस्मापयत्ते ॥ भिप! स्वरस्पश्र्ना त्वम्वात्तद्भा वेष्ठुक्जे
५६ हे तोभ्वे म पम् ॥ मुराङो भापपत्ते ॥ भीषपत्ते ॥ रू हे जौर्पो वा ॥ रोपपत्ति ॥ रो
हपत्ति । कल्पपत्ति । श्रवी क्रूपत्त् ॥ श्रच कल्पत्त् ॥ वर्तपत्ति ॥ श्रवी वत्तत् ॥ श्रव
वर्त्तत् ॥ मान्नर्पत्ति । श्रपीम्जत्त् ॥ श्रममार्त्तत् ॥ इउ·कीजी नामाम्लंजे ॥ श्रध्या ५६
पपत्ति ॥ श्र च्यापिपत्त ॥ श्रउ·सपरेजौ इ ङोगा ङ·वुडु ॥ श्र च्यश्रीग पत्त् । क्रापयपवि ॥
श्रवि क्रूपत्त ॥ जापपत्ति ॥ ही व्रीरी कुपी न्मापीजौपु क् ॥ हूपपत्ति ॥ श्रजिहूपत्त् ॥
नं १

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

व्रेपपति ॥ अविव्रुपत् ॥ रेपयति ॥ पवयोर्धास्मिहवारेव लोपः ॥ क्नूप
यति ॥ अचुक्नुपत् ॥ स्मापयति ॥ अविस्मपत् ॥ दुषेर्णौ दीर्घः ॥ दूषयति ॥ स्फा
योर्वः स्फावयति ॥ अपुस्फुवत् ॥ अ डुपति ॥ आडुड्डत् ॥ अर्थ प्रजायाम् ॥ अ
र्बिवत् ॥ मोगन्निहत् ॥ ओ अजत् ॥ अ दृपत् ॥ रन्नि भोस्वरेनुम् ॥ नत्वपाल
टेः ॥ रंभपति ॥ अररंभत् ॥ अजजंभत् ॥ हापयति ॥ अजीहपत् ॥ अससमरत् ॥
अददरत् ॥ वेष्टिचेष्ट्योः पूर्वस्य अत्वम्वा आ० ॥ अववेष्टत् ॥ अविवेष्टत् ॥ अचि
चेष्टत् ॥ अचचेष्टत् ॥ अविभ्रजत् ॥ अवभ्राजत् ॥ क्रण रण भण श्रण लुपेहे
ठेन वाति लोपी नां वा ॥ स्यो० ॥ अचीकणत् ॥ अवकाणत् ॥ ख्यापेः सं
प्रसारणम् ॥ असूचुपत् ॥ जिघ्रतेरुपधाया इद्वा ॥ अजिघ्रिपत् ॥ अजघ्रपत्

लो० ६

प० ॥ अजिघ्रपत

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

मैत्तसप्पसंपसार दांवगुसपे ।। अपिश्रवपत्त ।। अपरूभावत्त ।। सिपत्तेरै हतौकुके
। पैस्वरस्पआवं ज्ञौ ।। अत्रुंसाधपंत्ति ।। अमैत्रसे धपत्ति ।। प्रजनेवीपतेराव्वेप्याज्ञौ ।।
।।२८।। वापपत्ति ।। वापयत्ति ।। वि-त्तविरागे ।। दुवे बी ही धीज्ञौ ।। हृषपत्ति ।। द्रोषपत्ति ।।
द्रोग द्रोवागत्तिः गमपत्ति ।। अजीगमत्त ।। आपपत्ति ।। अविपत्त । मितं नूस्वः ।। धण्वे ५८
प्लापाम् ।। वठाप्येमितः धण्पत्ति ।। व्यप्पपत्ति ।। प्रप्पपत्ति ।। प्रसविस्तारे ।। प्रसपत्ति ।। १
म्रहम हृवे ।। म्रहपत्ति ।। सवरवि प्रावरो ।। सवरपत्ति ।। वरपत्ति ।। वररोगे ।। वरपत्ति ।।
नठरत्तौ ।। नठपत्ति ।। ववत्तप्सौ ।। ववपत्ति ।। जगे सगे ।। जगपत्ति ।। वजहिपौ ।। वल
पत्ति ।। स्म आध्याने ।। स्मरपत्ति ।। दृमपे ।। दृरपत्ति ।। नमपे ।। नरपत्ति ।। श्रापा रू ।।

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

त्रपर्पति ॥ मारस ॥ तो घरानिष्टामनेछ्रा ॥ ऋषपति कम्पनेबालिः महिसर्षदि म
पेः मरपति ॥ धनपादे ॥ धनपति ॥ जनी मुब अस्तुर नोमनाश्व ॥ जनपति ॥ नरपति ॥
असपति ॥ नर्णे ऊर्ष्मि गरमरो न ओप ॥ रजपति ॥ अरीर नत ॥ ग्रामपति ॥ क्षमपति ॥
स्वन अनस नमरुत्साल्लावलु बमामनुपसर्गाएांवा ॥ स्नापपति ॥ स्नापपति ॥
स्नपपति ॥ न कुम्पामिवमार ॥ कामपते ॥ आमपते ॥ वामपते आम्यतिर्दृ अंतोभिवे ॥
निणामपतिरप्सम ॥ पछु तिभो नने अ सत्रमिन्न ॥ आपाम पति ॥ सर्वारिव
परिभ्यामिव ॥ अवसवादपति ॥ परिस्र वादपति ॥ इर्ष्यश्रछां तौ ॥ इर्ष्यतेत्त
तीयोधिः तत्तीयोहस र कस्वरे वाङि ॥ ऐर्ष्यपत ॥ हितीपपत सान्ते ॥ इर्ष्याषिपति ॥

87

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

आदूपत्ते ईर्ष्यियिषति॥ ईर्ष्यियिषीत॥ अ॰ तु स्वाद्ये: पर: ईर्ष्यिष्यतु:॥०॥ इति
पू.र. स्यन्तप्रक्रिया॥०॥ इंछापामात्मन: स:॥ धातोरात्मन इछापामर्थे सन् प्रत्ययो भ
५ वति॥ द्विस्व॥ नावितुमिछति बुभूषति॥ बुभूषां चकार॥ वुसे॥ उवर्णान्ता ॥५८॥
वर्णान्ताच ग्रह गुही भ्यो परस्य सन इट्॥ नानिटि से॥ इ गुर्जिते सन् प्रत्यये गुरतोन॥
तितीर्षति॥ सेदीर्घं वी कीर्षति॥ जिगीषति॥ चुपूषति॥ पसे॥ पिपनाति॥ पि
पिपासति॥ सुमूर्षति॥ पुपूर्षति॥ बुभूर्षति॥ हृतृविद्गुव ग्राह्याथिपृछं
स: कित॥ रुरुदिषति॥ विविदिषति॥ मुमुरिषति॥ होः॥ घदो: कसे॥ आहि

श्रीराम

जवानाम् ॥ [illegible] ॥ जिघृक्षति ॥ सुषुप्सति ॥ कृगृदृधृप्रच्छिभ्यः सस्येट ॥
अत्रेडो दीर्घो नेष्ठ ॥ चिकरीषति ॥ जिगरीषति ॥ जिगलीषति ॥ दिदरीषति ॥
दिधरीषति ॥ पिपृच्छीषति ॥ अत्तुमिच्छति ॥ जिघत्सति ॥ लुङ्सनोर्घः ॥
जिघासति ॥ इङः सेगमे ॥ सात्तत्पूर्धवपात ॥ अधिजिगांसति ॥ गमेः सस्येण्णा
नेट ॥ जिगमिषति ॥ इक्ष ॥ आपिज्ञा धा रभ लभ शक पत पद मिमीमामागुः मेः
स्वरस्य सत्र अलिठ से परे पूर्वस्य च लोपः ॥ ईप्सति ॥ धित्सति ॥ रभरलभ नस्य ॥ रुरो
रा घोऽभ्व ॥ लसेव पाके सनाम ॥ आरिप्सति ॥ लिप्सति ॥ शिक्षति ॥ पित्सति ॥

58

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

तनुवस्ता

॥५९॥ ॥पततनाशिस्मः सस्येकुः ॥ पित्सति ॥ पिपतिषति ॥ मित्सति ॥ आप्रोतेरी
आप्नोतेरर्त्तइः सेपूर्वेलोपश्च ॥ ईप्सति ॥ असेरनापेवा ॥ असीरिन्तापावा
अनापप्रत्ययः ॥ अभ्रडनोज्ञने ॥ अपृनापति ॥ अधिशिषति ॥ तितानिषति ॥ ति
तंसति ॥ तनेः साशैसवाही धः ॥ तितांसति ॥ दिदरिदिषति ॥ दिदरिद्रासति ॥ दंभि
सांपि भार सस्य वेठ ॥ दिदंभिषति ॥ जिज्ञपयिषति ॥ ज्ञपे स्वरस्यसा दो सेई सूर्वे ॥५९॥
लोपश्च ॥ दंभेरिच ॥ ज्ञीप्सति ॥ धिप्सति ॥ इवन्तर्ध भ्रस्जभ्रिस्य पूर्णभं
सनि भः सस्येदु ॥ दिदेविषति ॥ वस्पामिच्छिसेदुः ॥ दिधूषति ॥ अदिधिषति ॥

दंभेरस्वरस्य इस्त्वात् इच पूर्वस्य लोपश्च ॥ अनिटि से उपधायानस्य लोपः २

श्रीराम

श्रीमरम

अधेरानिष्ठ सेस्वारस्य ईर्ष्ट्रि व लोपव ॥ ईर्स्तति ॥ वि अज्जिषति ॥ वि भ्रन्तति ॥ विभर्ज्
ति ॥ पृष्ठ भ्रपीषति ॥ सिस्वारिषति ॥ सुसूर्षति ॥ पिपविषति ॥ ष्पूषति ॥ दुर्णोतेरिरुद्
प्रस पो वाङ्-त ॥ दुरणु नुविषति ॥ दुरणु नूषति ॥ विनरिष ॥ व भूर्षति ॥ सिस नि षति ॥
सिषासति ॥ अबिढसे उप धापा धोपः ॥ तुं तूं हूंसपाम ॥ तित्तं सति ॥ तितं लिषति ॥ इराः
सिगम ऽवुवो ध वे ॥ जिगमिषति ॥ वा धनेतु प्रतीतिषति ॥ दुरावादि वः ॥ अधिजिगमिषति ॥
इवरोंपि धाऊ सप्रेह्र सा ता ऊ ता भ कासौ सेठो वाकितौ ॥ दिघुतिषति ॥
दिघोतिषति ॥ दुद्यूषते ॥ दुरोषिषते ॥ अनूरबि प्रसे ॥ जि गीषति ॥
जिहिरवोषति ॥ सिस्मिहिषति ॥ सिस्मेहिषति ॥ तोगति स्मतपा रेवषे
वरोर्

विव ॥ वो धनमे अधीपिषति ४ ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

५९

श्रीराम

६

चुर्यात्तस्यच ॥ घुत्तेः पूर्वस्यसंप्रसारणं स्यात्स्वपेस्तुपे ॥ सुष्वापयिषति ॥ तुष्ठूषति ॥
सिषाधयिषति ॥ घेतिच्छासति ॥ सुषुप्साति ॥ रा धोतिं स्तापामिससे हि स्वजेय
स्व ॥ रिसति ॥ श्र स्त्र ॥ आरिरासति ॥ मु वो ऽ कर्मकस्य गुणे वा से ऽ द्विर्वं
व ॥ मो तते ॥ मुमुत्तते ॥ वा कसः स्वयमेव ॥ अकर्मकेतिकिम ॥ मुमुन्तति ॥ वत्से स ६
लः ॥ विवृत्सति ॥ आतित ॥ विवर्तिषते ॥ निवर्तिषति ॥ निवृत्सति ॥ ऊ ऊ ऊज स्र
न्तासस्ये ड्र ॥ तितरिषति ॥ तितरीषति ॥ तितीर्षति ॥ विवरिषति ॥ विवरीषति ॥
वुवूर्षति ॥ ध कैठि स्ये ॥ उ धूर्षति ॥ स्मिपू उ रं जनाशि म्वः सस्य ॥ सिस्मयिषते ॥

६

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

पिपविषते। अरीरिषति। अंजिजिषति॥ अपिप्रासिषति॥ उचिचिस्किषति॥ अधिजिगमिषति
पपिषति। अ ध्यापिपयिषति॥ शुस्रावयिषति। शिस्रापयिषति॥ जुह्रावयिषति॥
पुस्फारयिषति॥ बुभ्रावयिषति। पिप्लावयिषति॥ विद्रावयिषति॥ पिप्लावयि
षति॥ रिरावयिषति॥ जिज्यावयिषति। सुस्रावयिषति॥ सिस्रावयिषति॥
स्रोतात्सोन स्वापि सात् प्रस्थाप्य॥ जुगुप्सिषते॥ ०॥ इति सन्प्रक्रिया॥ ०० न
श्वतिक्ष्णपेहसानेर्षंड्॥ १ कस्वरात्तु सार्वधातुकोरैति श्लोपः च्चैपोनुः
पुम्भवयतु प्रत्ययोद्दि वेवनम॥ यङ्॥ यङ्॰ प्रत्ययवृद्धिपूर्वस्य नाम्नि नेगुराः॥
धात्तो १

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

श्रीर सरूधातुः ङि. त्वाहात्त ॥ अत्तिशापेनपुनः पुनर्वाभवत्ति। वोभूंपते। वोभूयांवश्रे ॥
६१। म वो भूयिष्ठ ॥ वोभूस्मते। अनपिवहसात्त ॥ हसादुत्तरस्यपस्म. रोपोभवत्यनपि
परे ॥ वोभूज्ञावश्रे ॥ मोमुस्तत्ते ॥ लेलिह्यत्ते ॥ जोहूयत्ते ॥ वोविधते ॥ आतःप्रयुि.
पञ्जकिए वंस्पातत्रा कारः पाप यते। पापूच्छत्ते ॥ सूविसूत्रिम्‌ अष्य तेपु रोगिति
योप ङ. सोसूयते ॥ सोसूयत्ते ॥ मामूयते ॥ पकारपरोफस्यना. यनिषेधः ॥ ६१ ॥
आगर्पृत्ते ॥ आपापूपत्ते ॥ डुरोति नूपत्ते ॥ गत्यर्था कौटिल्ये एवयङ ॥ कुटिलंभटति ॥
अटाघत्ते ॥ वावृयत्ते ॥ लुपसदचरजपजभदहदशगृभ्यो भावे गर्हायामेवयङ ॥

श्रीराम वामप्रान्ते ॥ पान्ते वर्तमास्यार स्यपमा वाभ वंतिपपेपत्रे २ चरफ नो १

गर्हितं लुपति । नो लुम्पते ॥ स्रास घ्वते ॥ जमज पं नुक् ॥ जमान्तस्य जप ज
भदहदंभ भंजयस चरफ जां वपूर्वस्य नुक् ॥ पङ् लुको ॥ पूर्वात्परस्मात्
उतयङ् रीः ॥ वम्भूपते ॥ वंबूर्यंत ॥ ववूरां वव्रे ॥ पंम्फु म्फते ॥ पंफ्फुल्पते ॥
नुगित्य नेनानुस्वारो जन्यते । सवपदांतवत् ॥ जंजप्यते ॥ गिरतेरिकस्य ल
त्वंपति । जेगिल्यते ॥ पंपच्यते वंरंभ्यते ॥ वरवाप्यते ॥ तंनम्यते । जंजभ्य
ते । दंदह्यते । दंदभ्यते ॥ वंभज्यते । पतावाधगरूपनयोः ॥ पंपठ्यते ॥ रीगृदुपध
स्य ॥ अवत्तो धातोर्यङि परे पूर्वस्य रीक् । नरीनृत्यते । वरीवृत्यते । जरीगृह्यते ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

वरी उभ्वत्ते ॥ वरीवच्छत्ते ॥ च ओच्छूपत्ते ॥ वप्रापपि नसंप्रसारणम् । वावप्पत्ते ॥ भ्रपतेर्वा ॥
॥६२॥ प्रोपच्छूपत्ते ॥ प्रोपप्पीपत्ते ॥ सास्पर्पत्ते ॥ कृवत्तेपूर्वस्पनवुत्वंपपि । कोकुपत्ते ॥ वंचुस्रंसुध्वंसुभ्रंसु
कसपत्तपरस्वं दांपपि जीवि चपूर्वस्पनो वनीवच्यत्ते ॥ वंवुगत्तौ ॥ कुटिलं वंचूत्ति ॥ सनीस्रसत्ते ॥
दनीधस्पत्ते ॥ वनीभ्रस्पत्ते ॥ चनीचस्पत्ते ॥ पनीपत्स्पत्ते ॥ पनीपघत्ते ॥ चलीस्कूपत्ते ॥ ऋत्तोरिःपे ॥
वेक्रीपत्ते ॥ जेह्रीपत्ते ॥ वेव्रीपत्ते ॥ दादेत्रीःश्राधिदाधामाग्ले हाकृपिवती सोस्पानामिकारःसूति ॥६२॥
दसेदनापि ॥ देदीपत्ते ॥ देधीपत्ते ॥ मीमिपत्ते ॥ जेगीपत्ते ॥ जेहीपत्ते ॥ पेपीपत्ते ॥ तेबीपत्ते ॥ तेष्ठीपत्ते ॥
घ्राध्मोरीपपि जेघ्रीपत्तेः देध्मीपत्ते ॥ स्तोर्हिंसापा घ्रीभ्र त्रेघ्रीपत्ते ॥ जंधस्पत्ते ॥ स्वपिस्पमिव्ये तों
पपि संप्रसारणम् ॥ सोषुप्पत्ते ॥ सेसिम्पत्ते ॥ वेविपत्ते ॥ वाप कीपपि वेकीपत्ते ॥ जाजापत्ते ॥ जंजम्पत्ते ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

प्री। ङ्लोपः। पेप्रीङीति ॥ प्राप्राय्यते ॥ मोमोद्यते ॥ तो त्रौ स्यते ॥ इति पः। तत्र त्रोणाः ॥ पान्यत्र ॥ उकप्रत्य
यस्येयागेवि नात्पकुंवा लुक ॥ यङः लुकि सत्ति पि तस्मा वेभो ॥ वोभवीति ॥ वोभोति। वोभूत ॥
वोभुवति ॥ यङः लुगन्ता त्यङ् ॥ अस्ता द्वित्वात्पोलुक ॥ वोभवाव कात्र ॥ गुणाभाधित्वानित्य
वा दुकः ॥ अवोभूवीत ॥ अवोभोत ॥ अवोभूताम् ॥ अवोभूवुः पापवीति ॥ पापन्ति ॥ पापन्तः ॥
पापवीति ॥ पापवीतु ॥ पापन्तु ॥ पापधि ॥ अपापवीत् ॥ अपापन् ॥ अपापताम् ॥ अपापए
वुः पापवाञ्चकार ॥ अपापवीत् ॥ [illegible] स्वरेः पिनोपधायागुणः ॥ वोभुजीति ॥ वोभोक्ति ॥
अवोभुजीत् ॥ अवोभोक् ॥ वोभुजीता ॥ अवोभोजीत् ॥ वावदीति ॥ वावन्ति ॥ जाधदीति ॥
जाधद्धि ॥ स्पर्द्ध संघर्षे ॥ पास्पर्द्धीति ॥ पास्पर्द्धः है ॥ पास्पर्द्धि ॥ अपास्पर्त ॥ [illegible] ॥

ङित्यस्य प्रत्ययाप्रयसाधारणत्वेन प्रत्ययलेन्त्वणाप्रव्रजेः प व्रसपस्यसा धारणां पमाक्षिपते तत्रैव तत्रान्त्यतरप व
सुद्धव स्त्रासाद ३ स्य त्रास्यसन्तस्येति ही धों न १

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

त्रिजोपोरीर्वष्व१

श्रपांस्याः श्र पास्व ह्वाम।।गाध प्रतिष्ठालिप्सयोर्ग्रथेव।। जागाङ्धि।। जाघास्ति।।श्रजाधात्।।

।।६३। सिपि।।श्रजा धाः श्रजाधात्।।नाघृ।।नानात्ती।। ना नाघीति।। नानात्तः नानात्तु। नान्ना पीतु।।

ना नाङ्धि।। दध दाद्धाति।।दाद्धि।।दाद्धः दाधासि।।श्रदाधत्।श्रदाद्धाम।।श्रदाधुः श्रद

धः श्रदाद्धीत्।। वोस्कुन्ति।।श्रवोस्कुन्।।श्रवोस्कुतीत्।।श्रवोस्कुन्तः श्रवोस्कुन्तेः श्रवो

स्कुन्।। मो मुषीति।। मोमोत्ति।।कुर्दखु र्दगुद क्रीडायामेव।। वो कुर्दीति।।वो कूर्त्ति।।सभि । ६३।।

नस्पराञ्चनकितुसस्यलोपः श्रवोकूर्त्त।।सिपिश्रवोकूः श्रहन्ताम्भ दुपधानापाञ्चकिपूर्वस्य

नूकूत्रिकरीकृ।। वर्करीत्ति।।वरिकरीत्ति। वरीकरीत्ति।। वर्कर्त्ति।।वरिकर्त्ति।।वरीकर्त्ति।।

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

वर्ह्रुतः वनिह्रुतः वनी ह्रुतः वर्ह्रुत्ति॥ वनिह्रुत्ति॥ वनीह्रुत्ति। अवर्ह्रारीत्॥ वर्ह्लतीति
वनिह्मलीति॥ वनी ह्लतीति। वर्ह्लर्ति। वनि ह्लर्ति। वर्ह्लतीति॥ वनिह्लत्ति। वनीह्लतीति। व
र्ह्लढि॥ वनिह्लढि। वनीह्लढि। सिपि। अवर्वाः अवनिवाः अवनीवाः। वनीवंस्तीति॥ वनी
वन्ति॥ वनीवैन्तुः वनी ववत्तित्ति॥ जंगमीति॥ जंगंति। जंगतः जंग्मति। अजंगमीमि। जंग
न्मि। जंगन्वः जंगन्मः जंघनीत्ति। जंघंति जंघतः जंघ्नति॥ जंघहि। अजंघनीत्॥ अजंघन्॥
आशिषि वधादेशोऽपि। वंन। वध्यात्॥ अवधीत्। अवाधिष्क्षाम्॥ वंबुनीति। वंबूर्ति।
वंबूर्तः वंबुनति॥ अवंबुनीत्॥ अवंबुः अवंबुनिष्काम्॥ अवंबुः अवंबुनीः वंखनीति।
वंखति॥ वंखातः वंखति। वंखापात्॥ वंख्यात्॥ अवंखानीत्॥ पोपवीति। पोप्वोति॥

३०८

63

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अपोपवीत्त॥अपोपोत्त्॥पोपावित्त॥अपोपावीत्त। नोनवीत्ति॥नो नोत्ति॥जा हेत्ति॥
जाहात्ति॥जाहित्तः जाह [illegible] त्ति॥जाहीयात्त॥जाहिति॥अजाहेत्त॥अजाहात्त॥अजाहिताम॥
१७६४ अजाहेः अजाहाः जासायात्त॥जाहित्ता॥अजाहासीत्त॥अजाहासोष्टाम॥दादेत्ति॥दाद
ति दात्तः दाधात्त॥दाहो दाहि दादेयात्त॥अदादात्त अदात्ताम॥एवं धेष्ठ॥दाधेति॥दाधा
ति। दाद्धः दाधा सि॥धेहि दा धेयात्त॥अदाधासीत। अदाधात्त। दादेत्ति। दादाति।
दाहित्तः दादीहि। दादायात्त॥सास्वपीत्ति॥सास्व प्नः सास्वपत्ति। असास्वपीत्त॥अ। ६४
सास्वप॥असास्व व। सास्व प्यात्त। असास्वापीत्त॥ह वाकनीत्ति वाकीर्त्ति॥वाकीर्त्तः

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

तॄ॰ तातनीति ॥ तातर्त्ति । तात्तीर्त्तः तात्तिरत्ति ॥ तात्तीर्हि ॥ तात्त रारिता ॥ अततात्तनीत् ॥ अतात्तः

अतात्तीर्ताम् ॥ अतात्तारीत् ॥ अतत्तात्रिछाम् ॥ अतेर्पः जुहोत्यादिर्वे ॥ पूर्वस्य र इत्यत्वेनुक् ॥

त्रि॰ त्रीकोस्तु पूर्वस्यास्सवर्णे रूप ॥ अतरीत्ति ॥ अत्रिपरीत्ति ॥ अत्रिपरीत्ति ॥ अतर्त्ति ॥ अत्रि

पर्त्ति ॥ अत्रीतः अत्रिपत्तः नुकोत्रिलोपइति लोपः अनम् ॥ आत्रत्ति ॥ अत्रिप्रत्ति ॥ त्रि

त्रि॰ त्रिङ्ः ॥ आत्रिपात्त् ॥ अत्रिप्रपात्त् ॥ अतरित्ता ॥ अत्रिपरित्ता ॥ आत्रारीत् ॥ आ

त्रिपारीत् ॥ गृह॰ जर्गृहीति ॥ जर्गर्द्धि ॥ जर्गृद्धः जर्गृहत्ति ॥ अजर्घट् ॥ गृह जगृहीति ॥

अगृहाद्धि ॥ नसा दौति॰ निमित्तं सप्रसारणं तस्य बहिरंगत्वे नासिद्धत्वं न नुगा

दूपः जार्गृद्धः जर्गृहत्ति ॥ जागृही विता धुत्ति ॥ जागृहीता ॥ अजागृहीत् ॥ जर्गृधी

त्ति ॥ जर्गृद्धः जर्गृधत्ति ॥ जर्गृधीभि ॥ जर्धस्ति ॥ अजर्गृधीत् । सिपि ॥ अजर्धाः

दृः ॥ ही लोपो ढो ढे लोपे ॥ इत्येहसात्त ॥ इति वित्सर्गः २

(64)

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम
श्रीराम
श्रीराम

अजर्घृर्त ॥ अजर्गृधीत् ॥ पाप्रच्छीति ॥ पाप्रच्छि ॥ तस्य दौ न संप्रसारणम् ॥ पाप्रच्छः ॥ पूर्ति
क्ङिति प्रो नेम वच्छस्य शो वस्य ऊः पा प्रष्टिम ॥ पाप्रच्छ्व ः पाप्रष्मः स्पग तौ नाहपीति नाहन्तः
नाहपति ॥ नाहमि ॥ नाहाव ः नाहाम ः हर्षगति कान्यो ः नाहर्षीति ॥ यवपो वं सेह का वेव लोपः
नाहर्ति ॥ नाहर्षीति ॥ नाहर्हि ॥ अनाहः अनाह तौम ॥ अनाहर्ष ः अनाहष्टुः स्वर त्व ग्रास्त्र प्य
॥६५॥ विप्रवामुपधा व कारयो ह्रः यौ ह्रसा है जेमा है है व प्रसपे ॥ जा ध्वरीति ॥ जाहूर्त्ति ॥
जाहूर्त ः नाध्वरति ॥ नाध्व वं ः नाहूर्म ः नाहूर्हि ॥ ताध्वरीति ॥ तातूर्त्ति ॥ ता तूर्तः तात्वन ॥६५॥
ति ॥ स्त्रिवुगति श्रौ वरापो ः सेष्विवीति ॥ सेस्त्रोति ॥ मव्व ष्व ने ॥ माम्वीति ॥ मामोति ॥ मा
मूतः मामवति ॥ मामोषि ॥ मामोमि ॥ मामाव ः मामम ः मामवीतु ॥ मामोतु ॥ अमामवीत् ॥
अमामवम् ॥ अमामाव ॥ अमामूम ॥ तुर्वी धुर्वी दुर्वी धुर्वी हि सापार ॥ तोतुर्वीति ॥ त्रेफा

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

पा. प
पा

त.द्यौ.द्यौ.दिवः॥ द्यौ कसाद्यौ नमाद्यौ देव प्रत्यये॥ तोतोर्ति॥ तोतूर्त्तः तोत्तुर्वर्ति॥
तो तुर्वर्ति॥ तोप्पोर्त्ति॥ दो दोर्त्ति॥ दो धोर्त्ति॥ मुर्छा॥ मोमोर्त्ति॥ मोमूर्त्तः मोमूर्छति॥
इति पा. जुगन्तप्रक्रिया॥ नाम्नोपईं वास्य॥ नाम्न इच्छायामर्थे पः प्रत्ययो भवति॥

उ. कविवपे च्छ्य स्यात्

अवर्णास्य ब ई करः॥ आत्मनः पुत्रमिच्छति॥ पुत्रीयति॥ ख वि स्वर व घ कारः
गामिच्छति गव्यति॥ ख्वघति॥ मघति॥ पुष्पघति॥ अत्रस्म घति॥ काम्यश्च॥
पुत्रकाम्यति॥ धनस्य नेकारो गर्छ॥ धनायति॥ अस्यत्र॥ धनीयति॥ उदके
स्याद नीपपासा पास्य॥ उदन्यति॥ अन्यत्रोदकीयति॥ गीर्यति॥ पूर्यति॥
दिवमिच्छति॥ दिव्यति॥ अमुमिच्छति॥ अदस्यति॥ अतोरिः॥ कर्त्रीयति

गर्दभेमातिक्षपः ३ सनिपात्यो रेखाघापा पस्य लोपोन ७ स्वन्मेद वात्वे ७

पुत्र का प्यास्वकार इत्यत्र अनपि च हलात इत्य नेनयकारलोपः कृतो नअपव इहलोनाद
र्य कल्प अहणसमुदायो र्य वा तस्मिन्कदृशा नर्यक - - -

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

हसान्तिद्भितस्यपस्यलोपोपेव ॥ गार्गीयत्ति ॥ वा व्यत्ति ॥ कवीपत्ति ॥ समि
ध्यत्ति ॥ हसाघस्य लोपो धानपिनाम धौतौ ॥ सभिधित्ता ॥ समिध्यित्ता ॥ मान्त
६६। व्यप मोपोव ॥ किमिछत्ति ॥ इदमिछत्ति ॥ स्वरिछत्ति ॥ अस्य च यपोः सुखमेधु ॥
नेछायाम ॥ अश्वस्यत्ति वऽवा ॥ छ षस्यत्तिगोः ॥ नीर न वरापो लुप्तो नसापारि ॥
नीरस्यति वा न: ॥ नवरा स्य त्पुच्छु: नाम्नो पेनः नसापासुगसु वौ ॥ दधिस्य
त्ति ॥ मधुस्यत्ति ॥ मध स्यत्ति ॥ पसस्काम्यति ॥ सर्पिष्काम्यत्ति ॥ मान्तान्यपा ५६ ६६ ॥
ध्या काम्यः किं काम्यत्ति ॥ स्वः काम्यत्ति ॥ फररोव नाम्न: फररोऽपेप: ॥ नम
स्यति देवान् ॥ तपस्यति ॥ वरिवस्यत्ति ॥ शोद्धादि स्यापऊ ॥ शोद्धापत्ते ॥ वैरापत्ते ॥

प्रा ढंकरोपत्तिये दीर्घः १

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम
श्रीराम

कस्हापते ॥ अभ्रापते ॥ मेघापते ॥ कच्छापते ॥ उष्मवाष्पधूमेभ्यउद्वमने ॥ उष्मापते ॥
वाष्पापते ॥ धूमापते ॥ जीर्णे करणे ॥ नाम्नोञ्जिः प्रत्ययः करणेऽस्वङ्गित ॥ घं करोति ॥
घठपति ॥ अजघठत् ॥ महान्तं करोति ॥ महपति ॥ यवपति ॥ पुवाऽप्ययोः कनवा ॥ पुवानं
करोति ॥ कनपति ॥ नाविष्ठिवत्कार्य्यम् ॥ स्थूलं करोति ॥ स्थवपति ॥ दवपति ॥ क्षेपपति
क्षेपपति ॥ अचिक्षेपत् ॥ तोदपति ॥ अतुतोदत् ॥ प्रियं करोति ॥ प्रापपति ॥ गुरुं करोति ॥
गरपति ॥ स्थिरं करोति ॥ स्थापपति ॥ वृद्धिं करोति ॥ वृद्धपति ॥ नरः ॥ स्वरादेः परः ॥ अ
ग्निपूर्वस्य नो वा ॥ औणिक्षत् ॥ औणिठत् ॥ वृद्धं करोति ॥ वृद्धपति ॥ औजिठत् ॥
८५२ औड्ढत् ॥ कर्तुरुपे ॥ उपमानात्कर्त्तुराचारे ऽपेपः ॥ श्येनइवाचरति ॥ श्येनायते ॥

अघलोपिनो नाऽकार्य्यम् ॥ त्रिपुंनामस्त्रीब्रता ॥ तुदंलघुमुद्धृतमित्यमरः ॥ अजेवश्रोदृशाः स्थानिवत्सा तेनम
स्तमावच्छेमारपतीत्यादौ वृद्धिः

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

क्राकः॥ परिस्तृतापतेमूर्खः॥ पक्षिवासलोवः॥ पपापते॥ पपस्पते॥ अप्सरसमोजस

सुमनसांनिस्यम्॥ अप्सरापते॥ कुरूपाम्रे नीयते॥ कु र्यं॥ सुमनापते॥ कुपुष्पम्॥

नाम्नाम्रा वरीभिपृवा॥ सूस्रूवावरति॥ सस्मति॥ अऊवावरति॥ अति॥ अतःअस्ति॥

९८५ स्तिढि॥ औ॥ अतुः॥ ऊः पात्॥ यास्ताम्॥ इतः॥ आसीत्॥ माजेवावरति॥ माजाति॥ ९८।

॥ माजांचकार॥ अमाजासीत्॥ काविरिवावरति॥ कवपति॥ कवीयात्॥ नामधातोर्द॥

कि वीसै॥ अकवपीत्॥ अकवापीत्॥ विरिवावरति॥ वपति॥ विवाप॥ वि व्यतुः

अवपीत्॥ अवापीत्॥ भ्रीरिवा वरति भ्रपति॥ भ्राभ्राप॥ भ्राभ्रिपतुः पित्तेवाप

आभ्रत इच्छितवा अघ्नाहपि ऊस्वर्ग मसावत्वाऽपि आत्मआत्मीपञ्ज्ञाति धनानि वर्अंकैपि॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

११म

अनुभवो भोगे ॥ दुःसनुभुज्यते पापात् ॥ विविधम्भिरूच्छव्यान्ते पापात्मा स नरः ॥ दुःखं वेदयते ॥

रेपूर्धपं धातुं तं ना हे तो अत्यपोनिकी धत्ते व य रुक्मि पते ॥ स्वमनापत ॥ स्वमनापिच्छ ॥ उ

रेपूर्धपं धातुसंज्ञा हेतोः प्रत्यये परे की यते ॥ सुखं वेदयते ॥ सुखायते ॥ यस्य दुःखायते ॥

मिनापत ॥ सुखानि भोग्यः कर्तुं सम्भवे ॥ सुखं वेदयते ॥ सुखायते ॥ यस्य दुःखायते ॥

९८ ॥ पुच्छभाण्डचीवरं ण्यिङ् ॥ पुच्छादुत्सने व्यसने च पर्यसने वा ॥ उत्पुच्छयते ॥ विपु

च्छयते ॥ परिपुच्छयते ॥ भाण्डात् समाचयने ॥ संभाण्डयते ॥ चीवरात् परिधाने अर्जने च ॥

परिचीवरयते ॥ संचीवरयते ॥ भिक्षुः ॥ अर्थवेदसत्यानामापुक् ज्ञौ ॥ अर्थापयते ॥

अर्थापयति ॥ वेदापयति ॥ सत्यापयति ॥ अर्थमाचष्टे ॥ रेतापयति ॥ वर्णं प्रपयति ॥

व ज्ञा सत्या पूर्वं याति वेद व्याः प्रापयन्त ॥ अर्थि प्रपत ॥ मं उं प्रकृपति ॥ प्रामम्र दत् ॥

प्रमम्रदत्त ॥ म ॥ प्राकृ प्राहहे ॥ भ्रप्रापति ॥ कृश्रावति ॥ पूटपति ॥ अवमम्र प्रात ॥ अव

वर्गादिनुग्रहानोर्पवा नत्तो नना वर्ग वा वीयो नु दात्त स्तोपध स्तोपध स्तात्मात ऊ प्स्यातत कालादेश्च ॥ अत्र तापवत् तु वर्णादिष्ठम्

धे नेना लिखापयती निर्मि सद्धम स्त्रापुमिति धौ वराप्तु लिखवती तिविग्न्य रेषिपत त्र वर्तिताप्यमरु

(61)

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीमव

मा पा

श्री

मप

तरति ॥ पितरां वकार ॥ सिद्धि ॥ पित्रिपात ॥ भूरिवावरति ॥ भवति ॥ पुमाव ॥ अमावी ॥
डुरि वावरति ॥ दूयति ॥ अ दूावीत् ॥ अमानस्यायधपारीर्धः धौमन्सा दे हे वपुरि ॥
इहिमवावरति ॥ इहामति ॥ राजापते पेनात्तमेवपं आ मत ॥ राजेवावरोति ॥ राजानति ॥
पृष्पा इव पष्पीनति ॥ अनुत्तीनति ॥ चौरीव चवति ॥ क इवावरति ॥ वति ॥ वेवौ ॥
वके ॥ पव्ये ॥ स्व इवावरति ॥ सखे ॥ सस्यतुः ॥ आवाराडुपमानात ॥ कर्मो धारपोरूप
मानात्तपः प्र स पो भावारे ऽ वे ऽ स्ववेकतः ॥ पुत्रमिवावरति ॥ पुत्री पति ॥ शिष्यमुपा
ध्यापः ॥ प्रासादीपति ॥ कुचाम ॥ भसादि मे ॥ भूतत्त भावे पदु अन्यहस मेयभ्व ॥
अ भ प्रे भवति ॥ भ पापते ॥ अप्रास्यत ॥ भ प भे यति ॥ आश्वापते ॥ धिवपि ॥ आ दूषताति ॥
भ प्रति ॥ [illegible] घिरपि ॥ भ प्रीभवति ॥ भ पपभूत ॥ भ पपभूताम ॥ उपसर्गे समानाधा
अनूत तन्त्रावे तद्भ्याक्षिपेणि नम्रः श्रिवः ॥ धौपदीर्धः इवास्य ॥ वौपो ऽ वे ऽ रास्य ई इ उ तोपदीर्घः २

च क्रायां ... पाधित्वा पेत इ स तो नानि वक इति भा
ह ४

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

श्रीराम

आवपतीतितिठ ग्रोय एकस्वरस्ता उदईव ॥ उच्छ घास्य रस्यांच्वेतर कारस्यईकारो भवति प्रासादो स्वरपो ॥२
निषेधस्तु नपुंतो पिवना प्राप्नु मायेनडि त्योवे ववाधकोपि हि सनतु वे स्यस्वर

अक्षात ॥ अग्रहृन्त ॥ पोरिव्रजपति ॥ पर्यवव्रजत्त ॥ व्याम्रावाव्छे ॥ व्याददपति ॥ मोपृयति ॥ पुवां अ
वांवावछे ॥ पुष्पपति ॥ अलपति ॥ प्रवारं ॥ प्रार्वपति ॥ अपू मावत ॥ अनेपति ॥ द्रुत्येके ॥
विप्रासंविदर्पति ॥ विघावपति ॥ नृस्यने ॥ उद्धव ॥ उमीनपति ॥ उदैविवजत ॥ प्रत्यंवं ॥ प्रतीम
वपति ॥ प्रत्यविवत्त ॥ समीवपति ॥ सम्यविवत्त ॥ तिर्पवम ॥ तिरपपति ॥ अतितिरापत ॥ म
ध्र्ववं ॥ सध्र्यापपति ॥ अससध्यापत्त ॥ अतितिरं ॥ नेदपति ॥ अविनेपत्त ॥ वाउंसाधपति ॥ व
द्धं ज्यापपत्ति ॥ बर्षपति ॥ स्फरं ॥ स्फरापपत्ति ॥ उरुं वरपत्ति ॥ अवीवरत्व ॥ वहुजं वहपति ॥
मधुवहत्त ॥ रप्नं ॥ रपपति ॥ अतितिरपत्त ॥ धैं धापति ॥ अदिधाधत्त ॥ पंदरकम ॥ पंद
पत्ति ॥ ऽः पृतिनाम धातुप्रक्रिया ॥ ऽः पंडुपि भ्रोपकस्वार्थो ॥ करन्जग आविधर्हो ॥ पंडुपति ॥
पंडूपते ॥ मेतुअरापे रापेव ॥ मंतुपति ॥ वंडप्नू जायाघूर्पयो ॥ वल्गुपति ॥ अस्तअस्तूअस्तु वडुतापे ॥
अप्रोदृ्ति ठोपसत्तौसि पोदिप्रासत्तो हक्यापादोदृशो ॥ पुनीच्छ ठोपस्तुसवतान ॥ प्रातितिरापद्दिति प्रश्च ठोपसाद्युपक्षा
दूस्यानरु ॥ वाहो द्वहः ऽहरहिम ॥ रूपद्वः सर्वस्मितिमाधवः ॥ कुमारकादे वत्ताम्निपुस्तिवत्ताक्रियाकर २

ज्ञौरस्कशा
स्वरस्यनी
सोप: ९

68

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

१३१ निर्विशीत्यत्र समेह त्या कत्वर्थं प्रत्ययः त्यां त्रवशान कार्यं वेद न समम् । निपूर्वोऽस्मात् सोऽनिपूर्वः निर्वे॰
१श्रीपर श्वासो गविशांनिधि ग्रामादि दस्य समि विशाहित्त स्मान्निर्विशादिः १

६ अस्यति ॥ अस्रूपत्ति ॥ से जादीपौ ॥ से जापति ॥ मे धाश्रेषु ग्रहणे ॥ मेधापत्ति ॥ सुख दुःखतत्क्रि
पापण ॥ सुख्यति ॥ दुःखति ॥ सपर पूजायाम् ॥ सपर्यति ॥ भिषज चिकित्सायाम् भिषज्यति ॥
१२३ इषुध शरधारणे ॥ इषुध्यति ॥ गद्गद वाक्स्खलने ॥ गद्गद्यति ॥ एला केला खिला विलासे ॥ हृणीङ रो
षणे लज्जायां च ॥ हृणीयते ॥ महीङ् पूजायाम् ॥ महीयते ॥ अगद नीरोगत्वे ॥ःः॥ इत्यादि इति
॥६९॥ कण्ड्वादयः ॥ निर्विशादेः स्यादिपूर्वकाद्भूवादेर्धातोः आत् ॥ निर्विशति ॥ परि अव वि भ्यः क्रियः ॥ परि
क्रीणीते ॥ विपराभ्यां जेः ॥ विजयते ॥ आङो दाजोऽनास्यविकाशने ॥ विपादत्ते ॥ विकाशने व्या ॥६९॥
ददाति मुखं ॥ पराङ्गकर्मकान्नैव सेव ॥ आदत्ते पिपीलिकाः पतंगस्य मुखम् ॥ क्रीड वि
हारे ॥ क्रीडोऽनुसंपरिभ्यः ॥ आक्रीडते ॥ अनुक्रीडते ॥ समोऽकूजने ॥ संक्रीडते ॥ कूजने ॥ संक्री ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

हनोलुः लिङ्गेर्धः नुज्ञातिया व्रीहि

भ्वीाार

॥७०। उपांमंत्र कर णादेवपु जासंमतिपर णामिञ्र करा णपरिपृच्छ ॥ आग्नेय्याग्नी ध्रुवपतिष्ठते ॥
मेचकु णाकिम ॥ भर्तारमुपतिष्ठति यौवनेवश्या सप्तपति ष्ठते ॥ गंगायमुनामुपतिष्ठ
ते ॥ रथिकानुपतिष्ठते ॥ पंथाः सुध्रुमपतिष्ठते ॥ वालि स्सायाम ॥ भिनु पः प्रभुमुपतिष्ठति ॥
उपतिष्ठते वा ॥ अयमे काष ॥ ज्ञां मनुपतिष्ठते ॥ उर्धेयोत पुः प मे करा स्योणकर्म
काष ॥ उत्तपतेवितपते ॥ पातिंवा ॥ मा उपमहानिसाप ॥ आव ष्ठर ॥ पातिं वा आहते ॥
शिरोवा ॥ अमत्रश नुमायच्छति ॥ आहरि वो ॥ हनः सिः वित ॥ आहत ॥ आलस्मताम ॥ आ
यधिकआ वधिपातार ॥ पमः सूवमेसिः कित ॥ उपपत्त ॥ समागमच्छ प्रविस्याद ॥ ॥७०
यर्तिभ्नु विदिदिप्राप्यः ॥ संगच्छते ॥ गामः सिस्योवितो वा ॥ संगसिच्छ ॥ संगसिच्छ ॥
समगते ॥

शिनो ४ ४ अवकर्मका स्यास्याद् वर्मका स्याच शिनो ४

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

पितुर्गतं प्रकारमनुशिष्य सती इत्यर्थः २
गमनानुगतो ऽर्थः २ धनुर्धारिविषये ... ते इत्यर्थः १

इति ॥ रघुवंशम् ॥ प्रागेव ॥ तमाधाम ॥ आगमपरस्वतावता पितेर्नि तासरपाम ॥ धनुर्धारिते ॥ हर
तेर्गतता छीये ॥ चिते कमेपरा अनुहरते ॥ गतता छीत्वे ॥ ताच्छीत्येकिम् ॥ मातुरनुहरति भवेति
ईषाज्ञिपि भानु ... करणोच्छा अपास्य तुष्या ... कुनि ... आत्मेनि ॥ अपक्रिते
संधापुः ॥ आङोयुजच्छौ ॥ आनुते ॥ आपृच्छते ॥ प्रापडपारे मे ॥ विप्रापप्रापते ॥ समवप्र
विभ्यः स्थः ॥ संतिष्ठते ॥ आङः ॥ प्रतिज्ञापाम ॥ ... नित्यमातिष्ठते ॥ स्वाभिप्रायावि
कारोति ... आप्यापाव ॥ गोपीहस्मापतिष्ठते ॥ संप्राप्य ... तिष्ठते ॥ ए
दाश्च ... उद्धर्मस्मर ... मुत्तानुतिष्ठते ॥ अनुद्देकिम् ॥ आसनादुत्तिष्ठति ॥ इत्यपाम ॥ आ
माच्छामुत्तिष्ठति ॥ पः दुर्योधनः प्राप्यं नामस देहं प्राप्य कराणिति निरोगत्तु न प्रातित्य त्वन प्रतिज्ञा नीति इत्यर्थः ॥
स्तत्तविषयपके ज्ञाने सकोमव इत्यर्थः १ स्थित्वा स्वाभिप्रायं स्वसं बोधयति इत्यर्थः २

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

समगंस्त ॥ समगच्छते ॥ संप्रच्छते ॥ संस्वृक्षाते ॥ संभ्रूराजते ॥ संचिते ॥ संविहाते ॥ वेत्तेरंतो वा नुपा
ति ॥ संविदते ॥ संविद्रते ॥ संपश्यते ॥ उपसर्गादस्यत्यूहो वा ॥ निरस्यति ॥ निरस्यते ॥ समूहति ॥
समूहते ॥ समीरीते ॥ निसमुपविभ्योह्वः ॥ निह्वयते ॥ संह्वयते ॥ स्पर्धायामाङः ॥ कृष्णश्चा
णूरमाह्वयते ॥ स्पर्धायां किम् ॥ पुत्रमाह्वयति ॥ अप्रतिबंधे सति हस्ते कृततस्सुक्रमः ॥ अ
विक्रमते बुद्धिः ॥ अध्ययनाय क्रमते ॥ क्रमंतेऽस्मिन् शास्त्राणि ॥ उपपराभ्यां ॥ उपक्रमते ॥
पराक्रमते ॥ आङ उद्गमने ॥ आक्रमते सूर्यः ॥ आप्रतिरिति किम् ॥ धूमो गृहमा
क्रमति ॥ वेः पादविहरणे ॥ साधु विक्रमते वाजी ॥ प्रोपाभ्यां समर्थाभ्याम् ॥ प्रक्र
मते ॥ उपक्रमते ॥ अनुपसर्गाद्वा ॥ क्रामति ॥ क्रमते ॥ अपह्नवे ज्ञः ॥ शतमपजानीते ॥
अकर्मकाच्च ॥ सर्पिषो जानीते ॥ अनुपसर्गाज्ज्ञः ॥ गां जानीते ॥ संप्रतिभ्यामनाध्याने ॥

70

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम

शतंसंजानीते ॥ शतंप्रतिजानीते ॥ अवमाध्यावेक्षिम ॥ मातरं संजानाति ॥ वेः शब्दक
र्मणः ॥ ह्रजः ॥ शब्दंविकुरुते ॥ विकुर्वते सैन्धवाः ॥ भासनोपसंभाषाज्ञानयत्नविमत्युपमंत्रणे ॥
षुवदः ॥ शास्त्रेवदते ॥ कर्मकरानुपवदते ॥ शास्त्रेवदते ॥ क्षेत्रेवदते ॥ गेहेविवदते ॥ उपवदते ॥
॥७२॥ मनुष्यादीनां संभूयोच्चारणे ॥ संप्रवदंते ॥ ब्राह्मणाः ॥ अकर्मकादनुपूर्वात्
कर्मकात् ॥ अनुवदते ॥ कठः कलापस्य ॥ वाविरुद्धोक्तौ ॥ विप्रवदंते ॥ विप्रवदंति ॥ वावे
च्चा अवाद्गिरः ॥ अवगिरते ॥ समः प्रतिज्ञापारं ॥ शतं संगिरते ॥ उदश्चरः सक ॥७१॥
र्मकात् ॥ धर्ममुच्चरते ॥ समस्तृतीयायुक्तात् ॥ रथेन संचरते ॥ दाणश्च सा चेच्चतुर्थ्यर्थे ॥
दास्याः संयच्छते ॥ कामुकः ॥ अशिष्टे भार्यायै संयच्छति ॥ उपाद्यमः स्वीकारे ॥ भार्यामुप
यच्छते ॥ यमः स्वः किन्तु विवाहे ॥ रामः सीतामुपायत ॥ उपायंस्त वा ॥ उद्वोढस्यमः

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रारिश्वान्तश्वाघत्तौ स्वरोश्राघत्तौश्राघत्तावपध॰प लायरणपत्तः स्तातघत्तस्ना
सा सा उपर्गभूवस्वाए घत्तो पसर्गस्तस्मात् स्वाएघत्तोपसर्गात् २२२२२२२२२२२

स्ताभुस्ए॰ प्रांत्ताना॥जिज्ञासते॥ श्नुश्नुषते॥सुस्नूर्षते॥ दिढुन्नते॥ श्रनोजोविते न्द्रे॥
श्नुजिज्ञासति पुत्रम्॥श्रस्माउ सोश्नुवः॥प्रतिश्नुश्नुषति [illegible] श्नुश्नुषति॥ स्वाएघत्तोपस
र्गोाधुपरपते॥प्रपुंत्ते॥ उपुत्ते॥ श्रपत्तो किम्॥पात्रााराप्रपुनीत्ते॥ समःश्नाव॥ सं
राहृते॥ श्राहम्॥ भुजोऽपालने॥ श्रोदनंभुंक्ते॥ पालनेतु॥ भुवंभुनक्ति॥ गंधिनं
विस्पाउयात्तानांप्रत्तारणो॥ माणावकंवेपते॥ गर्वपत्ते॥ प्रत्तारस्तोकिम्॥ श्राजंग
धपति॥ श्रभिकोनामस्वोस्यात्तीस्पर्धः॥ श्रारिंयंवपत्ति॥ वर्जपतीत्स्पर्धः॥ श्रपाद्हृः॥
श्रारीयंतिहरति। सत्तिहरणे। न्यात्मनेपदंवक्तव्यं। व्यातिहारोतोगतिहिंसार्थेभ्यः
मापमपवद्ते॥ कर्मव्यतिहारेधात्तोः॥ व्यतिभवत्तो॥ व्यतिराते॥ गतिहिंसार्थेभ्यः
जल्पहसात्त॥ इत्तरेतराओऽन्यपरस्पपदाश्रन॥ व्यतिगच्छंति॥ व्यति घ्नंति॥ व्यतिह
देवदत्तस्वजोगंभवनंजरशस्त्तभयनी त्यर्थः १
देवदत्तस्वजोगयंस्नानंजायस्तव्यातिराते १

संस्तु
तेश्नोत्र
मितिस
मागम्
छतेप
देतुनप
ठितःश्र
स्पापस
पनस्स
गहााा
त्तं७७

पर्यवसुधु आभ्यु विकर्मणि भवनं भू तस्यां भुवि ॥५॥ धातुपर्ये सा साध्य नूपे भावे घर्षे तु विसिद्धनूपो भावो कृ ष्य
श्रीरामः एकस्य भाते अतोऽपि पर्यवनादि साध्य नूप स्य स ... स्यनूपत्वाल्लस ... एषा घञ् अपः उतं च त्रि पापाः सिद्धेतो च स्वाप
ज्ञाताद्व्यवस्थात्राभिर्निर्तताएउ पवनतस्तेगतः कर्तिव्यते इति सि
ग वे ना सति ॥ अनुपरास्यां क्रुजः परः ॥ अनुकरोति ॥ पराकरोति ॥ अभि प्रसति भ्यः क्षिपः । ...
भाडुत्पा अभिक्षिपति ॥ प्राद्वहः ॥ प्रवहति ॥ परेर्मृषश्च ॥ परिमृष्यति ॥ परिवहति ॥ इति परस्मै भावस्येक
नाक्रिया
साच वस्था ॥ यहवतुर्थे ॥ धातोर्भाविकर्मणि च यक् प्रत्ययः स्यात् भावादिषु चतुर्षु ॥ वादिकल्प
७२ परतः ॥ आ कु विकर्मणि ॥ अकर्मकाद्धातोः सकर्मकाद्वा कर्मणि भवति ॥ यम ॥ ७
धातुर्वेन भूतः पुष्मद् स्मदोर्विषयत्वात् प्रथमः ॥ भूयते ॥ भवता ॥ भूयेत ॥ भूयताम् ॥ अभू ॥ ७२ ॥
सकल
भा तु वा यत ॥ वभूवे ॥ स्य एनां तानां लन्यत्रलुड्लॄणां भावकर्मणोः सिस्तण्णिष्यपामिड्वा
या भावः स इटव ॥ भाविषीष्ट ॥ भविषीष्ट ॥ भाविता ॥ भविता ॥ भाविष्यते ॥ भविष्यते ॥
अभाविष्यत ॥ अभविष्यत ॥ ञिणो भावकर्मणि ॥ धातोस्तनिपो भावे कर्मणि च ञिण् ॥
युष्मदस्मदभ्यां समानाधिकरणाभावात् भ इति र्यवनादि नामानां विषयत्वेपि प्रथमा इति ॥ श्रीमे
धारणा भावात् प्रथम ७

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

प्रत्ययः स्यादप वादः ॥ नुक ॥ अप्रति ॥ अकर्मकेष्वप्युपसर्गवशात्सकर्मकतामनुभा
वति ॥ सुखमनुभवते स्वामिना ॥ ५ जासन्तास्थिति जागरं ॥ क्छि त्तयभपञी
धीतिमारतां ॥ पापन क्री डा रूं विहीप्स्व पं धातुगणोत्तमकर्मकमाहुः १ ॥ फल व्यापा
रयोर्कनि छायामकर्मकः ॥ धातुस्तु योऽर्थं मे हिनस्त कर्म कठ हाहतः ॥ २ ॥ धा
या तोरर्थान्तरे वृत्ते धा त्वर्थेनोपसंग्रहात् ॥ प्रसिद्धे र विवक्षा तः कर्मणोऽप
क्रिया ॥ ३ ॥ रुप्यते ॥ प्राप्ये ॥ प्राप्य बोध्य ॥ प्राप्य छीच्छ ॥ अप्राप्य ॥ अपाद
धः क्षिपते ॥ वेदुः स्वाक्षिप ते ए गौर्वृत्ते गैः सूत्य हं क्षिपे ॥ वक्रे ॥ प्राप्तवीच ॥
सृपीछ ॥ प्राप्स्यत्ते ॥ क्षीष्यते ॥ प्रकारि ॥ अकर्मिवात्ताम ॥ अरूपाता
नायते ॥ भावयांचक्रे ॥ भावयाम्भूवे ॥
श्री शो १ य ठू यद्विन्ति ४

72

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

राम

भावयामासे ॥ इत्यादि दिजिज्ञेयः भाविता ॥ भावयिता ॥ भाविष्यते ॥ भाव
यिष्यते ॥ अभावि ॥ अभाविषाताम् ॥ अभावयिषाताम् ॥ बुभूष्यते ॥ बुभूषांचक्रे ॥
अबुभूषि ॥ अबुभूषिषाताम् ॥ बोभूय्यते ॥ यङ्लुगंतात्तु ॥ बोभूयते ॥ स्तूयते
विष्णुः ॥ अस्तावि ॥ अस्ताविषाताम् ॥ अस्तोषाताम् ॥ अर्यते ॥ आरिता ॥ आर्ता ॥
७३ स्मर्यते ॥ स्मारिता ॥ स्मर्ता ॥ इज्यते ॥ अयाजि ॥ तनोतेर्वास्वयंपक्षे ॥ तायते ॥ त
न्यते ॥ अतानि ॥ जायते ॥ जन्यते ॥ जज्ञे ॥ तपोनेत्पाकर्मकर्त्तरि ॥ अन्वतप्त व ॥ तप्यते ॥
अन्वतप्त पापेन ॥ दा हृ ॥ दीयते ॥ आतोयुक् ॥ दायितादाति दायिव ॥ दायिषी ७३
ष्ट ॥ दासीष्ट ॥ अदायि ॥ अदायिषाताम् ॥ अदिषाताम् ॥ धीयते ॥ ग्लायते ॥ अ ॥
ग्लायि ॥ हन्यते ॥ हनो वध ॥ घानिषीष्ट ॥ वधिषीष्ट ॥ हन्ता ॥ घानिता ॥ अघानि ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

आ धनिषाताम्॥ अरसाताम्॥ अवधि॥ अवधिषाताम्॥ इत्यादिटो नदीर्घः॥ ग्र
हिता॥ ग्रहीता॥ अदर्शि॥ अदर्शि॥ अदर्शिषाताम्॥ अदृक्षाताम्॥ शाम्यतेम्मुनि
नो॥ मान्तस्यसेटो नच्छ्रिरिराज्ञिशाति द्युतिवनत्वावमिकमिवमो नाम्॥ अप्र
मि॥ अदमि॥ अवामि॥ अक्रामि॥ अवामि॥ स्पंतस्यत्॥ शाम्यतेमोहोहहिरार॥ शामा
यांचक्रे॥ मितांस्यंह ताबामिरोन्तामि वा चादीर्घः॥ अशामि॥ अशमि॥ अशामिषाताम्
अशमिषाताम्॥ वधूहिंसायाम्॥ हनिवधोर्लङि॥ अवधि॥ भंजेर्विभाषा नलोपो वा॥
अभाजि॥ अभंजि॥ लभेर्हत्मनो र्लुम्वा॥ अलंभि॥ अलाभि॥ गौरीतौ कूर्मीराद्दुग्धा

कार्यभ्रमतः सः पपात पंना अवलम्ब नं कौराम

73

श्रीराम
अकर्मकाणामपि तेषां धात्वर्थविशेषे विवक्षिते तस्मात् कर्म संज्ञा स्या

देः ॥ मयानेन हृदे ध्वहम ॥ बुद्धिभक्षार्थयोः ॥ १४ ॥ द्विकर्मकाणां शिजे ॥ १ ॥ या ॥ प्रयोज्यकर्म
७८॥ ण्यन्तानां आदयोमताः ॥ गौर्दुह्यते पयः ॥ अजाग्राममनीयते ॥ ह्रियते ॥ कृष्यते ॥
उह्यते ॥ बोध्यते ॥ माणवकं धर्मः ॥ माणवको धर्ममिति वा ॥ भोज्यते माणवकमोदनः
माणवकः ओदनमिति वा ॥ पाठ्यते माणवकं वेदः ॥ माणवको वेदमिति वा ॥ देव ॥ ७८॥
दत्तो ॥ ग्रामं गम्यते ॥ अकर्मकाणां काला दि कर्मकाणां कर्मणीति भाववच्च लकारः ॥ मा
सोमास्यते ॥ आस्यते देवदत्तेन ॥ कुरवः कुरून्स्वाप्यन्ते ॥ गोदोहः गोदोहं ॥ वास्यते देवद
त्तेन ॥ क्रोशः क्रोशं वास्यते देवदत्तेन ॥ ण्यन्तात्तु प्रयोज्ये प्रत्ययः मासमास्यते माणवकः

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

यदासौ कर्म्मातिशयं द्योतयितुं कर्तृव्यापारेण न विवक्ष्यते ॥ तदा कारकान्तराण्यपि कर्तृ
संज्ञां लभन्ते ॥ साधुरसिश्छिनत्ति ॥ काष्ठानि पचन्ति ॥ कर्मतास्तु कर्तृत्वविवक्षायां प्र
ए फ कर्म्म करणियप्राप्ते परत्वात् कर्म्मकार्यास्तेभ्यो भावे कर्तरि च लकारः पच्यते ओदनेन ॥ भि
लं ओ८ गुटि द्यते काष्ठेन ॥ अपाद्याने ते कर्म्मकर्तरि यगादि रात्ववृद्धि ॥ पच्यते ओदनः ॥ भिद्यते का
ष्ठम् ॥ अपाचि ॥ अभेदि ॥ स कर्म्म कारणान्न ॥ अजे ग्रामं न यति ॥ दुहिपच्योस्तु कर्म्मकयो
र्वा ॥ दुह्यतु नमां कर्म्मकर्तरि यगादि गौणेन ॥ गौः पयो दुग्धे ॥ स्वयमेव त्तानं कर्म्मकर्तरि रात्वा
तेनि दुहन्ते ॥ अपाचि ॥ अलुतत ॥ अदोहि ॥ अदुग्ध ॥ अदुग्ध ॥ उदुम्बरः फलं पच्यते ॥ पचति वा ॥
अकर्म्मक धातु मिस्त्री गेदृ सेः लीलौ भावो गन्ता लो ५ ल्ला च कर्म्मा संस्तं इति णा तौ गुटि ८ ८

74

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

प्रस्तुते गो॰ आप्सा विछ॥ आ प्राविः प्राप्सो छ नमते ह रुः अनंस्त॥ स॰ जे॰ स्वेछ्वापय
७५ भेवत्तीः स॰ ज्यते। लघ्यतं नत्त॰ अतर्जि। पुजेवा। पुभते ध्रसवारिपोगं॥ भूषावावी नं
विरादी नंसान्तानं वपागए इत्यादिदूछेन॥ अलेंकुहत्ते कुम्या पभूल्नमहत्त॥ अपृरि
रितिहत्ती॥ अ यात्कि र्छ। अवगिते॰ अयातीर्छ॰ आद्गिपते॰ आदत॰ धिपते॰ अवत॰ प॰ छते॰
अप्रछ॰ विकिर्षते॰ स॰ अवि पीर्षिछ॰ जिप्राक्षि वृजस्त्रोपिगं ष्याहीनामक मं कारांनाप ७५
गिरीन न॥ कारपत्ते॥ अवीकरत॥ उच्छूपतीदहगः डदक्षिप्रयपत्॰ भूतेत्प्या अ वोखत॥ अवो
नते॰ ग्रंप्यते ग्रंप्यः अगंप्सिछ॰ विकुर्वते सो पवाः व कारिछ॰ महत॰ गुषिरंजोः अर्मकृ॰ तरिका॥
३२ दावाद्दो कुष्यति कुच्छ तेवापाद्दः अक्रोविरस्प तिरस्पेवा वस्त्रम अरंजि इति कर्मकर्तृप्रक्रिया॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

सिद्धान्तचन्द्रिका

स्मृतिवाचिन्युपपदे भूतानद्यतने धातोर्लृट् लङोऽपवादः स्मरसि

कृष्ण गोकुले वत्स्यामः यद्योगेऽनन्तरत्र अभिजानासि कृष्ण यद्वने ऽभुंज्म

हि उत्तमपुरुषबहुवचनं विक्षेपादिनापाठो ऽप्यपुरुषो ऽहं विलविलनाप

श्रसनाः पन्हवे चवलि इन्द्रप्रवासो नाहङ्कुलिङ्गो गुर्गामहराख तोलिङ्गिष

अवार्द्द
ये लङ् लिटौ इति छवकारोर चकारवासाख्यदवलोत नकारावाश्रासन्नवलोप

तेवीनः
इष्य मानेऽपि लङ् लिटौ आगच्छत किमत्र गामकिमश्रनासन्नेऽचकं संत्रावा

न्यः ४
न विमर्शे लट् लिटोऽपवादः यज तिस्म युधिष्ठिरः भूतानद्यतने लट् स्मयोगे

वं स्मापि तावब्रवीतिन नौ पछ प्रतिवचने भूते लट् अकार्षीः किमननुकरोमि भोः ॥

२८

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

नन्वोर्वा त्र्वकार्बो: किम न करोमि नाकार्षं म अहं न करोमि न्वकार्षमपुरा
९६ राद्ध योगे भूताऽनद्यतने वा लङ्: ततो न तु स्म योगे वसन्ति ह पुराच्छात्रा अत्र
वासु: अवसन ऊषुर्वा यजति स्म पुरा युधिष्ठिर: यावत्पुरानिपातयोर्भविष्य
ति लट् यावाद्भुंक्ते पुरा भुंक्ते भोक्ष्यसे भो [illegible] त्वावाकदाकर्ह्योर्वा भ[illegible] विष्यति
लट् कदाकर्हिवा भुंक्ते भोक्ष्यसे भोतावावर्तमानसामीप्ये भूते भविष्यति
चवर्तमानेनवद्वाकदागतोसि अयमागच्छामि अमागमम कदा गमिष्यसि एष ९६
गच्छामि गमिष्यामि वाद्धि प्रवचनेत्र एवं हि श्वे राक्षिप्रमाश्यु त्वरितं म्वा यास्यति
तदा शीघ्रम्वपसाम: गर्हायां लट् पिजात्वो: का तत्र ये अत्र ता या न्यपनसि तात्र
गतौका मात्सेवाक यामिलिङ् तनोगर्हायाङ्कातत्र येक प्रम्म न्यपजेस्म

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

नासिका जाठ यर यदा यदि योगो लिङ्. लटोऽपवादः जातु यर यदा यदि यो गो लिङ्
हीनि चूर नावकल्पयामि नामर्षयामि ऽ ता प्यो वी णर्पयो लिङ्. कालतन्त्रये
ऽ तस्त्रपि वाह न्याय च्च हीं: स्वामि प्राया विष्व र णा गम्पलिङ्. कालतन्त्रये
क च्चिति कामोमे मं जोत भवानितिकाद्धि र्ति वि मकाद्धि जोव ति मेमाता
हेतु हेतुमतो र्वि घ्याति लिङ् वा ल स्म न्न मे च्चे त्स खं या यात ल्ल न्न स्याति
चैसु खं यास्याति इच्छार्थे धु लिङ्. लोटोका म प्रवेद न इच्छामि मुंजोत म्स्का
भवा न इच्छार्थे लिङ्. लटोवर्तमानार्थ कामायतेकामये पोना पुन्ये भस्यार्थ
च वा तो र्लोद सर्व लकार विषये नस्पाहि स्वो सर्व लिङ्विषये त्रि यासमा निहारे दि

(76)

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

त्वन्तस्यैव धातोरनुप्रयोगः अत्रानेकक्रियासमुच्चये वा लोडन्तस्य हिस्वौ तध्व
७८ मौ विषये वा हिस्वौ समानार्थस्य धातोरनुप्रयोगात् [illegible] पः याहि याहीति
याति एवं यातः यान्ति यासि याथः याथ यात यातेति यूयं याम यामि यावः
यामः याहि याहीति या ॥ स्थिति अत्र यासोः अत्र धी ष्वा वो ष्वेत्य वीते एवमन्यत्रा
पिध्वमिविषये प्राग्वर पक्षे अत्र धीध्वम धीध्वमिति यूयम धीध्वेसतं नषिव वा
नास्वादेत्य भ्यवहर तिपिवत स्वादते य भ्यवहरन्य अन्नं भुक्ष्वद्धाधिक मा ७८
स्वाद स्वेत्य भ्यवहरते भुंक्ष्व मा स्वाद ध्वमित्य भ्यवहरध्वे ऽस्या ल्यात प्रक्रिया ४
रामरामरामराम ४४४४४४४४

श्रीराम [illegible]

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

K K S U LIBRARY
RAMTEK
441 106
M943
Dist Nagpur

77

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

[OrderDescription]
,CREATED=28.10.20 15:42
,TRANSFERRED=2020/10/28 at 15:51:02
,PAGES=153
,TYPE=STD
,NAME=S0003814
,Book Name=M-943-ASHWAL PRAKIRIYA
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF
,FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF
,FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,FILE51=00000051.TIF
,FILE52=00000052.TIF
,FILE53=00000053.TIF
,FILE54=00000054.TIF
,FILE55=00000055.TIF
,FILE56=00000056.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE57=00000057.TIF
,FILE58=00000058.TIF
,FILE59=00000059.TIF
,FILE60=00000060.TIF
,FILE61=00000061.TIF
,FILE62=00000062.TIF
,FILE63=00000063.TIF
,FILE64=00000064.TIF
,FILE65=00000065.TIF
,FILE66=00000066.TIF
,FILE67=00000067.TIF
,FILE68=00000068.TIF
,FILE69=00000069.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE70=00000070.TIF
,FILE71=00000071.TIF
,FILE72=00000072.TIF
,FILE73=00000073.TIF
,FILE74=00000074.TIF
,FILE75=00000075.TIF
,FILE76=00000076.TIF
,FILE77=00000077.TIF
,FILE78=00000078.TIF
,FILE79=00000079.TIF
,FILE80=00000080.TIF
,FILE81=00000081.TIF
,FILE82=00000082.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE83=00000083.TIF
,FILE84=00000084.TIF
,FILE85=00000085.TIF
,FILE86=00000086.TIF
,FILE87=00000087.TIF
,FILE88=00000088.TIF
,FILE89=00000089.TIF
,FILE90=00000090.TIF
,FILE91=00000091.TIF
,FILE92=00000092.TIF
,FILE93=00000093.TIF
,FILE94=00000094.TIF
,FILE95=00000095.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE96=00000096.TIF
,FILE97=00000097.TIF
,FILE98=00000098.TIF
,FILE99=00000099.TIF
,FILE100=00000100.TIF
,FILE101=00000101.TIF
,FILE102=00000102.TIF
,FILE103=00000103.TIF
,FILE104=00000104.TIF
,FILE105=00000105.TIF
,FILE106=00000106.TIF
,FILE107=00000107.TIF
,FILE108=00000108.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE109=00000109.TIF
,FILE110=00000110.TIF
,FILE111=00000111.TIF
,FILE112=00000112.TIF
,FILE113=00000113.TIF
,FILE114=00000114.TIF
,FILE115=00000115.TIF
,FILE116=00000116.TIF
,FILE117=00000117.TIF
,FILE118=00000118.TIF
,FILE119=00000119.TIF
,FILE120=00000120.TIF
,FILE121=00000121.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE122=00000122.TIF
,FILE123=00000123.TIF
,FILE124=00000124.TIF
,FILE125=00000125.TIF
,FILE126=00000126.TIF
,FILE127=00000127.TIF
,FILE128=00000128.TIF
,FILE129=00000129.TIF
,FILE130=00000130.TIF
,FILE131=00000131.TIF
,FILE132=00000132.TIF
,FILE133=00000133.TIF
,FILE134=00000134.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE135=00000135.TIF
,FILE136=00000136.TIF
,FILE137=00000137.TIF
,FILE138=00000138.TIF
,FILE139=00000139.TIF
,FILE140=00000140.TIF
,FILE141=00000141.TIF
,FILE142=00000142.TIF
,FILE143=00000143.TIF
,FILE144=00000144.TIF
,FILE145=00000145.TIF
,FILE146=00000146.TIF
,FILE147=00000147.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE148=00000148.TIF
,FILE149=00000149.TIF
,FILE150=00000150.TIF
,FILE151=00000151.TIF
,FILE152=00000152.TIF
,FILE153=00000153.TIF
,

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection